

# En analys och kommentar av 1 Mos 5:1–6:8: Adams och människans fortsatta historia

Tore Jungerstam

Januari 2017



En analys och kommentar av 1 Mos 5:1–6:8:  
Adams och människans fortsatta historia

Tore Jungerstam

# Innehåll

<b>Förord</b> .....	<b><i>i</i></b>
<b>Lista över förkortningar</b> .....	<b><i>ii</i></b>
<b>1 Inledning</b> .....	<b>1</b>
<b>1.1 Presentation av materialet</b> .....	<b>1</b>
<b>1.2 Hur ska toledoten avgränsas?</b> .....	<b>1</b>
1.2.1 Numerisk symmetri .....	3
<b>1.3 Arbetets syfte samt forskningsfrågor</b> .....	<b>3</b>
<b>1.4 Metod</b> .....	<b>5</b>
<b>1.5 Principer för min översättning</b> .....	<b>6</b>
<b>2 Genealogier</b> .....	<b>7</b>
<b>2.1 Allmänt om funktion och tillförlitlighet</b> .....	<b>7</b>
<b>2.2 Tekniken med <i>telescoping</i></b> .....	<b>8</b>
<b>2.3 De höga åldrarna</b> .....	<b>9</b>
<b>2.4 Genealogiernas funktion i urhistorien</b> .....	<b>11</b>
<b>2.5 Förhållandet mellan Kains- och Adams genealogi</b> .....	<b>12</b>
<b>3 Adams genealogi</b> .....	<b>15</b>
<b>3.1 Introduktionen - översättning</b> .....	<b>15</b>
3.1.1 Kommentar av översättning och struktur .....	15
3.1.2 En återkoppling till skapelseberättelsen .....	17
3.1.3 En jämförelse med de andra toledoternas inledning .....	18
<b>3.2 Allmän översikt över genealogins struktur</b> .....	<b>21</b>
<b>3.3 Generation ett: Adam</b> .....	<b>22</b>
3.3.1 Översättning .....	22
3.3.2 Kommentar .....	23
<b>3.4 Generation två: Shet</b> .....	<b>24</b>
3.4.1 Översättning .....	24
3.4.2 Variation gentemot generation ett. ....	24
3.4.3 Hur har man bevarat variationerna i Bibel 2000? .....	25
3.4.4 Jämförelse med versionen i Kains släktlista .....	26
<b>3.5 Generation tre – sex: Enosh – Jered</b> .....	<b>29</b>
3.5.1 Översikt.....	29
3.5.2 Översättning .....	29
<b>3.6 Generation sju: Chanoch</b> .....	<b>31</b>
3.6.1 Översättning .....	31
3.6.2 Kommentar .....	32

<b>3.7 Generation åtta: Metushelach.....</b>	<b>33</b>
<b>3.8 Generation nio: Lemech .....</b>	<b>34</b>
3.8.1 Översättning .....	34
3.8.2 Motiveringen för namnet Noach .....	34
3.8.3 Kommentar över variationer .....	37
<b>3.9 Generation tio: Noach.....</b>	<b>39</b>
3.9.1 Översättning .....	39
3.9.2 Variationer .....	39
<b>3.10 Översikt av variationerna i genealogin.....</b>	<b>41</b>
3.10.1 Analys och slutsats.....	45
<b>4 Avslutningen av människans toledot .....</b>	<b>46</b>
<b>4.1 Vanliga översättningar och tolkningsmodeller .....</b>	<b>47</b>
<b>4.2 Den första delen av toledotens avslutning: 1 Mos 6:1–4 .....</b>	<b>51</b>
4.2.1 Översättning .....	52
4.2.2 Kommentar av min översättning .....	53
4.2.3 Hennes dagar ska bli 120 år.....	55
4.2.4 Vem är sönerna till Gud? .....	55
4.2.5 Vem är Nefilimerna?.....	65
4.2.6 Vilka är forntidens ryktbara män? .....	72
<b>4.3 Den andra delen av toledotens avslutning: 1 Mos 6:5–8.....</b>	<b>74</b>
4.3.1 Översättning .....	74
4.3.2 Kommentar .....	75
4.3.3 Struktur.....	76
<b>4.4 Hur förhåller sig 1 Mos 6:1–8 till det som föregår?.....</b>	<b>77</b>
4.4.1 Ord och begrepp som sammanlänkar med det som föregår.....	77
4.4.2 Översikt av sammanlänkningarna .....	86
<b>4.5 Översättning och analys av avslutningen som helhet .....</b>	<b>88</b>
<b>5 Var finns höjdpunkten i människans toledot.....</b>	<b>92</b>
<b>6 Utombibliska paralleller.....</b>	<b>94</b>
<b>6.1 Den sumeriska kungalistan.....</b>	<b>94</b>
6.1.1 Allmänt .....	94
6.1.2 Likheter och olikheter mellan kungalistor och urhistoriens genealogier .....	95
6.1.3 En presentation av den sumeriska kungalistan .....	96
<b>6.2 Finns det numeriska samband i urhistoriens genealogier?.....</b>	<b>101</b>
6.2.1 Allmänt om talanvändning i GT .....	101
6.2.2 Talanvändningen vad gäller åldrarna i första Mosebok .....	105
<b>6.3 Slutsatser gällande likheter och olikheter med den sumeriska kungalistan .....</b>	<b>108</b>
<b>7 Sammanfattande diskussion .....</b>	<b>112</b>
<b>Översättning av människans toledot som helhet.....</b>	<b>114</b>
<b>Litteraturlista .....</b>	<b>117</b>



# Förord

Jag fortsätter att arbeta med mitt stora intresseområde: den bibliska urhistorien. Jag har i tidigare arbeten analyserat skapelseberättelsen samt den enhet som följer: himmelens och jordens toledot. Den utgörs av Edenberättelsen och historien om Kain och Abel, alltså 1 Mos 2:4–4:26.

Nu går jag vidare till följande enhet som är människans eller Adams toledot. Jag översätter, analyserar samt kommenterar texten. Speciell uppmärksamhet ägnar jag de delar som anses problematiska eller svårförstådda. Därför får de avslutande åtta verserna av toledoten, de som återfinns i 1 Mos 6:1–8, en hel del uppmärksamhet. De verserna hör till de mer omdebatterade och, enligt mig, missförstådda verserna i hela GT.

Den här skriften kan läsas med behållning av vem som helst med intresse för den bibliska urhistorien. Det finns hebreisk text i skriften, men jag har försökt skriva så att man varken behöver kunna läsa eller förstå hebreiska. Jag har även lämnat bort de diakritiska tecknen. Det här är ingen akademisk avhandling, men den är skriven så att den kan bli till nytta även för akademiska studier. Detta bl.a. genom den grundforskning jag presenterar samt de många referenserna.

Texten är inte språkgranskad och innehåller säkert en del slarvfel. Jag är tacksam att bli uppmärksamgjord på sådana och även att få kritik eller feedback på innehållet.<sup>1</sup>

Jag hänvisar ibland till den pro gradu-avhandling för teologie magisterexamen jag tidigare skrivit som fokuserar på skapelseberättelsen ”*1 Mosebok 1:1–2:3 och det babyloniska eposet Enuma Elish. En analys av det gemensamma i kosmogonin och av texternas syfte.*” Den rekommenderas att läsa om skapelseberättelsen och dess förhållande till andra skapelseberättelser intresserar. En del av den forskning jag presenterar i den är unik, åtminstone så långt jag känner till. Det gäller även mina andra arbeten som fokuserar på Edenberättelsen och historien om Kain och Abel.<sup>2</sup>

Dessa arbeten kan beställas i pappersformat via mig [tore.jungerstam@gmail.com](mailto:tore.jungerstam@gmail.com) eller via SLEF:s förlag. Man hittar den också digitalt via [www.torejungerstam.com](http://www.torejungerstam.com). Fler kopior av denna skrift kan fås på samma sätt.

Esse 3 januari 2017      Tore Jungerstam

---

<sup>1</sup> Enklast kan man skicka rättelser, feedback eller annars komma i kontakt med mig via e-post: [tore.jungerstam@gmail.com](mailto:tore.jungerstam@gmail.com) eller [tore.jungerstam@pedersore.fi](mailto:tore.jungerstam@pedersore.fi).

<sup>2</sup> Jungerstam 2015; Jungerstam 2016.

# Lista över förkortningar

ANET	Ancient Near Eastern Texts (Pritchard ed.)
BDB	Brown, Driver, Briggs Hebrew and English lexicon
BHS	Biblia Hebraica Stuttgartensia (5 <sup>th</sup> rev.ed.)
Bibel 2000	Bibeln. Bibelkommissionens översättning
GT	Gamla testamentet
HALOT	A concise Hebrew and Aramaic Lexicon. (12 <sup>th</sup> corrected impression published 1991, reprinted 2000)
KJV	Bibeln. King James Version
NIV	Bibeln. New International Version
NT	Nya testamentet
SFB	Bibeln. Svenska Folkbibelns översättning
S00	Bibeln. Bibelkommissionens översättning
1917	Bibeln. 1917 års översättning



# 1 Inledning

## 1.1 Presentation av materialet

I och med 1 Mos 5 inleds en ny enhet. Den första enheten i urhistorien är skapelseberättelsen.<sup>3</sup> Den andra enheten är himmelens och jordens toledot som utgör den första toledoten. Den omfattar Edenberättelsen samt historien om Kain och Abel.<sup>4</sup> Den tredje enheten, som oftast benämns Adams toledot, är toledot nummer två och omfattar 1 Mos 5:1–6:8. Jag diskuterar toledotens avgränsning i kapitel 1.2.

Jag väljer att kalla toledot nummer två ”människans toledot” i det här arbetet. Adam är ju såväl ett personnamn samtidigt som det har betydelsen ”människa”. Min motivering för detta val ger jag i samband med att jag översätter introduktionen i kapitel 3.1.

Människans toledot är, liksom himmelens och jordens toledot, uppbyggd av flera delar. Efter en kort introduktion i 1 Mos 5:1–2 följer Adams genealogi genom Sjet som omfattar resten av kapitel fem. Sedan fortsätter toledoten i 1 Mos 6:1–8 med det intressanta och ofta missförstådda avsnittet med gudasönerna och förebådandet av floden. Toledoten avslutas med den hoppningivande upplysningen om att ”Noach hade funnit nåd i HERRENS ögon”.

## 1.2 Hur ska toledoten avgränsas?

Vad gäller urhistorien har kapitelindelningen inte hjälpt läsaren att upptäcka de enheter som återfinns där. Skapelseberättelsen har man kapat i två delar genom att placera dess avslutning som de tre första verserna i 1 Mos 2. Nästa helhet, himmelens och jordens toledot, startar således vid 1 Mos 2:4. Himmelens och jordens toledot har man också delat upp i olika kapitel och Edenberättelsen har man dessutom splittrat i 1 Mos 2 och 1 Mos 3. Dessutom har man placerat gränsen mellan 1 Mos 2 och 1 Mos 3 mitt i en ordlek som hör ihop och som samtidigt utgör inledningen till en ny scen.<sup>5</sup> Det finns tyvärr fler exempel från urhistorien.<sup>6</sup>

---

<sup>3</sup> 1 Mos 1:1–2:3.

<sup>4</sup> 1 Mos 2:4–4:26.

<sup>5</sup> Jungerstam 2015, 43–45.

<sup>6</sup> Se min analys av Edenberättelsen i Jungerstam 2015. Fler misslyckade delningar finns i urhistorien. Tex. vad gäller 1 Mos 11 där Noas söners toledot avslutas i 1 Mos 11:9 medan Sems toledot utgör 1 Mos 11:10–26. Därefter inleds den långa Teras toledot i 1 Mos 11:27.

I denna människans toledot leder kapitelindelningen läsaren att tro att 1 Mos 5 ska betraktas som en helhet och att flodhistorien inleds i och med 1 Mos 6. Men liksom skapelseberättelsen avslutas först tre verser in i kapitel två avslutas inte människans toledot innan 1 Mos 6:8 varefter Noachs<sup>7</sup> toledot börjar. Detta tydliggörs av toledotformeln som finns i 1 Mos 6:9.

Forskarna har inte varit eniga om detta utan det finns forskare som betraktar endast 1 Mos 5 som en helhet och 1 Mos 6:1–4 som en självständig passage och 1 Mos 6:5–8 som en prolog till flodberättelsen eller så alternativt ses hela 1 Mos 6:1–8 som en prolog till flodberättelsen.<sup>8</sup> Men jag anser, liksom forskare som Cassuto, Waltke och Wenham, att textens struktur är tydlig genom användningen av toledotformlerna. Toledotformeln innebär alltid startpunkten för en ny helhet.<sup>9</sup>

Cassuto anför ytterligare att den sista versen i 1 Mos 5 inte är en avslutning, den rapporterar endast om att Noach föder tre söner. 1 Mos 6:8 utgör däremot en typisk avrundning av en toledot. Dels introduceras den person i allmänna termer som det senare kommer att berättas mer om och dels tenderar toledoterna att avslutas positivt: ”Men Noach hade funnit nåd i HERRENS ögon”. Man kan jämföra med avrundningen av skapelseberättelsen då det konstateras att allt var klart och slutet av himmelens och jordens toledot då det konstateras att ”då började han åkalla HERRENS namn”.<sup>10</sup>

Cassuto noterar även att 1 Mos 6:5–8, alltså slutet av människans toledot, innebär en återklang av introduktionen till människans toledot. I introduktionen konstateras att Gud *skapade* människan till sin avbild och han välsignade henne och i 1 Mos 6:7 konstateras att HERREN sade: ”Mänskorna som jag *skapade*, vill jag *utplåna från jorden*.”<sup>11</sup>

När en författare i slutet av en helhet återvänder till samma ordval eller tema som i inledningen kallar man det *inclusio*. Ett *inclusio* finns i skapelseberättelsen där det utgörs av introduktionen i 1 Mos 1:1–2 samt den sjunde dagen i 1 Mos 2:1–3.<sup>12</sup> I 1 Mos 4 som inkluderar Kain-Abelberättelsen samt Kains genealogi använder sig författaren även av ett *inclusio* som består av 1 Mos 4:1–2 och 1 Mos 4:25–26.<sup>13</sup> Men huruvida introduktionen och 1 Mos 6:1–8 bör betraktas som ett *inclusio* återkommer jag till senare.

Det är också mycket annat intressant att analysera i 1 Mos 6:1–8. Dels med avseende på den inre strukturen i människans toledot, men även hur den förhåller sig till de enheter som föregår. För en översikt, analys och sammanställning över allt 1 Mos 6:1–8 sammanlänkar till återkommer jag i kapitel 4.4 efter att jag översatt och kommenterat toledoten i sin helhet.

---

<sup>7</sup> Jag återger Noas namn som Noach i enlighet med den hebreiska texten.

<sup>8</sup> Även inom 1 Mos 5 så finns verser som av en del av dokumenthypotesens anhängare anses sekundära eller från andra källor, t.ex 1 Mos 5:1b–2, samt 1 Mos 5:29. Mer om det senare.

<sup>9</sup> Wenham 1987, 121; Cassuto 1998, 249; Dorsey 1999, 21, 23–24. Waltke 2001, 109. För en noggrannare analys, förklaringar samt vidare referenser se Jungerstam 2013, 2; Jungerstam 2015, 8–13.

<sup>10</sup> Wenham 1987, 121; Cassuto 1998, 249; Waltke 2001, 109–110; Jungerstam 2016, 56–58.

<sup>11</sup> Cassuto 1998, 249–250.

<sup>12</sup> Jungerstam 2013, 61–66.

<sup>13</sup> Jungerstam 2016.

### 1.2.1 Numerisk symmetri

En faktor jag ännu nämner som stöder tanken att toledoten ska ses som en helhet ända fram till 1 Mos 6:8 är numerisk symmetri. Numerisk symmetri kan endast konstateras om man betraktar 1 Mos 5:1–6:8 som en helhet. I tidigare skrifter har jag kunnat konstatera att såväl skapelseberättelsen som himmelens och jordens toledot visar tydliga tecken på att vara komponerad även med uppmärksamhet på ordfrekvens. För frekvenserna sex och sju noterar Cassuto och Wenham följande i människans toledot:<sup>14</sup>

Sju eller multipler av sju:

1. ”Adam” i betydelsen människa eller personnamnet Adam förekommer 14 gånger
  - a. Sju gånger med bestämd artikel och sju gånger utan
2. Orden som används om skapelseprocessen ”bara” och ”asa”, som ofta översätts ”skapa” och ”göra”, förekommer sju gånger tillsammans
3. Elohim, alltså ”Gud” förekommer sju gånger

Sex eller multipler av sex:

4. HERREN nämns sex gånger
5. Verbet för föda eller avla ”jalad” används 30 gånger
6. Son, söner eller döttrar, som på hebreiska utgår från samma rot ”ben” används 24 gånger
7. Avsnittet delas naturligt in i 12 delar, en introduktion en avslutning samt tio generationer

På basis av vad jag ovan framfört drar jag slutsatsen att människans toledot omfattar 1 Mos 5:1–6:8.

## 1.3 Arbetets syfte samt forskningsfrågor

Det här arbetet är en fortsättning på mina tidigare arbeten vad gäller att analysera och kommentera urhistorien.<sup>15</sup>

Utgående från frågor som forskare diskuterar och har olika åsikter om fokuserar jag på tre huvudsakliga teman inom människans toledot.<sup>16</sup>

---

<sup>14</sup> Wenham 1987, 121; Cassuto 1998, 250, 271. Jungerstam 2013, 57–60; Jungerstam 2016.

<sup>15</sup> Urhistorien omfattar 1 Mos 1:1–11:26. Jungerstam 2013; Jungerstan 2015; Jungerstam 2016.

För det första fokuserar jag på Adams genealogi som dominerar denna andra toledot.<sup>17</sup> Jag avser analysera hur Adams genealogi är strukturerad och komponerad. Jag ägnar speciell uppmärksamhet åt hur variation används i genealogin. Genealogier anses allmänt vara monotona. Dock kunde jag konstatera att Kains genealogi i 1 Mos 4:17–24 var fylld av variation.<sup>18</sup> Enligt dokumenthypotesen är det ”P” som är författaren till 1 Mos 5. P beskrivs som en författare med dåligt grepp om språket och som en som älskar monotont upprepande listor. Jag avser rikta uppmärksamhet på huruvida det är så i 1 Mos 5 eller inte. Därför kommer jag bl.a. att analysera i vilken mån det finns variationer i texten. I samband med detta kommer jag ibland att jämföra min översättning med andra översättningar, speciellt den officiella svenska som finns i Bibel 2000, i avsikt att kunna klarlägga hur den klarat av att bevara eventuella variationer i den hebreiska texten.

En annan fråga som är omdebatterad är huruvida 1 Mos 5 är lånad från utombiblskt material. Därför ägnar jag utombiblska paralleller uppmärksamhet för att utröna vad som kan sägas om ett eventuellt beroendeförhållande. Utöver det kommenterar jag genealogier i allmänhet samt detaljer som är svårförstådda och omdebatterade, t.ex. de höga åldrarna.

För det andra fokuserar jag på svårförstådda detaljer i toledotens avslutning, alltså 1 Mos 6:1–8. Jag söker bl.a. svar på vilka gudasöner och forntidens ryktbara män är. Syftet är att kunna ge klarhet i texten eller åtminstone erbjuda olika alternativa tolkningsmodeller. Jag söker också specifikt svar på frågan om det är en mytologisk rest som beskriver blandäktenskap mellan gudaväsen och människor som återfinns i 1 Mos 6:1–8.

För det tredje fokuserar jag på struktur. Jag fokuserar på såväl toledotens inre struktur som dess förhållande till det som föregår i 1 Mos 1–4. Enligt dokumenthypotesen är inte 1 Mos 5:1–6:8 en enhet av samme författare. 1 Mos 6:1–8 är heller ingen enhet, ännu mindre en naturlig avslutning av den helhet som inleddes i 1 Mos 5. Istället är verserna ett hopkok från olika inbördes oberoende källor och av olika inbördes oberoende författare.<sup>19</sup>

Enligt dokumenthypotesen följer människans toledot inte heller himmelens och jordens toledot, utan är en direkt fortsättning på skapelseberättelsen.<sup>20</sup>

För att finna stöd för att endera bekräfta eller förkasta en eller flera av de ovan presenterade teorierna ägnar jag uppmärksamhet åt huruvida man kan finna spår av medveten sammanlänkning mellan 1 Mos 5 och himmelens och jordens toledot. Likaså får 1 Mos 6:1–8 uppmärksamhet av samma anledning. Jag fokuserar på den inre strukturen i 1 Mos 6:1–8, men ännu mer på hur 1 Mos 6:1–8 förhåller sig till det som föregår i 1 Mos 5. Lika stort intresse ägnar jag förhållandet mellan 1 Mos 6:1–8 och himmelens och jordens toledot samt skapelseberättelsen.

---

<sup>16</sup> Toledoten kallas vanligen Adams toledot. Jag motiverar mitt val i kapitel 3.1.1.

<sup>17</sup> För en översikt av toledoter samt deras funktion och användning se Jungerstam 2015, 8–12.

<sup>18</sup> Jungerstam 2016, 63–65.

<sup>19</sup> Se kapitel 4.

<sup>20</sup> Skapelseberättelsen omfattar 1 Mos 1:1–2:3 och himmelens och jordens toledot omfattar 1 Mos 2:4–4:26.

Syftet med arbetet är således delvis att fungera som en kommentar som kan belysa svårförstådda detaljer i toledoten. Men det huvudsakliga syftet för arbetet är att genom analys synliggöra hur människans toledot är strukturerad och komponerad för att därigenom, om möjligt, kunna förkasta eller bekräfta teorier jag beskrivit ovan. Därav följande sex forskningsfrågor:

1. Har författaren till 1 Mos 5 ett dåligt sinne för det hebreiska språket och även en förkärlek för monotona upprepningar?
2. Är 1 Mos 5 en direkt fortsättning av skapelseberättelsen? Har 1 Mos 5 egentligen ingenting att göra med himmelens och jordens toledot, alltså 1 Mos 2:4–4:26?
3. Saknar 1 Mos 6:1–8 inre harmoni? Är 1 Mos 6:1–4 en enhet som inte naturligt hör ihop med 1 Mos 6:5–8? Verkar det som om att delarna är skrivna av olika oberoende författare?
4. Saknar 1 Mos 6:1–8 relevanta kännetecken för att fungera som en avslutning av människans toledot?
5. Saknar 1 Mos 6:1–8 sammankoppling till skapelseberättelsen, himmelens och jordens toledot och 1 Mos 5 och är istället en prolog till flodberättelsen?
6. Är 1 Mos 6:1–4 en mytologisk rest som beskriver blandäktenskap mellan gudaväsen och människor vilket även anges som orsaken till floden?

## 1.4 Metod

Den narrativa kritiken fokuserar på en texts litterära kvalitéer och tekniker och accepterar den text man har tillgång till som utgångspunkt för arbetet.<sup>21</sup> Jag anammar den narrativa kritikens ansats i det här arbetet och använder texten i BHS som grund för min analys. I det här arbetet avses med narrativ kritik<sup>22</sup> den förståelse forskare som Alter, Bar-Efrat, Berlin, Fokkelman, Licht, Mettinger och Sternberg ger uttryck för i sina respektive verk.<sup>23</sup>

Jag följer dock inte den metodens principer fullt ut såtillvida att jag tillåter mig att ägna uppmärksamhet även åt hur textens komposition passar in i dokumenthypotesens teorier. Jag arbetar utgående från den text som finns att tillgå för att klargöra om jag finner stöd för att texten i BHS är en logiskt sammanhängande och välkomponerad helhet eller inte.

Relevant forskning diskuteras i samband med behandlingen av varje enskild fråga. Jag ägnar speciellt intresse åt frågor där forskare uttrycker motstridiga åsikter för att med hjälp av

---

<sup>21</sup> Alter & Kermode 1990, 1–6; Walsh 2009, xii.

<sup>22</sup> Begreppet ”litteratur kritik” kan även användas. Sternberg (1987, 1–7) talar om ”literary approach”.

<sup>23</sup> Alter 1981, 2004; Berlin 1985, 1994; Licht 1986; Sternberg 1987; Fokkelman 1991; Mettinger 2007; Bar-Efrat 2008.

kompletterande egen forskning om möjligt kunna förkasta eller bekräfta någon av de teorier som förs fram.

Jag kommer att använda termen ”författare” med avseende på honom eller dem som ansvarar för den version som finns i BHS respektive de texter som ligger till grund för mitt jämförelsematerial. Översättningen är min egen om jag inte anger annat.

## 1.5 Principer för min översättning

I min översättning strävar jag inte efter en svenska som är så modern som möjligt. Istället prioriterar jag grundtextens formuleringar, ordval och ibland även ordföljd. Givetvis är det omöjligt att återge texten så att den gör den hebreiska texten rättvisa. För att i någon mån råda bot på detta försöker jag återge nyanser och alternativ m.h.a. fotnoter. Att återskapa grundtextens alla nyanser, ordlekar, lek med ords olika betydelser, alltså paronomasi, är ändå en omöjlig uppgift. Men jag tror att min översättning har potential att erbjuda nya perspektiv och en och annan aha-upplevelse.

## 2 Genealogier

Eftersom Adams genealogi dominerar människans toledot går jag först igenom vilken funktion genealogier har samt deras tillförlitlighet. Sedan diskuterar jag tekniken *telescoping* varefter jag sist i det här kapitlet diskuterar de höga åldrar som förekommer i 1 Mos 5. I det här arbetet använder jag begreppen genealogi och släktlista synonymt.

### 2.1 Allmänt om funktion och tillförlitlighet

Bland forskare finns divergerande åsikter om genealogiernas tillförlitlighet. Åsikterna sträcker sig från att de endast är litterära skapelser som är sent tillkomna och har föga historiskt värde till att de är mycket gamla listor som grundar sig på adekvat information.<sup>24</sup> Den senare åsikten har fått mera stöd varefter det framkommer mer och mer empiriska belägg för att skriv- och läskonsten var allmänt utbredd redan mycket tidigt.<sup>25</sup> Wilson hänvisar till Von Rad som menar att de gamla israelerna kanske hade en ”toledot-bok” som användes som en ram för berättelserna i Pentateuken. Forskning om hur genealogier har använts har gett mera stöd åt uppfattningen att genealogierna är äldre, eller lika gamla, som berättelserna.

Vad gäller huruvida genealogier använts för att ge struktur åt berättelser går även där åsikterna isär. En del forskare anser att de ofta använts som ram för berättelserna så att berättelserna placeras in utgående från den ram genealogierna ger.<sup>26</sup> Men Wilson konstaterar att i det material som finns tillhanda från den antika främre orienten finns inte indikatorer på att genealogier användes för att ge struktur åt längre berättelser eller för att länka samman mindre enheter. Istället verkar det som om genealogierna lagts till en redan strukturerad text. Enligt Wilson användes tydligen aldrig genealogier för att utgöra skelettet åt en struktur. Det är också tydligt att skrivare inte tog med en genealogi bara för att det fanns en tillhanda, utan den togs med endast om den fyllde en funktion.<sup>27</sup>

I vilken omfattning genealogierna överfördes muntligt är omtvistad. Det finns ingen egentlig kunskap om huruvida och i vilken omfattning orala listor överfördes. Om släktlistor överförts oralt är detta inte liktydigt med att de är otillförlitliga, vilket modern forskning visar.<sup>28</sup> Nödvändigheten av en period med enbart oralt överförda släktlistor har minskat varefter nya

---

<sup>24</sup> Martin Noth är ett exempel på det tidigare och för det senare t.ex. William Foxwell Albright. Wilson 1977, 5–6.

<sup>25</sup> Se t.ex. Van de Mieroop 2007; Charpin 2010.

<sup>26</sup> Det finns också exempel på att genealogier extraherats från berättelserna och i sådana fall är berättelserna äldre än genealogin. Wilson 1977, 6, 55.

<sup>27</sup> Wilson 1977, 135–136.

<sup>28</sup> Wilson 1977, 55.

fynd klargjort existensen av sådana skrivna listor mycket tidigt i den antika främre orienten. Fördelen med skriftligt överförda listor är att även svåra namn av mera okända anfäder lättare kan bevaras korrekt.<sup>29</sup>

Det finns flera slag av genealogier. En segmenterad genealogi inkluderar flera ättlingars släktlinje, medan en genealogi som omfattar endast en ättlings släktlinje kallas linjär. Bland de sumeriska och akkadiska släktlistor som återfunnits dominerar de linjära nästan helt.<sup>30</sup>

## 2.2 Tekniken med *telescoping*

Bland de kungliga sumeriska och akkadiska genealogierna, som alla är linjära, är omfattningen för de flesta endast tre generationer.<sup>31</sup> Men det förekommer även längre genealogier, upp till åtta generationer. I dessa kan även tekniken med *telescoping* noteras i en del. *Telescoping* innebär att man hoppar över ett okänt antal generationer.<sup>32</sup>

Man kan notera att omfattningen verkar vara liknande för såväl orala som nedtecknade släktlistor. I regel överskrider inte tio generationer även om det i skriftlig form vore problemfritt.<sup>33</sup>

Wilson noterar att längden på släktlistor nästan aldrig överskrider 14. Han noterar vidare att när behov av att lämna bort generationer uppstår är det sällan det sker i de tidigaste generationerna, de verkliga anfäderna. Det sker inte heller i slutet av genealogin, kanske för att det kan finnas människor som ännu kommer ihåg de senare generationerna. Lämnas namn bort så är det vanligen i mitten av genealogin. Namn som är mer betydelsefulla bevaras längst.<sup>34</sup>

Att släktlistor på andra ställen i Bibeln används så att generationer medvetet lämnas bort för att nå en önskad symmetri eller av andra orsaker framkommer bl.a. genom följande exempel:

I Jesus genealogi i Matteus finns tre sektioner med 14 generationer. Men när det i Matt 1:8 sägs att Joram blev far till Ussia vet man att tre generationer lämnades bort. Egentligen blev Joram far till Ahaziah, som blev far till Joas, som blev far till Amaziah som blev far till Ussia. Likaså kallas Josia Jekonias far i vers 11 även om han i verkligheten var hans farfar. Man ska

---

<sup>29</sup> Wilson 1977, 12.

<sup>30</sup> Wilson 1977, 9, 57.

<sup>31</sup> Wilson 1977, 59.

<sup>32</sup> Pre-islamska arabiska släktlistor, från 800 f.kr framåt, var sällan segmenterade och omfattade högst tio generationer.

<sup>33</sup> Wilson 1977, 134.

<sup>34</sup> Wilson 1977, 33–34.



alltså förstå ”Joram blev far till Ussia” som att Joram blev far till den linje som kulminerade i Ussia.

Ett bra exempel på *telescoping* fås även från Esarhaddons genealogi där han säger sig vara son till Sennacherib som var son till Sargon som var son till Belu-bani, son till Adasi. Esarhaddons far och farfar är korrekt, men sedan hoppar man över hela 62 generationer till Belu-bani som var grundare till en av de tidiga assyriska dynastierna.<sup>35</sup>

Ett annat exempel är Adad-nirari III som lämnade bort totalt 70 släktled mellan sin anfader Enlil-kapkapi och Adad-nirari II. Det förekommer även *telescoping* i genealogier med endast tre namn, även om det är vanligare i längre genealogier, t.ex. hoppas ett tiotal generationer över mellan Merodach-Baladan I, Melisipak och Kurigalzu.<sup>36</sup>

Även vanliga människor hade genealogier, upp till 12 generationer långa.<sup>37</sup> Att tekniken med *telescoping* förekom även där är klart. Speciellt utmärkande är det för genealogier som går tillbaka till en verkligt avlägsen anfader. Småningom utvecklades under sen babylonisk tid ett system för att särskilja en direkt anfader från en fjärran förfader. Man särskilde son och ättling genom att använda olika ord. Så sent som 150 f.Kr. kunde skrivare ange fjärran förfäder från den kassitiska perioden, mer än 1000 år tidigare, som sina anfäder.<sup>38</sup>

När man läser Bibelns släktlistor kan man alltså inte utgå från att den som anges som fader till en son verkligen är fadern och inte en anfader längre bak i tiden. Man kan alltså inte räkna ut tiden sedan Adams skapelse med hjälp av de genealogier som finns i GT.

## 2.3 De höga åldrarna

Vad gäller de höga åldrarna som anges kan man inledningsvis konstatera att ingen människa idag lever 969 år eller ens hundratals år. Enligt Wikipedia är den äldsta människan med en tillförlitlig åldersangivelse fransyskan Jeanne Calment som blev 122 år och 164 dagar gammal. Den äldsta nulevande, (25 juli 2016) anges vara italienskan Emma Morano som föddes 1899 och snart är 117 år. Man behöver dock notera att i denna toledots avslutning i 1 Mos 6:3 säger HERREN att människans tid ska vara 120 år. I denna toledot berättas således att människan innan floden levde hundratals år, men att HERREN inför floden proklamerar att så ska det inte vara i framtiden. Människans livscykel ska begränsas till 120 år. Läser man vidare i 1 Mos kan man konstatera att åldrarna sjunker drastiskt för de som föds efter floden.

---

<sup>35</sup> Detta kalkylerat enligt den ”kanoniska” Assyriska kungalistans King List A (AKL–A). Wilson 1977, 65.

<sup>36</sup> Enligt den Babyloniska kungalistans A (BKL–A). Likaså förekommer *telescoping* i egyptiska listor. Wilson 1977, 67, 126.

<sup>37</sup> Wilson 1977, 115.

<sup>38</sup> Wilson 1977, 116. Wilson noterar dock att man inte kan dra för säkra slutsatser gällande privatpersoners genealogier.

Under patriarktiden anges ännu höga åldrar för Abraham 175 år , Isak 180 år och Jakob 147 år. I jämförelse med innan floden är de åldrarna ändå verkligt låga. I och med Mose är åldern ner i 120 år varefter livsspannet fortsätter att förkortas.

Intressant är att i de sumeriska kungalistorna, som jag återkommer till när jag diskuterar utombibliska paralleller, anges motsvarande fenomen. Mycket långa regeringstider innan floden och dramatiskt mycket kortare efter floden. Bibelns höga åldrar är ingenting i jämförelse med regeringstiderna i den sumeriska kungalistan. De kan uppgå till tiotusentals år före floden.

Vad man med säkerhet kan säga är att i 1 Mos 5 anges åldrar före floden som inte förekommer efter floden, upp till 969 år. I toledotens avslutning säger HERREN att människans tid ska begränsas till 120 år. Efter floden noterar man sjunkande åldrar tills de småningom är nere i vad som är normalt även nu. De äldsta människorna idag blir ca 120 år. Dramatiskt höga åldrar innan floden är även något som anges i utombibliska dokument.<sup>39</sup>

Kan rekordet i Bibeln, 969 år, verkligen ange en verklig levnadstid för en människa? Hamilton berör samma fråga och han frågar sig huruvida åldrarna är en del av ett gemensamt legendariskt tema eller om de faktiskt bevarar minnet av en verklighet då en maximal livslängd var åtta gånger högre än dagens?<sup>40</sup> Även om Kitchen håller med om att åldrarna vid första anblicken ter sig orealistiska poängterar han att en angiven ålder som verkar orealistisk ingenting säger om den personens historicitet. Han ger Enmebaragisi, kung av Kish, som exempel. Hans ålder anges till 900 år, inte desto mindre har han efterlämnat tidiga sumeriska inskriptioner. Han var alltså en historisk person, trots den angivna åldern.<sup>41</sup> Även om Waltke nämner det strukturerade i att det finns tio generationer mellan Adam och Noach och även tio generationer mellan Noach och Abraham som ett tecken på att vi har att göra med en väl genomarbetad struktur framom en lista som ska tolkas bokstavligt tolkar han de relativt låga åldrarna i jämförelse med den sumeriska kungalistan som ett tecken på en återhållsamhet motiverad av trohet gentemot historien. Waltke noterar att de åtta kungarna i den sumeriska kungalistan regerar 241 000 år medan de tio generationerna i 1 Mos 5 omspanner jämförelsevis modesta 1656 år.<sup>42</sup>

Jag nöjer mig med att konstatera att ingen påstår att någon människa mera kan leva 969 år. I 1 Mos 5 anges dock dessa höga åldrar före floden. Dessa är i jämförelse med utombiblisk tradition mycket modesta och åtminstone i det perspektivet jämförelsevis realistiska.<sup>43</sup> Jag är öppen för att de eventuellt ska tolkas på något annat sätt än som konkreta åldrar för en människa, men just nu nöjer jag mig med att konstatera att dessa åldrar anges och att man, som empirin utvisat, inte på basis av en åldersangivelse kan dra slutsatser om en persons historicitet.

---

<sup>39</sup> Se kapitel sex.

<sup>40</sup> Hamilton 1990, 256.

<sup>41</sup> Kitchen 1966, 39–41.

<sup>42</sup> Waltke 2001, 111–112.

<sup>43</sup> Så anser även Cassuto (1998, 264).

## 2.4 Genealogiernas funktion i urhistorien

För det första kan konstateras att människans toledot verkligen domineras av en genealogi. Skapelseberättelsen är en berättelse från början till slut och den första toledoten, himmelens och jorden toledot, domineras helt av berättelse även om den avslutas med Kains genealogi samt inledningen av Adams genealogi genom Shet. Man brukar även benämna genealogin i 1 Mos 5 för Shets genealogi, men jag håller med Westermann och Cassuto om att det är en felaktig benämning.<sup>44</sup> Det är Adams genealogi. Vill man uttrycka sig mer exakt kan man benämna den Adams genealogi genom Shet. I det här arbetet benämner jag genealogin i 1 Mos 5 Adams genealogi - med eller utan preciseringen ”genom Shet”.

Man kan strukturera urhistorien också med hjälp av genealogi och berättelse. Det leder till följande resultat:<sup>45</sup>

Berättelse	1:1–4:16	Skapelseberättelsen, Edenberättelsen, Kain-Abel berättelsen
Genealogi	4:17–5:32	Kains och Adams genealogier
Berättelse	6:1–9:29	Slutet av människans toledot samt flodberättelsen
Genealogi	10:1–32	Noas söners genealogi
Berättelse	11:1–9	Babels torn
Genealogi	11:10–32	Shems genealogi

Tabellen tydliggör vilken viktig del genealogierna är för urhistoriens struktur. Men urhistorien är ändå inte uppbyggd enligt vad framkommer ovan utan den ska delas in enligt de toledotformler som förekommer. I tabellen ovan förbiser man även viktiga detaljer som att i 1 Mos 5:32 står det:

*När Noa var 500 år blev han far till Sem, Ham och Jafet. (SFB)*

Det här är samma formulering som för andra i genealogin, efter denna vers kommer avslutningen av födelseformeln först efter hela flodberättelsen i 1 Mos 9:28–29:

*Noa levde trehundrafemtio år efter floden.<sup>29</sup> Alltså blev Noas hela ålder niohundrafemtio år. Därefter dog han. (SFB)*

Man bör notera att det gått 100 år mellan att Noach som 500-åring rapporterats bli far till Shem, Cham och Jafet och flodens slut. Men inte desto mindre finns samma formel som använts i Adams genealogi uppdelad så att del ett finns i 1 Mos 5:32 och del 2 i 1 Mos 9:28–

<sup>44</sup> Westermann 1994, 348; Cassuto 1998, 251.

<sup>45</sup> Hamilton 1990, 248.

29 och innesluter således såväl material som tillskrivs såväl J som P. Detta faktum är en svårighet om man vidhåller dokumentshypotesens premisser gällande källorna, inte annars. Det visar även att tabellen ovan blir vilseledande om man använder den uppdelningen för att stöda uppfattningen att släkttistor visavi berättelser ska användas för att strukturera urhistorien. Om man beaktar detta fungerar tabellen väl genom att tydliggöra vilken betydande andel genealogierna utgör av urhistorien.

Om man analyserar uppbyggnaden av lagar visavi berättelser i Pentateuken kan man notera en liknande organisering där lagar varierar med berättelser på ett liknande sätt som släkttistor i urhistorien varierar med berättelser. Detta gäller speciellt andra och fjärde Mosebok.<sup>46</sup>

## 2.5 Förhållandet mellan Kains- och Adams genealogi

Vilken är då relationen mellan Adams genealogi genom Shet i 1 Mos 5 och Kains genealogi i 1 Mos 4. Jämför man genealogierna blir resultatet som följer:

Jämförelse mellan Kains och Adams genealogi		
	Kains genealogi	Adams genealogi
1	Adam	Adam
2	Kain	Shet
3	Chanoch	Enosh
4	Irada	Kenan
5	Mechujael	Mahalalel
6	Metushael	Jared
7	Lemech- två fruar	Chanoch
8	Jubal-Juval-Tubal Kain-Naama	Metushalach
9		Lemech
10		Noach
11		Shem-Cham-Jafet

<sup>46</sup> Sailhamer 1992.

Bägge genealogierna är linjära med en segmenterad avslutning.<sup>47</sup> Bägge listar i slutet tre söner, men man bör notera att i Kains genealogi listas även en syster till de tre bröderna. Därutöver namnges Lemechs två fruar i Kains genealogi. Vidare anges vem av dem som föder vilka barn. Vad gäller Noach så nämns bara att han frambringar Shem, Cham och Jafet när han är 500 år.

Vad gäller andra likheter återfinns en Chanoch och en Lemech i bägge listor, dock på olika platser. Om båda dessa personer ges tilläggsinformation. Wenham frågar sig om en delorsak kan vara att säkerställa att dessa namn inte blandas ihop.<sup>48</sup> I så fall stöder detta en medvetenhet om Kains släktlista. Att samma namn kan återkomma i olika släktlistor utan att fördenskull vara samma person är ingenting märkligt, snarare tvärtom. Vill man falsifiera en släktlista är det inte svårt att hitta på 10 namn som inte förekommer i en tidigare lista.<sup>49</sup>

Forskare som Westermann hävdar att författaren till den senare listan i 1 Mos 5 kände till Kains släktlista och sedan tog man och flyttade om eller manipulerade namnen.<sup>50</sup> Men som Hamilton påpekar stöder empirin inte den tanken. Tvärtom menar Hamilton att om listorna är skrivna av olika författare så var den som skrev 1 Mos 5 inte medveten om Kains släktlista.<sup>51</sup> Cassuto betraktar dem som alternativa listor som man placerade efter varandra.<sup>52</sup>

Hamilton redogör även för andra förslag, men konstaterar att den förklaring som bäst harmonierar med empirin är att det som återfinns i 1 Mos 4 respektive 1 Mos 5 är två distinkta släktlinjer, den första Kains och den andra Adams via Shet. En fördel med en sådan syn är att man kan ta empirin som den är utan att vara tvungen att grunda sina resonemang på hypotetiska rekonstruktioner. Jag instämmer med Hamiltons uppfattning.<sup>53</sup>

Att en släktlinje som senare försvinner från den bibliska arenan föregår en som får fortsatt uppmärksamhet är en vanligt förekommande ordning i 1 Mosebok. Kains ättlingar förgås alla i och med floden och hans släktled ges i kortare sammanfattad form innan den som blir arvtagaren av alla välsignelser, Shets släktled, följer. Det är likadant vad gäller de ättlingar Abraham fick med Ketura och Ismael. De behandlas först och sedan följer berättelsen om Isak.<sup>54</sup> Efter floden följer samma mönster. Först ges en översiktlig redogörelse över ättlingarna till Noachs alla tre söner i 1 Mos 10 varefter en mer detaljerad redogörelse av Shems ättlingar följer i 1 Mos 11:10–32.<sup>55</sup>

---

<sup>47</sup> Kains genealogi startar egentligen med Kain i 1 Mos 4:17, men för denna jämförelse är det naturligt att starta med Adam som nämns i 1 Mos 4:1–2. Detta innebär att här vore det korrekt att använda begreppen Adams genealogi genom Kain respektive Adams genealogi genom Shet. Jag väljer ändå att använda de vanliga benämningarna även i denna jämförelse.

<sup>48</sup> Wenham 1987, 123.

<sup>49</sup> Hamilton 1990, 250.

<sup>50</sup> Westermann 1994, 348–349.

<sup>51</sup> Hamilton 1990, 250.

<sup>52</sup> Cassuto 1998, 267.

<sup>53</sup> Hamilton 1990, 250.

<sup>54</sup> 1 Mos 25:1–18 behandlar Keturas och Ismaels ättlingar varefter Isakberättelsen tar vid i vers 19.

<sup>55</sup> Hamilton 1990, 251; Cassuto 1998, 250–251.

Hamilton noterar även detaljen att mellan den korta Adamgenealogin i 1 Mos 4:25–26a och den långa i 1 Mos 5 finns det korta konstaterandet att det var då - i samband med att Shets son Enosh föddes - som han började åkalla HERRENS namn.<sup>56</sup> Shets linjes bidrag till världen var i så fall inte det kulturella, som föräras Kains ättlingar, utan det teologiska - tillbedjan av JHVH.<sup>57</sup> Hur denna släktlinje utvecklas beskrivs i 1 Mos 5. Den sjunde generationen<sup>58</sup> i Kains släkttavla, Lemech, är en som skryter i sin stolthet medan den sjunde generationen i Adams släkttavla är Chanoch som vandrar i umgängelse med Gud.

---

<sup>56</sup> Se diskussion med referenser i Jungerstam 2016, 56–58.

<sup>57</sup> Hamilton 1990, 251.

<sup>58</sup> Räknat från Adam. I Kains släkttavla utgör Lemech generation sex.

## 3 Adams genealogi

Nu presenterar och analyserar jag Adams genealogi genom Shet.<sup>59</sup> Den omfattar, förutom introduktionen som utgör de två första verserna, hela 1 Mos 5. Slutet av människans toledot utgörs av 1 Mos 6:1–8. Till den delen återkommer jag i kapitel fyra.

### 3.1 Introduktionen - översättning

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם

בְּיוֹם בְּרָא אֱלֹהִים אָדָם  
בְּדְמוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ: זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם  
וַיְבָרֶךְ אֹתָם  
וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֵם אָדָם בְּיוֹם הַבְּרָאָה:

*Detta är skriften om den fortsatta historien om människan*

*Den dag<sup>60</sup> Gud var att skapa<sup>61</sup> människan  
Till Guds likhet gjorde han henne<sup>62</sup>, man och kvinna skapade han dem  
Och han välsignade dem  
Och han kallade deras namn människa den dag de skapades<sup>63</sup>*

#### 3.1.1 Kommentar av översättning och struktur

Toledotformeln inleder denna andra toledot.<sup>64</sup> Därefter följer en introduktion innan den egentliga handlingen tar vid.<sup>65</sup> Precis så har författaren gjort i himmelens och jordens toledot. Samma mönster upprepas senare vid alla andra tillfällen toledotformeln förekommer och ett nytt avsnitt inleds.<sup>66</sup> I skapelseberättelsen finns ingen inledande toledotformel, den är ju inte fortsättningen av något.<sup>67</sup>

<sup>59</sup> Den betecknas också som Shets genealogi.

<sup>60</sup> Bejom betyder ordagrant den dag, men ska i regel förstås som ”när”. Men i det här sammanhanget när författaren tydligt återkopplar till händelserna under den sjätte av skapelsedagarna passar det bra att behålla det ordagranna ”den dag”.

<sup>61</sup> Qal infinitiv constructus.

<sup>62</sup> På hebreiska är människa ett maskulint ord som har ett maskulint pronomen. Men jag översätter enligt svenskan där människa är ett feminint ord.

<sup>63</sup> Nifal infinitiv constructus.

<sup>64</sup> Wenham 1987, 121; Westermann 1994, 355. För en översikt av alla toledotformler och hur de används se Jungerstam 2015, 8–13.

<sup>65</sup> Hamilton 1990, 255; Waltke 2001, 109–110.

<sup>66</sup> I 1 Mos 10:1 saknas dock en introduktion efter toledotformeln. Jungerstam 2015, 9.

<sup>67</sup> Se Jungerstam 2013, 9–10; Jungerstam 2015, 6–13.

Jag har valt att översätta *Detta är skriften om den fortsatta historien om "människan"* istället för "Adam". I hebreiskan är det samma ord. Man bör notera att "adam" förekommer tre gånger här i introduktionen: först i toledotformeln, sedan i introduktionens första rad och tredje gången i sista raden. I sista raden är det tveklöst att man bör översätta människa. I introduktionens första rad blir det av sammanhanget också klart att det är människan - man och kvinna - som avses. Men hur är det med det första "adam" som finns i toledotformeln?

Nästan alla översättningar har valt "Adams släktavla".<sup>68</sup> Översättningen motiveras av att det är personen Adams linjära släktavla som presenteras i 1 Mos 5. En ytterligare motivering är att alla andra toledoter, förutom himmelens och jordens toledot, bär en människas namn.<sup>69</sup>

Min motivering för att översätta "människans fortsatta historia" är följande: Urhistorien inleds med skapelseberättelsen som saknar toledotformel, ingenting av universum fanns före skapelsen. Himmelens och jordens toledot inleds med att himmel och jord finns, men inte människan och nu inleds denna andra toledot när människan finns och den berättar om hennes fortsatta historia. De två andra tillfällena i introduktionen där "adam" används ska tveklöst översättas "människa" vilket stöder att samma förståelse gäller även i rubriken. Westermann skriver att alla toledoter som följer 1 Mos 5 kan ses utifrån det perspektiv som "människans historia" ger.<sup>70</sup> Avgörande för mitt val är även att man inser att toledoten innefattar även 1 Mos 6:1–8.

Även om jag väljer att översätta "människans fortsatta historia" så har jag inga invändningar mot att översätta med personnamnet Adam i toledotformeln. Skulle författaren velat säkerställa att man skulle förstå "adam" som människa även där kunde han också lagt till den bestämda artikeln, vilket han inte gjort.<sup>71</sup> Kanske är det så att det finns en medveten dubbeltydighet i toledotformeln. Det är personen Adams fortsatta historia samtidigt som det är hela mänsklighetens.

Intressant är att toledotens rubrik denna gång unikt anger att det är en "skrift" om människans fortsatta historia. Ordet "sefer" kan ange en bok, en bokrulle, lertavla eller vad som helst som något är inskrivet på. Sefer är ett lånord från akkadiskan vars grundbetydelse är "sända".<sup>72</sup>

Introduktionen är präglad av en kiastisk struktur. Den första radens fyra första ord: den dag, skapa, Gud och människa återfinns alla i den sista raden: han, människa, den dag och de skapades.<sup>73</sup> Gud finns inte som ett självständigt ord, men verbformen för "och han kallade" är tredje person maskulinum singularis och syftar givetvis på Gud. Som följer synliggör jag detta m.h.a. färgkoder.

---

<sup>68</sup> Ett undantag är den äldsta latinska översättningen Vulgata. Westermann (1994, 346) noterar att Vulgata utgår från att det borde finnas en bestämd artikel framför "Adam" vilket skulle innebära att det otvetydigt är "människa" som avses och inte personen Adam.

<sup>69</sup> Jungerstam 2015, 8–11.

<sup>70</sup> *The history of humankind*. Trots detta uttalande översätter han själv med "Adam" i den inledande meningen. Westermann 1994, 354–356.

<sup>71</sup> Det har han å andra sidan inte gjort vid de andra två tillfällena i introduktionen heller.

<sup>72</sup> Wenham 1987, 122, 125–126; Hamilton 1990, 254; Cassuto 1998, 273; Waltke 2001, 113.

<sup>73</sup> Cassuto 1998, 274. Toledotformeln är ju inte en del av den egentliga introduktionen, utan fungerar som en överskrift. Jungerstam 2015, 8–13.



בְּיוֹם בְּרָא אֱלֹהִים אָדָם  
בְּדִמוֹת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ: זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם  
וַיְבָרֶךְ אֹתָם  
וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֵם אָדָם בְּיוֹם הַבְּרָאָם:

*Den dag Gud var att skapa människan*

*Till Guds likhet gjorde han henne, man och kvinna skapade han dem*

*Och han välsignade dem*

*Och han kallade deras namn människa den dag de skapades*

Man kan även notera att i hebreiskan slutar toledotformeln och alla påföljande fyra rader i introduktionen på ”-am”. Totalt förekommer ”-am” sju gånger i denna introduktion och ändelsen förekommer trefaldigt i den sista raden där tre av de fyra sista orden slutar på -am. Introduktionen ger således prov på litterärt artisteri, i det här senare fallet paronomasi.<sup>74</sup>

Nedan har jag noterat var -am förekommer så man kan få en uppfattning om detta även om man inte kan läsa hebreiska.

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם  
בְּיוֹם בְּרָא אֱלֹהִים אָדָם  
בְּדִמוֹת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ: זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם  
וַיְבָרֶךְ אֹתָם  
וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֵם אָדָם בְּיוֹם הַבְּרָאָם:

### 3.1.2 En återkoppling till skapelseberättelsen

Introduktionen återkopplar till skapelseberättelsen genom att använda ord och formuleringar som återfinns i skapelseberättelsens sjätte dag i 1 Mos 1:26–28.<sup>75</sup> Wenham noterar även parallellen till 1 Mos 2:4. Det är första versen av introduktionen till himmelens och jordens toledot där även ordparet ”skapa” och ”göra” förekommer.<sup>76</sup>

Efter de sorgliga händelserna i himmelens och jordens toledot återkopplar författaren genom introduktionen således till hur det var i början, när allt var mycket gott. Hamilton lyfter fram att det är som sig bör att det anknyts till människans skapelse innan Shets linje presenteras istället för innan Kain och hans ättlingar presenteras.<sup>77</sup>

Välsignelse hör ihop med förökning och det är välsignelsens följd som illustreras genom den genealogi som följer.<sup>78</sup>

<sup>74</sup> Paronomasi innebär att man använder samma ord för olika betydelser eller använder ord som fonetiskt liknar varandra.

<sup>75</sup> Wenham 1987, 122; Hamilton 1990, 254–255; Westermann 1994, 354–355; Cassuto 1998, 274; Waltke 2001, 110.

<sup>76</sup> Wenham 1987, 126. För en analys av introduktionen till himmelens och jordens toledot se Jungerstam 2015, 8–16.

Iakttagelsen är av intresse om man menar att 1 Mos 2:4 och 1 Mos 5:1–2 är skrivna av olika författare, alltså J och P.

<sup>77</sup> Hamilton 1990, 255.

<sup>78</sup> Wenham 1987, 126; Hamilton 1990, 255; Westermann 1994, 348.

Denna teknik som författaren av Pentateuken använder många gånger för att återknyta till tidigare händelser eller ett tidigare avsnitt kallar Sternberg återupptagande repetition.<sup>79</sup> Tekniken förekommer redan i 1 Mos 2. I ett instick beskrivs Edens floder i 1 Mos 2:10–14 och efter det finns en återupptagande repetition i 1 Mos 2:15.<sup>80</sup> Motsvarande sker när berättelsen om Josef avbryts av historien om Juda och Tamar i 1 Mos 38. Samma teknik kan noteras när författaren placerat ett mycket långt avsnitt av mestadels lagar mellan 2 Mos 40:33 och 4 Mos 7:1. Cassuto noterar att det är just så här berättelserna i första Mosebok är uppbyggda. När en ny historia börjar ges först en beskrivning av situationen vilken ofta innefattar en repetition av något som hänt tidigare.<sup>81</sup>

Urhistorien byggs alltså upp av olika enheter som kan delas in med hjälp av toledotformlerna. Skapelseberättelsen var den första delen, himmelens och jordens toledot den andra och människans toledot den tredje. Som jag i skriften om Edenberättelsen demonstrerat är himmelens och jordens toledot skickligt sammanlänkad med skapelseberättelsen. Edenberättelsen bildar tillsammans med skapelseberättelsen en fullständig brytning med annat material man känner till från den antika främre orienten och har bägge många gemensamma unika drag.<sup>82</sup>

Jag håller med Hamilton när han konstaterar att det inte finns något behov av att isolera himmelens och jordens toledot från skapelseberättelsen och människans toledot.<sup>83</sup> Tvärtom bildar dessa tre enheter en väl avvägd helhet. I himmelens och jordens toledot kunde konstateras att HERREN Gud agerar genom att visa oförtjänt nåd också i människans mörkaste stunder. Det framkommer när HERREN efter syndafallet klär Adam och Eva och likaså efter Kains fall ger honom sitt oförtjänta beskydd.<sup>84</sup> Nu fortsätter författaren här i människans toledot med att visa hur Gud välsignar människan genom Adams linje genom Shet, där de höga åldrarna även kan ses som ett tecken på välsignelse.<sup>85</sup>

Jag återkommer till att diskutera introduktionens funktion i samband med att jag senare diskuterar hela toledotens struktur och budskap.

### 3.1.3 En jämförelse med de andra toledoternas inledning

När jag jämfört introduktionerna till de tre första enheterna i första Mosebok: skapelseberättelsen, himmelens och jordens toledot och människans toledot har jag funnit flera gemensamma drag. Först presenterar jag de tre introduktionerna, sedan presenterar jag resultatet av min analys.<sup>86</sup>

---

<sup>79</sup> Resumptive repetition.

<sup>80</sup> För en diskussion över hur man kan förstå Edens floder se Jungerstam 2015, 32–36.

<sup>81</sup> Sternberg 1987, 365–440; Cassuto 1998, 274. Se t.ex. 1 Mos 2:4–6; 5:1–2; 6:9–12; 11:27.

<sup>82</sup> Jungerstam 2015, 15–17; 71–82.

<sup>83</sup> Hamilton 1990, 255–256.

<sup>84</sup> Jungerstam 2015, 67; 2016, 36.

<sup>85</sup> Hamilton 1990, 256.

<sup>86</sup> För en analys vad gäller hur introduktionen till himmelens och jordens toledot är sammanlänkad till skapelseberättelsen se Jungerstam 2015, 15–17.

Skapelseberättelsen saknar toledotformel. Den är ju inte en fortsatt historia till någonting, utan fungerar som en inledning till hela urhistorien. Man behöver notera att toledotformeln inte är inledningen till berättelsen utan en överskrift. När jag analyserar inledningen till berättelsernas introduktioner är det alltså orden som följer direkt efter toledotformeln jag jämför, inte toledotformeln.<sup>87</sup>

### **Skapelseberättelsen:**

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ:  
וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְהוֹמוֹ וְנִבְהוּ וְחָשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹמוֹ  
וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם:

*I begynnelsen skapade Gud himmel och jord  
men jorden var öde och tom med mörker över djupet  
dock, Guds Ande var i rörelse över vattnen*

### **Himmelens och jordens toledot:**

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ  
בַּהֲבִרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:  
וְכָל שֵׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרֵם יִהְיֶה בְּאֶרֶץ  
וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טָרֵם יִצְמַח  
כִּי לֹא הִמְטִיר יְהוָה אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ / וְאָדָם אִין לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה:  
וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאֲדָמָה

*Detta är den fortsatta historien om himmelen och jorden.*

*Vid skapandet av dem, när HERREN Gud var att färdigställa jord och himmel  
men innan alla fältens växter ännu fanns på jorden  
ja, innan alla fältens gröna örter ännu hade sprungit upp*

*för HERREN Gud hade inte låtit det regna över jorden  
och människa fanns inte för att bruka marken.  
Men ett flöde vällde upp från jorden  
och den vattnade hela ytan av marken.*

---

<sup>87</sup> För en noggrann analys av alla toledotformler och speciellt introduktionen till himmelens och jordens toledot se Jungerstam 2015, 8–13.

## **Människans toledot:**

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם

בְּיוֹם בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם  
בְּדְמוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ: זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָאָם  
וַיְבָרֶךְ אֹתָם  
וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֵם אָדָם בְּיוֹם הַבְּרָאָה:

*Detta är skriften om den fortsatta historien om människan*

*Den dag Gud var att skapa människan*

*Till Guds likhet gjorde han henne, man och kvinna skapade han dem*

*Och han välsignade dem*

*Och han kallade deras namn människa den dag de skapades*<sup>88</sup>

### **1. Gemensam alliteration och gemensamma ord**

Det första jag noterar i den hebreiska texten är gemensam alliteration samt gemensamma ord.

**Be**reshit **ba**ra **elo**him (Skapelseberättelsen)

**Be**hibaram **be**jom asot (Himlens och jordens toledot)

**Be**jom **be**ro **elo**him (Människans toledot)

Alla tre inledande meningar börjar med en alliteration på samma bokstav, nämligen b, för de två första orden. Stavelsen "be" inleder alla tre enheterna och förekommer i såväl första som andra ordet i de två senare enheterna. Notera "bejom" samt "elohim" som förekommer i två av de tre enheterna.

### **2. Skapa förekommer**

Det andra jag noterar är att det sparsamt använda skapa "bara" förekommer som det första eller andra ordet alla tre gånger. Notervärt är att ordet grammatikaliskt är i tre olika former.

---

<sup>88</sup> Nifal infinitiv constructus.

### 3. Toledotformelns slut avspeglas i slutet av första raden

Skapelseberättelsen har ju ingen toledotformel, men i såväl himmelens och jordens toledot som människans toledot återkommer slutet av toledotformeln i slutet av introduktionens första rad. Vad gäller himmelens och jordens toledot avspeglas slutet kiastiskt.

#### **Min slutsats**

Att likheterna är så stora är anmärkningsvärt. I synnerhet om man tillskriver enheterna olika författare. Himmelens och jordens toledot tillskrivs ”J” medan de två andra tillskrivs ”P”. Jag anser att de tre inledningarna visar tecken på att vara formulerade av en gemensam författare.<sup>89</sup>

## 3.2 Allmän översikt över genealogins struktur

Genealogin är linjär fram till den tionde generationens Noach. Därefter följer en segmenterad elfte generation där Noachs tre söner nämns. Tio symboliserar fullhet och den sjunde generationen utmärks även den kraftigt vilket jag behandlar i kapitel 3.6.2.<sup>90</sup>

Genealogin följer huvudsakligen följande mönster, med två undantag:<sup>91</sup>

1. Namnet på fadern anges samt åldern när han avlar den son som för släktlinjen vidare.
  - a. På engelska finns uttrycket ”fathered” eller ”begat” som jag anser är närmare den ton det hebreiska ordet har än ”avlade”. På svenska har man i 1917 års översättning översatt ”födde” vilket blir märkligt eftersom män inte föder barn. I SFB och Bibel 2000 har man valt ”fick” vilket inte speglar den hebreiska formen av verbet som är aktivt och kausativt. Mannen gav således upphov till barnet, han orsakade att barnet blev till. Därför väljer jag avla som översättning. ”Gav upphov till” kunde vara ett annat gott alternativ på svenska.
  - b. Den grammatiska form som används är hifil formen av ordet ”jalad” som betyder föda. Hifil formen är kausativ och aktiv. Formen är i imperfekt konsekutiv som är berättarformen. Verbet är alltså wajjoled och det förekommer 23 gånger i detta kapitel. Utöver detta förekommer det åtta gånger

---

<sup>89</sup> En noggrann analys av hur introduktionen till himmelens och jordens toledot är sammanlänkad till skapelseberättelsen återfinns i Jungerstam 2015, 15–17.

<sup>90</sup> Waltke 2001, 110–111.

<sup>91</sup> Cassuto 1998, 251–252.

i 1 Mos 11 som är Shems genealogi. Därutöver förekommer formen endast nio gånger i hela GT.<sup>92</sup>

- c. Man bör notera att det inte behöver vara den förstfödda sonen som anges, utan den som för släktlinjen vidare mot Noach och hans söner. Det kan man sluta sig till eftersom texten är tydlig med att Shet inte var Adams förstfödde.<sup>93</sup>
2. Namnet på sonen ges
3. Hur länge fadern levde efter att sonen fötts anges
4. Det konstateras att fadern även avlade andra söner och döttrar
5. Åldern när fadern dog anges

Det här mönstret bryts ibland. För Noachs del nämns inte en, utan tre söner och resten av Noachs uppgifter ges inte förrän efter flodhistorien i 1 Mos 9:28–29. För övriga i listan verkar strukturen upprepas minutiöst, men vid en noggrannare granskning finner man nog variationer. Till en översikt av variationerna återkommer jag i kapitel 3.10.<sup>94</sup>

## 3.3 Generation ett: Adam

### 3.3.1 Översättning

וַיְהִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה  
וַיֹּלֶד בְּדְמוּתוֹ קְצֵלְמוֹ  
וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שֵׁת:

וַיְהִי יָמֵי אָדָם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֵת שֵׁת שְׁמֹנֶה מֵאֵת שָׁנָה  
וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת:  
וַיְהִי כֹל יָמֵי אָדָם אֲשֶׁר חֵי תִשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה  
וַיָּמָת:

*Och Adam levde 30 och 100 år  
Och han avlade en till sin likhet, som sin avbild  
Och han kallade hans namn Shet*

*Och var Adams dagar efter att ha avlat Shet 800 år  
Och han avlade söner och döttrar  
Och var alla Adams dagar som han levde 900 år och 30 år  
Och han dog*

---

<sup>92</sup> Hamilton 1990, 255.

<sup>93</sup> Hamilton (1990, 255) och Cassuto (1998, 252) noterar felaktigt att det är den förstfödde som anges.

<sup>94</sup> Cassuto 1998, 268–269.

### 3.3.2 Kommentrar

Vad gäller strukturen kan man notera några detaljer. I den första enheten i Adams genealogi används sju satser i berättarformen imperfekt konsekutiv.<sup>95</sup> Bokstaven ׀ förekommer 14 gånger. Vad gäller åren så anges inledningsvis åren så att tiotalen nämns först medan Adams ålder i slutet beskrivs med hundratalen först och tiotalen sist.

Vad gäller innehållet återkopplar författaren tillbaka såväl till introduktionen som till ordvalen i skapelseberättelsen då människan ska skapas.<sup>96</sup>

וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים

נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ

*Och Gud sa:*

*Låt oss göra människan till vår avbild, till att vara oss lika.*

I skapelseberättelsen säger alltså Gud att människan ska fungera som hans avbild och likhet. Exakt samma ord används här, men i omvänd ordning. Nu är det Adam som frambringar när han avlar.

Jämför man med introduktionen så noterar man även en annan likhet:

*Den dag Gud var att skapa människan*

*Till Guds likhet gjorde han henne, man och kvinna skapade han dem*

*Och han välsignade dem*

*Och han kallade deras namn människa den dag de skapades*

I skapelseberättelsen är det Gud som kallar saker vid namn. Nu är det Adam, människan, som namnger det han frambragt. Det här skedde redan i Edenberättelsen när Adam, som Guds representant på jorden, kallar djuren vid namn.<sup>97</sup> Man bör notera att uttrycket “avbild” kan förstås som representant. Människan skulle alltså fungera som Guds representant, eller ambassadör, på jorden.<sup>98</sup>

---

<sup>95</sup> Verbet inleder varje rad i den hebreiska texten jag återger.

<sup>96</sup> 1 Mos 1:26.

<sup>97</sup> Jungerstam 2013, 46–47.

<sup>98</sup> Som Gud råder över allt ska människan råda över det skapade. Mettinger 2011, 64–68; Jungerstam 2013, 46–47.

## 3.4 Generation två: Shet

### 3.4.1 Översättning

וַיְחִי שֵׁת חֲמֵשׁ שָׁנִים וּמֵאֵת שָׁנָה  
וַיֹּלֶד אֶת אֵנוֹשׁ:

וַיְחִי שֵׁת אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת אֵנוֹשׁ שִׁבְעַת שָׁנִים וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה  
וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת:

וַיְהִי כָּל יְמֵי שֵׁת שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה  
וַיָּמָת:

*Och Shet levde 5 år och 100 år  
Och han avlade Enosh*

*Och levde Shet efter att han avlat Enosh 7 år och 800 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Shets dagar 12 år och 900 år  
Och han dog*

### 3.4.2 Variation gentemot generation ett.

För att göra det lättare att följa jämförelsen återger jag nedan min ordagranna översättning på nytt för generation ett:

*Och Adam levde 30 och 100 år*

*Och han avlade en till sin likhet, som sin avbild*

*Och han kallade hans namn Shet*

*Och var Adams dagar efter att ha avlat Shet 800 år*

*Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Adams dagar som han levde 900 år och 30 år*

*Och han dog*



Trots att det inledande intrycket kanske är att beskrivningen är närmast identisk är det verkligen inte så. Tvärtom har många detaljer varierats mellan Adam och Shet, trots att uppgifterna i princip är desamma. Jag noterar följande:

1. Det finns sex verb i imperfekt konsekutiv istället för sju, raden med att han avlade till sin likhet saknas
2. Åren skrivs nu på samma sätt i början och i slutet, med årtionden före hundratalen. För Adam varierades ordningen
3. För Shet nämns ”år” två gånger även inledningsvis, inte så för Adam
4. För Shet nämns inte att han kallar vid namn, bara att han avlar Enosh
5. Efter att födseln rapporterats fortsätter vad gäller Adam med att ”hans dagar var” medan det om Shet sägs ”Och han levde”
6. Om Adam heter det i nästsista raden ... dagar ”som han levde”, vilket saknas om Shet

Att det återfinns så många variationer i en liten del av en släktlista är anmärkningsvärt. Speciellt om man omfattar att den så kallade ”P” står bakom texten. Det är den författare som anses vara mest stereotyp och älskar monotona upprepande listor. Den hebreiska texten säger något helt annat om dess författare. Man känner däremot igen den stora variationsrikedom som även finns i skapelseberättelsens hebreiska text.<sup>99</sup>

### 3.4.3 Hur har man bevarat variationerna i Bibel 2000?

Hur har då översättarna av Bibel 2000 lyckats bevara den anmärkningsvärda variationsrikedom som finns i den hebreiska texten mellan generation ett och två? När man granskar den officiella svenska översättningen måste man konstatera att de lyckats harmonisera bort alla variationer förutom variation nummer fyra i förteckningen ovan. På så vis har man lyckats förvanska en rikt varierad text till en monoton upprepning. Samtidigt har man lyckats förvanska texten så att den väl harmonierar med vad som förväntas av P, nämligen monoton uppräknings.

*När Adam var 130 år fick han en son som liknade honom och var hans avbild;*

*han gav honom namnet Set.*

*Efter Sets födelse levde Adam 800 år och fick söner och döttrar.*

*Adams hela livstid blev 930 år; sedan dog han.*

*När Set var 105 år blev han far till Enosh.*

*Efter Enoshs födelse levde Set 807 år och fick söner och döttrar.*

*Sets hela livstid blev 912 år; sedan dog han. (Gen 5:3–8 S00)*

---

<sup>99</sup> Jungerstam 2013, 57–58.

### 3.4.4 Jämförelse med versionen i Kains släktlista

Himmelens och jordens toledot avslutades med att rapportera om att Adam fick Shet och Shet fick Enosh. Nedan följer en analys av vad som är gemensamt och vad som skiljer. Först presenterar jag versionen i himmelens och jordens toledot och sedan den i Adams släktlista.

*Och Adam umgicks åter med sin kvinna*

*och hon födde en son*

*och hon kallade hans namn: Shet:*

*För utsett (Shet) åt mig har Gud en annan avkomma istället för Abel  
för dödade honom Kain*

*Och åt Shet, även honom föddes en son*

*och han kallade hans namn: Enosh.*

*Vid den tiden började han åkalla HERRENS namn.*

Människans toledot:

*Och Adam levde 30 och 100 år*

*Och han avlade en till sin likhet, som sin avbild*

*Och han kallade hans namn Shet*

*Och var Adams dagar efter att ha avlat Shet 800 år*

*Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Adams dagar som han levde 900 år och 30 år*

*Och han dog.*

*Och Shet levde 5 år och 100 år*

*Och han avlade Enosh*

*Och levde Shet efter att han avlat Enosh 7 år och 800 år*

*Och han avlade söner och döttrar.*

*Och var alla Shets dagar 12 år och 900 år*

*Och han dog.*

I himmelens och jordens toledot får man veta följande:

1. Adam hade haft umgänge med sin kvinna
2. Hon fick en son
3. Hon kallade hans namn Shet
4. Hon anger orsaken till namnet Shet ges
5. Även åt Shet föds en son
6. Han kallar honom Enosh
7. Vid den tiden börjar han åkalla HERRENS namn.

När jag jämför med beskrivningen i Adams släktlista noterar jag en liten diskrepans. I den senare är det Adam som ”namnger” istället för Eva. Gemensam information är endast punkt tre samt punkt fem och sex även om det uttrycks på ett annat sätt, medan resten är unik information.

Söker man efter samma uttryck eller sätt att beskriva händelsen finns absolut ingenting som är exakt likadan information. Inga ordagranna upprepningar eller samma sätt att beskriva händelsen förekommer.

I 1 Mos 4:25–26 är följande information unik:

1. Adam hade haft umgänge med sin kvinna
- 2.
- 3.
4. Hon anger orsaken till namnet Shet ges
- 5.
- 6.
7. Vid den tiden börjar han åkalla HERRENS namn.

I Adams genealogi är det mycket ny information som ges.

Vad gäller Adam:

1. Hur gammal Adam var när Shet avlades
2. Shet var Adam lik, hans avbild
3. Hur länge Adam levde efter att ha avlat Shet
4. Att Adam även avlade andra söner och döttrar
5. Att Adam dog
6. Vid vilken ålder Adam dog

Vad gäller Shet:

1. Hur gammal Shet var när Enosh avlades
2. Hur länge Shet levde efter att ha avlat Enosh
3. Att Shet även avlade andra söner och döttrar
4. Att Shet dog
5. Vid vilken ålder Shet dog

Repetition med variation är en vanligt förekommande teknik i gamla testamentets berättelser, i skapelseberättelsen inte minst.<sup>100</sup> Läsaren ges då delvis information man redan känner till, men även ny information tillförs eller så varieras informationen på annat sätt. När repetition används tillsammans med variation kan författaren tillföra fler infallsvinklar till det som beskrivs.<sup>101</sup>

Sternberg ger exempel på fem typer av variation:<sup>102</sup>

1. Expansion - information kommer till
2. Trunkering - information lämnas bort
3. Ordning - ordningsföljd ändras
4. Grammatik - variation mellan t.ex. aktiv och passiv
5. Substitution - ett ord ersätts med ett annat

I de verser jag analyserat ovan återfinns anmärkningsvärt nog alla fem typer av variation!

Författaren har här alltså sammanlänkat människans toledot med skapelseberättelsen genom ordvalen i introduktionen, medan han länkar samman med himmelens och jordens toledot genom att repetera med variation de sista två verserna av himmelens och jordens toledot. Detta är således ytterligare ett exempel på ”återupptagande repetition”.<sup>103</sup>

Detta bör noteras eftersom det motsäger teorin om att 1 Mos 5 och himmelens och jordens toledot inte har med varann att göra. Istället visar min analys att författaren medvetet sammanlänkat till såväl skapelseberättelsen som himmelens och jordens toledot.

---

<sup>100</sup> Jungerstam 2013, 57–58.

<sup>101</sup> Sternberg 1987, 387; Walsh 2001, 8–11; Walsh 2009, 81–82.

<sup>102</sup> Sternberg 1987, 391–392.

<sup>103</sup> ”Resumptive repetition” eller på svenska återupptagande repetition är en vanlig teknik som förekommer redan i 1 Mos 2 där det finns ett instick där Edens floder beskrivs i 1 Mos 2:10–14 och efter det finns en återupptagande repetition i 1 Mos 2:15. Motsvarande sker när berättelsen om Josef avbryts av historien om Juda och Tamar i 1 Mos 38. Samma kan noteras bl.a. när författaren placerat ett mycket långt avsnitt av mestadels lagar mellan 2 Mos 40:33 och 4 Mos 7:1. Sternberg 1987, 365–440.

## 3.5 Generation tre – sex: Enosh – Jered

### 3.5.1 Översikt

Efter de första två generationernas variationsrikedom kommer nu fyra generationer som är in i minsta detalj likadana som generation två. Det gäller alltså följande generationer: Enosh–Kenan, Kenan–Mahalalel, Mahalalel–Jered och Jered–Chanoch. Totalt fem generationer är alltså exakt likadana. Om man harmoniserar översättningen för de två första generationerna märker man inte den abrupta skillnaden gentemot dessa fem som saknar inbördes variation. Dessa fem identiska generationer gör att den variation som följer i generation sju kontrasterar ännu mer. Det här är en vanlig litterär teknik i GT då författaren kan nå mer effekt genom att variera och kontrastera. Walsh lyfter fram detta när han påpekar att en teknik som kan användas för att fånga uppmärksamhet är att först bygga upp förväntan på ett speciellt mönster för att sedan överraskande bryta mönstret.<sup>104</sup>

### 3.5.2 Översättning

וַיְחִי אֱנוֹשׁ תְּשַׁעִּים שָׁנָה  
וַיֹּלְדֵת אֶת קֵיִן׃

וַיְחִי אֱנוֹשׁ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת קֵיִן חֲמֵשׁ עָשָׂרָה שָׁנָה וַיִּשְׁמְנָה מְאוֹת שָׁנָה  
וַיֹּלְדֵת בְּנִים וּבָנוֹת׃

וַיְהִי כֹל יְמֵי אֱנוֹשׁ חֲמֵשׁ שָׁנִים וַתִּשַׁע מְאוֹת שָׁנָה  
וַיָּמָת׃

*Och levde Enosh 90 år  
Och han avlade Kenan*

*Och levde Enosh efter att han avlat Kenan 15 år och 800 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Enoshs dagar 5 år och 900 år  
Och han dog*

---

<sup>104</sup> Walsh 2001, 192; Walsh 2009, 117.

וַיְחִי קֵינָן שִׁבְעִים שָׁנָה  
וַיֹּלְדֵת אֶת מַהְלָלֵאל׃

וַיְחִי קֵינָן אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת מַהְלָלֵאל אַרְבָּעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה  
וַיֹּלְדֵת בָּנִים וּבָנוֹת׃

וַיְהִי כָּל יְמֵי קֵינָן עֶשְׂרִי שָׁנִים וְתִשְׁעַת מֵאוֹת שָׁנָה  
וַיָּמָת׃

*Och levde Kenan 70 år  
Och han avlade Mahalalel<sup>105</sup>*

*Och levde Kenan efter att han avlat Mahalalel 40 år och 800 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Kenans dagar 10 år och 900 år  
Och han dog*

וַיְחִי מַהְלָלֵאל חֲמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁשִּׁים שָׁנָה  
וַיֹּלְדֵת אֶת יֶרֶד׃

וַיְחִי מַהְלָלֵאל אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת יֶרֶד שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה  
וַיֹּלְדֵת בָּנִים וּבָנוֹת׃

וַיְהִי כָּל יְמֵי מַהְלָלֵאל חֲמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה  
וַיָּמָת׃

*Och levde Mahalalel 5 år och 60 år  
Och han avlade Jered<sup>106</sup>*

*Och levde Mahalalel efter att han avlat Jered 40 år och 800 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Mahalalels dagar 5 och 90 år och 800 år  
Och han dog*

---

<sup>105</sup> Ett hebreiskt namn som betyder *Praise of God* eller alternativt *Praising God*. Wenham 1987, 127; Westermann 1994, 357.

<sup>106</sup> Namnet har osäker härledning och betydelse. Wenham (1987, 127) nämner att det kunde vara härlett från det hebreiska "jarad" alltså "gå ner" eller det akkadiska "wardu" som betyder "tjänare".

וַיְהִי יָרֵד שָׁמַיִם וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה  
וַיּוֹלֵד אֶת חֲנוּךְ:

וַיְהִי יָרֵד אַחֲרַי הוֹלִידוֹ אֶת חֲנוּךְ שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה  
וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת:

וַיְהִיוּ כָּל יְמֵי יָרֵד שָׁמַיִם וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה  
וַיָּמָת:

*Och levde Jered 2 och 60 år och 100 år  
Och han avlade Chanoch.*

*Och levde Jered efter att han avlat Chanoch 800 år  
Och han avlade söner och döttrar.*

*Och var alla Jereds dagar 2 och 60 år och 900 år  
Och han dog*

## 3.6 Generation sju: Chanoch

### 3.6.1 Översättning

וַיְהִי חֲנוּךְ חָמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה  
וַיּוֹלֵד אֶת מֶתוּשֶׁלַח:

וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים אַחֲרַי הוֹלִידוֹ אֶת מֶתוּשֶׁלַח שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה  
וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת:

וַיְהִי כָּל יְמֵי חֲנוּךְ חָמֵשׁ וְשִׁשִּׁים שָׁנָה וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה:

וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים וְאֵינְנוּ כִּי לָקַח אֶתוֹ אֱלֹהִים:

*Och levde Chanoch 5 och 60 år  
Och han avlade Metushelach<sup>107</sup>*

*Och vandrade Chanoch med Gud efter att han avlat Metushelach 300 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Chanochs dagar 5 och 60 år och 300 år  
Och vandrade Chanoch med Gud och var inte mer, för tog honom Gud*

<sup>107</sup> Den första delen av namnet korresponderar till akkadiskans *mutu* som betyder människa. Den andra delen som kan betyda ”sända” förekommer också som självständigt namn i 1 Mos 10:24 och 1 Mos 11:12–15. Westermann 1994, 357; Cassuto 1998, 282. Hamilton (1990, 258) menar att namnet betyder ”spjutets man” (Man of the Spear).

### 3.6.2 Kommentarer

Efter de fem identiska beskrivningarna är det nu dags för generation nummer sju som bjuder på dramatisk variation. Den sjunde generationen får ofta en speciell betoning i de bibliska genealogierna.<sup>108</sup>

Den sjunde generationen inleds identiskt med de fem senaste, men sedan bryts mönstret dramatiskt när det konstateras att Chanoch ”vandrade med Gud”. Uttrycket behöver inte förstås konkret. ”Hithalech” som översätts ”vandra” kan också förstås som att ”leva med” eller ”umgås med”. Uttrycket kan också användas om en lojal tjänare som tjänar sin herre.<sup>109</sup> Abraham ges följande uppmaning av Gud: ”Vandra inför mig och var fullkomlig” i 1 Mos 17:1 och i 1 Mos 24:40 konstaterar han att så har han gjort. Isak konstaterar att han, liksom sina fäder, vandrat inför Gud.<sup>110</sup> Även Noach ”vandrade med Gud” och Cassuto menar att man ska förstå det som att de vandrade i rättfärdighet inför Gud.<sup>111</sup> Det är nog ingen slump att just dessa två personer, Chanoch och Noach, föräras detta unika uttryck för nära gudsgemenskap. I samband med Chanoch och Noach används även en annan preposition än den som används med patriarkerna: ”med” istället för ”inför”. Forskare som Hamilton, Westermann och Wenham menar att prepositionen ”med” uttrycker mer intimitet och att det bör noteras att det endast är Chanoch och Noach som föräras detta specifika uttryck.<sup>112</sup>

Än mer anmärkningsvärd är avslutningen där det konstateras att Chanoch ”var inte mer, för tog honom Gud”. Notera att rad tre och rad sex inleds identiskt: ”*Och vandrade Chanoch med Gud...*”. Motsvarigheten för de andra generationerna är ”*Och han dog*”.

Westermann påpekar att det inte finns någonting mytologiskt i uttrycket.<sup>113</sup> Vill författaren säga att Chanoch inte dog en naturlig död? Den uppfattningen får stöd av att det som tidigare avslutat berättelsen om varje generation - och han dog - saknas. Wenham påpekar att uttrycket ”var inte mer” används som en eufemism för att dö, lämna jordelivet, i några poetiska sammanhang.<sup>114</sup> Han noterar också att uttrycket att Gud ”tog honom” stöder uppfattningen att Chanoch inte dog en naturlig död. Samma uttryck används nämligen om Elia när Gud tog upp honom i en eldsvagn.<sup>115</sup>

Chanochs relativt låga ålder på 365 år bör också noteras. Westermann tolkar 365 som en symbol för fullhet eftersom ett helt år har 365 dagar.<sup>116</sup>

Om Chanoch inte dog erbjuder den sjunde generationen en far som för det första inte dör och för det andra får en son som lever längst av alla bibliska personer.<sup>117</sup>

---

<sup>108</sup> Hamilton 1990, 257; Cassuto 1998, 282.

<sup>109</sup> Hamilton 1990, 258.

<sup>110</sup> 1 Mos 48:15. Hiskia vandrade också inför Gud: 2 Kung 20:3; Jes 38:3. Hamilton 1990, 258; Wenham 1987, 127.

Läs mer om hur verbet används i Jungerstam 2015, 58–59.

<sup>111</sup> 1 Mos 6:9. Cassuto 1998, 283.

<sup>112</sup> Wenham 1987, 127; Hamilton 1990, 258. Westermann 1994, 358. Waltke (2001, 114–115) noterar även Malaki 2:6 där Gud beskriver hur det var tänkt: De levitiska prästerna skulle ”vandrade med Gud”.

<sup>113</sup> Westermann 1994, 358–359.

<sup>114</sup> Ps 39:14; 103:16; Job 7:21; 8:22. Wenham 1987, 128.

<sup>115</sup> 2 Kung 2:1, 5, 9–10. Wenham 1987, 128.

<sup>116</sup> Westermann 1994, 358–359.



### 3.7 Generation åtta: Metushelach

Genealogin tar överraskande nog inte slut i och med generation sju. Tidigare har författaren använt sju dagar i skapelseberättelsen. Även i Kains genealogi i 1 Mos 4 finns sju generationer. Men denna genealogi fortsätter ända fram till generation tio, eller egentligen ända till generation 11, vilken utgörs av Noachs tre söner.

Efter den sjunde generationen, som bröt mönstret i formuleringarna, återgår nu författaren till exakt samma formel han använt i generation två–sex. Detta kontrasterar generation sju ännu mer. Metushelachs ålder bör noteras. Han har det längsta livsspannet som rapporteras i GT: 969 år.

וַיְחִי מֵתוֹשֶׁלַח שִׁבְעֵי וָשָׁמֹנִים שָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה  
וַיֹּלְדֵת אֶת לָמֶךְ:

וַיְחִי מֵתוֹשֶׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת לָמֶךְ שְׁתַּיִם וָשָׁמֹנִים שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה  
וַיֹּלְדֵת בָּנִים וּבָנוֹת:

וַיְהִי כָּל יְמֵי מֵתוֹשֶׁלַח תְּשַׁע וָשִׁשִׁים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה  
וַיָּמָת:

*Och levde Metushelach 7 och 80 år och 100 år  
Och han avlade Lemech*

*Och levde Metushelach efter att han avlat Lemech 2 och 80 år och 700 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Metushelachs dagar 9 och 60 år och 900 år  
Och han dog*

---

<sup>117</sup> Hamilton 1990, 257.

## 3.8 Generation nio: Lemech

### 3.8.1 Översättning

וַיְחִי לִמֶּךָ שְׁתַּיִם וּשְׁמֹנִים שָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה  
וַיֹּלֶד בֶּן:

וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ לְאֹמֶר זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעַשְׂנוּ וּמִעֲצָבוֹן יְדִינוּ מִן הָאָדָמָה אֲשֶׁר אָרַרָהּ ה' הוֹה:

וַיְחִי לִמֶּךָ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת נֹחַ חָמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וַחֲמֵשׁ מֵאֵת שָׁנָה  
וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת:

וַיְהִי כָּל יְמֵי לִמֶּךָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעִים שָׁנָה וּשְׁבַע מֵאוֹת שָׁנָה  
וַיָּמָת:

*Och levde Lemech 2 och 80 år och 100 år  
Och han avlade en son*

*Och han kallade hans namn Noah sägande: Denna ska ge oss lättnad<sup>118</sup> från vårt arbete, ja från våra händers möda med den mark som HERREN förbannat*

*Och levde Lemech efter att han avlat Noah 5 och 90 år och 500 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Lemechs dagar 7 och 70 år och 700 år  
Och han dog*

### 3.8.2 Motiveringen för namnet Noah

Noachs namn är det enda som ges en förklaring. Det som förbryllat forskarna är att förklaringen inte verkar matcha namnet.<sup>119</sup> Noah betyder vila, men den vanliga betydelsen av verbet som används när Lemech i den hebreiska texten anger bakgrunden till hans val är ”ge tröst”. I formen piel, som används här, betyder verbet vanligen att ge tröst eller lättnad i

<sup>118</sup> Den vanliga översättningen är ”tröst”: Han ska trösta oss i vårt arbete. Men man bör notera att prepositionen före såväl arbete som möda inte är ”i” utan ”från”. Därför tror jag det är en bättre översättning i det här sammanhanget att förstå det som ”att ge lättnad”. Så anser även Hamilton (1990, 258) och Westermann (1994, 346) när de översätter med ”relief”.

<sup>119</sup> Wenham 1987, 128; Hamilton 1990, 258.

mänsklig sorg.<sup>120</sup> I Jes 49:13 används verbet något annorlunda om HERREN som ”tröstar” sitt folk genom att rädda och återupprätta det, vilket beskrivs i verserna innan.

Hur kan man förstå det som sägs i denna vers? Det finns åtminstone tre alternativ:

1. Den första förklaringen, som Wenham ser som den mest uppenbara, är att uttalandet syftar på lättnad från den förbannelse som marken drabbades av i 1 Mos 3:17.<sup>121</sup> Väljer man den här tolkningen utgår man från att det finns en felskrivning i den masoretiska texten och verbet ska inte vara ”jenachamenu” utan ”jenichenu”. Då skulle samma rot användas som i Noach och betydelsen blir ”vila”. Den bedömningen har översättarna av Septuaginta gjort liksom fallet är för Bibel 2000. Som tidigare noterat är det inte ovanligt att Septuaginta gör en egen omarbetning av texten.

Hamilton påpekar dock att detta alternativ kan uteslutas p.g.a. grammatiken i satsen.<sup>122</sup> På vilket sätt Noach skulle ge vila från deras arbete blir inte heller klart. Att det skulle syfta på att man inte kunde arbeta under det år som floden varade är kanske det bästa förslaget, vilket ändå inte låter särskilt logiskt. Manipulation av den masoretiska texten i 1 Mos 5:29 ger fler problem än det löser.

2. Man bör notera att prepositionen före såväl arbete som möda inte är ”i” utan ”från” eller ”av”. Ett sätt att förstå namnförklaringen är att den skulle anspela på vad som händer efter floden när Noach återupptar odlandet av marken och anlägger en vingård.<sup>123</sup> Även om det i GT varnas för missbruk av vin och starka drycker så är vin något som främst kopplas ihop med välsignelse och glädje såväl i mänsklig gemenskap som i samband med Guds fester. I så fall får man ”tröst” eller ”lättnad” av den frukt av arbetet som t.ex. vinet är.<sup>124</sup> I vilket fall är vinodling det nya som Noach inleder efter floden. Att det sedan berättas om hur Noach ligger redlöst berusad och blottad till skam för sig själv belyser givetvis vinets avigsida mycket tydligt.
3. En annan förklaring jag anser värd att nämna är att uttalandet anspelar på att Noach skulle rädda mänskligheten från flodens förstörelse och därigenom erbjuda tröst på samma sätt som HERREN tröstar sitt folk genom att återupprätta det i Jes 49. Problemet är att Noach skulle ge tröst från/av deras arbete och deras händers möda, inte ”tröst” från floden.

Jag håller med Wenham om att det mest naturliga är att associera till den möda som blev resultatet av syndafallet, men vad skulle lättnaden bestå i? Svårigheten att hitta ett logiskt svar

---

<sup>120</sup> Så bl.a. i 1 Mos 37:35; Job 29:25; 42:11; Ps 69:21; Jes 40:1; 61:2; Klag 1:2; Sak 10:2.

<sup>121</sup> Wenham 1987, 128.

<sup>122</sup> Hamilton 1990, 259. Se även Westermann 1994, 360.

<sup>123</sup> 1 Mos 9:20.

<sup>124</sup> Westermann (1994, 360) hänvisar bl.a. till Dom 9:13; Ps 104:15; Ords 31:4–7. Det finns också ställen som Pred 2:3; 9:7; 10:19; Höga Visan 1:2; 5:1.

på den frågan gör att jag i likhet med forskare som Hamilton, Waltke och Westermann anser att alternativ två är det som bäst har stöd i texten.<sup>125</sup>

Hamilton noterar också att i berättelsen om Noach finns tydliga spår av paronomasi.<sup>126</sup> Paronomasi innebär att man använder samma ord för olika betydelser eller använder ord som fonetiskt liknar varandra för att uppnå dubbeltydighet eller skapa ordlekar. Denna teknik används även i himmelens och jordens toledot där t.ex. roten ”jada” alltså kunna, veta används i flera olika innebörder som kunskap, inse, veta, kunna, men även ha intimt umgänge med. Likaså används på hebreiska fonetiskt snarlika ord för lömsk och naken i sammanhanget när mannen och hans hustru var nakna (oskylda) men ormen lömsk.<sup>127</sup> Det som förekommer i samband med Noach är användningen av fonetiskt liknande ord som:

1. **Noach**
2. **Jenachamenu** (5:29), ska ge tröst
3. **wajinnachem** (6:6), HERREN ångrade
4. **chen** (6:8), nåd
5. **wattanach** (8:4), (arken) vilade, kom till ro
6. **manoach** (8:9), plats att vila, slå sig till ro
7. **nichoach** (8:21), ljuvlig

Detta att paronomasi kan konstateras minskar problemet med att roten för ”trösta” inte är samma rot som finns i namnet Noach, orden är fonetiskt nära och det är tillräckligt för att uppnå önskad effekt.<sup>128</sup>

Jag vill ännu kommentera uttalandet ur ett annat perspektiv: dess funktion. Som jag kunnat konstatera i mina tidigare arbeten uppvisar 1 Mos 1–4 briljans vad gäller komposition och berättarteknik.<sup>129</sup> Att författaren valt att infoga motiveringen till Noachs namn väcker nyfikenhet över vad som komma skall. Jag tror tanken är just den att motiveringen ska väcka frågor som: hur då trösta eller ge lättnad? Vad är det för speciellt med Noach när en förklaring ges just till hans namn? Vad kommer att hända? Förklaringen som är infogad förebådar att något speciellt kommer att hända, men den avslöjar inte vad. Är denna tolkning korrekt innebär det att det inte är så viktigt att veta vad Lemechs uttalande egentligen syftar på. Uttalandets funktion är att väcka förväntan och nyfikenhet på vad som kommer att hända. Om det är det huvudsakliga syftet har författaren lyckats i sitt uppsåt.

---

<sup>125</sup> Hamilton 1990, 258–259; Westermann 1994, 360; Waltke 2001, 115. Även Wenham (1987, 128) påpekar att de ordval som görs pekar mot det som följer. Han nämner såväl byggandet av en ark som ska rädda mänskligheten och anläggandet av en vingård.

<sup>126</sup> Wenham 1987, 128; Hamilton 1990, 258–259.

<sup>127</sup> 1 Mos 2:25–3:1. Jungerstam 2015, 43–45.

<sup>128</sup> Wenham 1987, 128.

<sup>129</sup> Jungerstam 2013, Jungerstam 2015, Jungerstam 2016.

### 3.8.3 Kommentarer över variationer

Generation nio innebär tre variationer. Två av dem är gemensam med generation ett medan den tredje variationen är unik för 1 Mos 5.

1. Den första generationen, Adam, återgavs med sju uttalanden i berättarformen imperfekt konsekutiv. Alla andra generationer fram tills denna har haft sex sådana uttalanden. I denna nionde generation finns även sju uttalanden, vilket är en variation gentemot de sju föregående beskrivningarna. Men samtidigt en återklang av generation ett.
2. Ett annat gemensamt unikt drag med generation ett är att sonens namn inte nämns inledningsvis. Formuleringen och den information som ges skiljer sig dock kraftigt åt:

*Och Adam levde 30 och 100 år*

*Och han avlade en till sin likhet, som sin avbild*

*Och han kallade hans namn Shet*

3. Bakgrunden till namnet ges även. Det är något helt nytt för Adams genealogi. Däremot känner man igen förklaringen till namn från Kains genealogi i himmelens och jordens toledot. Där ges bakgrunden till såväl Kains som Shets namn:

*Men mannen hade haft umgänge med Eva, sin kvinna.*

*Och hon blev havande och födde Kain*

*Och hon sa: Jag har format (kaniti) en man med HERRENS hjälp*

*Och Adam umgicks åter med sin kvinna*

*och hon födde en son*

*och hon kallade hans namn: Shet:*

*För utsett (Shat) åt mig har Gud en annan avkomma istället för Abel*

*för dödade honom Kain*

Den här likheten är notervärd eftersom himmelens och jordens toledot, alltså 1 Mos 2:4–4:26, enligt dokumenthypotesen tillskrivs J, medan 1 Mos 5 tillskrivs P.

Det blir inte mindre intressant när man noterar ordvalet i vad som sägs om Noah:

*”Denna ska ge oss lättnad från vårt arbete, ja från våra händers möda med den mark som HERREN förbannat”*

Ordet för möda, itzavon,<sup>130</sup> återfinns endast två gånger ytterligare i GT. Bägge tillfällen finns i himmelens och jordens toledot. Närmare bestämt i verserna där syndafallets konsekvenser rapporteras i 1 Mos 3:26–27.<sup>131</sup>

*Till kvinnan sa han: Jag ska sannerligen föröka din möda - ock i ditt havandeskap ska du med möda föda söner*

*Och till Adam sa han: För att du lyssnade till din kvinnas röst och du åt från trädet som jag befallde dig genom att säga: Åt inte av det:*

*Förbannad är marken för din skull*

*Med möda ska du äta av den varje dag av ditt liv*

*Ja, törne och tistlar ska den låta skjuta skott för dig*

*och du kommer att äta av fältens växter i ditt anletes svett*

Här återkopplar författaren med sina ordval till Edens trädgård. Efter syndafallet används samma unika ord för “möda” och dessutom återkommer “marken som HERREN förbannat”. Personnamnet på Gud används: HERREN, vilket även det kopplas till J. Förklaringen till Noachs namn återspeglar alltså språk och ordval som är gemensam med himmelens och jordens toledot, medan författaren i övrigt ordagrant följer det vanliga mönstret i 1 Mos 5.

Forskare som låter dokumenthypotesens premisser styra sina slutsatser ser sig tvungna att tillskriva 1 Mos 5:29 en annan författare än det som föregår i 1 Mos 5, alltså ”J” istället för ”P”. Detta trots allt som knyter samman versen med resten av 1 Mos 5. Hur editeringsprocessen sedan skulle ha gått till finns det enligt Westermann ingen enighet om. Min tolkning är att detta är p.g.a. avsaknad av en logiskt trovärdig förklaring till hur processen kunnat gå till.<sup>132</sup>

En naturlig slutsats som till skillnad från den nyss refererade harmonierar med empirin är att 1 Mos 1–5 har en gemensam författare eller redaktör som arbetade med de olika helheterna samtidigt.<sup>133</sup> Författaren uppvisar en anmärkningsvärd skicklighet att variera och strukturera texterna som föregår.<sup>134</sup> Guds beteckningen varierar i alla enheter förutom skapelseberättelsen. I andra texter från den antika främre orienten är olika benämningar på samma gudom regel snarare än undantag.<sup>135</sup>

---

<sup>130</sup> עֲצָבוֹן

<sup>131</sup> Min översättning. Se Jungerstam 2015, 63–66.

<sup>132</sup> Westermann 1994, 359–360.

<sup>133</sup> Med det avser jag inte en modern uppfattning av vad en författare är.

<sup>134</sup> Se t.ex. min analys av skapelseberättelsen. Jungerstam 2013, 57–66.

<sup>135</sup> Så t.ex. i Enuma Elish. Wikander 2005.

## 3.9 Generation tio: Noach

Den tionde generationen är den kortaste. Slutet av formeln kommer först efter flodberättelsen. Detta oväntade som bryter det tidigare mönstret gör, enligt Cassuto, att läsarens nyfikenhet väcks och uppmärksamheten höjs.<sup>136</sup>

### 3.9.1 Översättning

וַיְהִי בֶן חָמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה  
וַיֹּלֶד נֹחַ אֶת שֵׁם אֶת חָם וְאֶת יָפֶת׃

*Och var Noachs ålder 500 år*

*Och avlade Noach Shem, Cham och Jafet*

### 3.9.2 Variationer

I denna korta information finns fem nya variationer:

1. Texten inleds med ”Och var” alltså ”wajehi” istället för ”Och levde” som är snarlikt både vad gäller stavning som fonetik: ”wajechi”
2. För första gången i GT förekommer ”ben” framför åldersangivelsen. Det återkommer två gånger till i urhistorien, nämligen i flodberättelsen och Shems släktavla.<sup>137</sup>
3. Nu rapporteras tre söner och inte en
4. Det andra uttalandet: ”Och avlade Noach...” är unikt. För alla andra generationer används endast ”han”
5. Strukturen är annorlunda. Tidigare har vi funnit sex eller sju rader för varje person, nu finner vi två rader. Dessa två rader är även till sin språkliga dräkt helt annorlunda

Den sista variationen är ett faktum, men det är inte mest intressanta. Slutet av den välbekanta formeln återfinns nämligen som de två sista verserna i följande toledot, Noachs toledot, som omfattar hela den långa flodhistorien.<sup>138</sup>

---

<sup>136</sup> Cassuto 1998, 290.

<sup>137</sup> 1 Mos 7:6; 11:10.

<sup>138</sup> 1 Mos 6:9–9:29.

וַיְחִי-גַם אַחֵר הַמַּבּוּל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְחֲמִשִּׁים שָׁנָה:  
וַיְהִי כֹל-יְמֵי-גַם תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וְחֲמִשִּׁים שָׁנָה  
וַיָּמָת:

*Och levde Noach efter floden 300 år och 50 år*

*Och var alla Noachs dagar 900 år och 50 år*

*Och han dog*

För man ihop de bägge delarna blir resultatet som följer:

*Och var Noachs ålder 500 år*

*Och avlade Noach Shem, Cham och Jafet*

*Och levde Noach efter floden 300 år och 50 år*

*Och var alla Noachs dagar 900 år och 50 år*

*Och han dog*

Nu återstår ännu de fyra första variationerna oförändrade. Den femte kvarstår, men behöver justeras så att man konstaterar att det nu finns fem uttalanden istället för sex eller sju som fallet är för alla andra generationer.

6. En sjätte variation är att nu anges tiden Noach levde efter floden istället för alla andra fall där tiden efter den rapporterade sonens avlande anges
7. En sjunde variation, som ju samtidigt är orsaken till den fjärde, är att för första gången rapporteras inte att Noach avlade söner och döttrar
8. En åttonde variation är att författaren delat upp formeln i två delar så att den innesluter såväl avslutningen av människans toledot och hela Noachs toledot



## 3.10 Översikt av variationerna i genealogin

I det här kapitlet presenterar jag först en sammanfattande översikt av alla variationer i Adams genealogi varefter jag redovisar min analys och slutsats. Jag inleder med generation ett varefter jag för de senare generationerna först redovisar de variationer som förekommer och därefter texten.

### **Generation ett**

*Och Adam levde 30 och 100 år  
Och han avlade en till sin likhet, som sin avbild  
Och han kallade hans namn Shet*

*Och var Adams dagar efter att ha avlat Shet 800 år  
Och han avlade söner och döttrar  
Och var alla Adams dagar som han levde 900 år och 30 år  
Och han dog.*

### **Generation två – sex**

Nu följer fem identiska generationer. Gentemot generation ett återfinns sex variationer

1. Det finns sex verb i imperfekt konsekutiv istället för sju, raden med att han avlade till sin likhet saknas.
2. Åren skrivs nu på samma sätt i början och i slutet, med årtionden före hundratalen. För Adam varierades ordningen.
3. För Shet nämns ”år” två gånger även inledningsvis, inte så för Adam.
4. För Shet nämns inte att han kallar vid namn, bara att han avlar Enosh.
5. Efter att födseln rapporterats fortsätter vad gäller Adam med att ”hans dagar var” medan det om Shet sägs ”Och han levde”.
6. Om Adam heter det i nästsista raden ... dagar ”som han levde”, vilket saknas om Shet.

*Och Shet levde 5 år och 100 år  
Och han avlade Enosh*

*Och levde Shet efter att han avlat Enosh 7 år och 800 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Shets dagar 12 år och 900 år  
Och han dog.*

*Och levde Enosh 90 år  
Och han avlade Kenan*

*Och levde Enosh efter att han avlat Kenan 15 år och 800 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Enoshs dagar 5 år och 900 år  
Och han dog*

*Och levde Kenan 70 år  
Och han avlade Mahalalel*

*Och levde Kenan efter att han avlat Mahalalel 40 år och 800 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Kenans dagar 10 år och 900 år  
Och han dog*

*Och levde Mahalalel 5 år och 60 år  
Och han avlade Jered*

*Och levde Mahalalel efter att han avlat Jered 40 år och 800 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Mahalalels dagar 5 och 90 år och 800 år  
Och han dog*

*Och levde Jered 2 och 60 år och 100 år  
Och han avlade Chanoch.*

*Och levde Jered efter att han avlat Chanoch 800 år  
Och han avlade söner och döttrar.*

*Och var alla Jereds dagar 2 och 60 år och 900 år  
Och han dog*

## **Generation sju**

Efter de fem identiska generationerna innehåller generation sju tre variationer:

7. Nu återgår författaren till samma mönster som i Adam med endast ett ”år” i första raden
8. Rad tre: ”Och vandrade Chanoch...” är unik
9. Rad sex ”Och vandrade Chanoch med Gud och var inte mer...” är unik. Den motsvarar ”Och han dog” i andra generationer.

*Och levde Chanoch 5 och 60 år*

*Och han avlade Metushelach*

*Och vandrade Chanoch med Gud efter att han avlat Metushelach 300 år*

*Och han avlade söner och döttrar.*

*Och var alla Chanochs dagar 5 och 60 år och 300 år*

*Och vandrade Chanoch med Gud och var inte mer, för tog honom Gud*

## **Generation åtta**

Nu sker en återgång till mönstret för generation två till sex

*Och levde Metushelach 7 och 80 år och 100 år*

*Och han avlade Lemech.*

*Och levde Metushelach efter att han avlat Lemech 2 och 80 år och 700 år*

*Och han avlade söner och döttrar.*

*Och var alla Metushelachs dagar 9 och 60 år och 900 år*

*Och han dog*

## **Generation nio**

Tre nya variationer dyker upp.

10. Lemech avlar ”en son”

11. Namnet motiveras i rad två–tre

12. Författaren återgår till sju uttalanden i imperfekt konsekutiv. Sju uttalanden användes också för generation ett, medan generation två–åtta använt sex uttalanden

*Och levde Lemech 2 och 80 år och 100 år*

*Och han avlade en son*

*Och han kallade hans namn Noach sägande: ”Denna ska ge oss lättnad från vårt arbete, ja från våra händers möda med den mark som HERREN förbannat”*

*Och levde Lemech efter att han avlat Noach 5 och 90 år och 500 år*

*Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Lemechs dagar 7 och 70 år och 700 år*

*Och han dog*

## **Generation tio**

I den korta tionde generationen återfinns fem nya variationer.

13. Texten inleds med ”Och var” alltså ”wajehi” istället för ”Och levde” som är snarlikt både vad gäller stavning som fonetik: ”wajechi”.

14. För första gången i GT förekommer ”ben” framför åldersangivelsen. Det återkommer två gånger till i urhistorien, nämligen i flodberättelsen och Shems släkttavla.

15. Nu rapporteras tre söner istället för en

16. Tidigare har författaren använt sex eller sju uttalanden för varje generation, nu används två

17. Det andra uttalandet: ”Och avlade Noach...” är unikt

*Och var Noachs ålder 500 år*

*Och avlade Noach Shem, Cham och Jafet*

### 3.10.1 Analys och slutsats

Sammanfattningsvis kan konstateras att sex av tio generationer uttrycks identiskt. Men i generation ett, sju, nio och tio återfinns 17 variationer. Räknar man endast unika variationer och inte när författaren återgår till ett tidigare mönster, som variation sju och 12, finns 15 variationer i genealogin. Att en femfaldig monoton upprepning föregår generation sju riktar fokus på den generationen. Återgången i generation åtta till standarduttrycket accentuerar på samma sätt de variationer som föregår och följer. Min slutsats är att författaren berikat Adams genealogi genom att kontrastera monoton upprepning med rik variation för att uppnå önskad effekt. Genealogin kan inte anses monoton, utan det monotona utnyttjas för att överraska och ge maximal effekt åt de sjutton variationerna. Sjutton variationer bland tio generationer är även i medeltal variationsrikt.

Jämför man med 1 Mos 4 förekommer där tretton födelseformler varav endast tre är identiska. I likhet med Adams genealogi föregår de tre identiska generationerna de generationer som accentueras. Det är Lemech med sina tre söner, alltså generation sex och sju i Kains genealogi.<sup>139</sup>

Bägge dessa inledande genealogier i GT är alltså variationsrikt komponerade. På så sätt har de samma uppbyggnad. Kompositionen av Adams genealogi passar dåligt in på ”P” som författare om P älskar monotona upprepningar och har ett dåligt sinne för det hebreiska språket.

---

<sup>139</sup> Jungerstam 2016, 63–65.

## 4 Avslutningen av människans toledot

Avslutningen av människans toledot omfattar 1 Mos 6:1–8. Dessa sista åtta verser i människans toledot har gett upphov till en hel del förvirring. En orsak till förvirringen är att man betraktat 1 Mos 6:1–8 som en inledning till flodberättelsen istället för en avslutning av människans toledot.<sup>140</sup> Andra alternativ som finns bland forskare är att 1 Mos 6:1–4 endera är ett självständigt avsnitt, en fortsättning av 1 Mos 4:17–26 eller nog en avslutning av 1 Mos 5 men 1 Mos 6:5–8 är däremot en introduktion till flodberättelsen.<sup>141</sup>

Som jag redan konstaterat i kapitel 1.2 och ytterligare kommer att tydliggöra i kapitel 4.4 anser jag att empirin entydigt pekar mot att 1 Mos 6:1–8 är en helhet som fungerar som en avslutning av människans toledot. Trots att avsnittet vid första anblicken inte verkar höra ihop med det som föregår är, som Wenham påpekar, 1 Mos 6:1–8 nära integrerad med texten i 1 Mos 5. Avslutningen kan nog delas in i två delar som dock är tydligt sammankopplade: del ett är 1 Mos 6:1–4 och del två är 1 Mos 6:5–8. Även om man inser att verserna utgör avslutningen av människans toledot erbjuder de nog ändå intressanta utmaningar.<sup>142</sup>

Jag inleder med att presentera olika översättningar av avslutningen för att ge exempel på hur man har översatt verserna varefter jag presenterar fyra tolkningsmodeller.

Därefter delar jag upp avslutningen så att jag först översätter 1 Mos 6:1–4 och diskuterar de intressanta frågeställningarna vem Guds söner, Nefilimerna och forntidens ryktbara män kan vara. Det gör jag i kapitel 4.2. I kapitel 4.3 översätter och kommenterar jag den andra delen, 1 Mos 6:5–8, varefter jag på nytt diskuterar olika aspekter av avslutningen som helhet i kapitel 4.4 framåt. Bl.a. ger jag en sammanställning av allt som avslutningen sammanlänkar till.

---

<sup>140</sup> Brueggemann 2010, 70–71. Westermann nämner forskare som varit övertygade om detta som t.ex. F. Dexinger (1960), B. S. Childs (1960) men argumenterar mot att 1 Mos 6:1–4 skulle vara en introduktion till floden. Westermann, som delar upp texten enligt dokumenthypotesens teorier, anser att 1 Mos 6:1–4 är en fortsättning på 1 Mos 4:17–26. Westermann 1994, 368.

<sup>141</sup> Wenham (1987, 137–138) ger en bra översikt över olika förslag och deras svagheter.

Hamilton (1990, 261–276) ser 1 Mos 6:1–4 som en avslutning av 1 Mos 5 och 1 Mos 6:5–8 som en introduktion till flodberättelsen. Han noterar nog toledotformeln i 1 Mos 6:9 men inser inte att det innebär att ett nytt avsnitt börjar.

Enligt Westermann (1994, 408) anser G. Von Rad att flodberättelsen inleds först i 1 Mos 6:9 och först även att 1 Mos 6:5–9 hör ihop med 1 Mos 6:1–4. Senare modifierar han sin åsikt så att 1 Mos 6:5–9 inte hör till varken 1 Mos 6:1–4 eller 1 Mos 6:9. De är en prolog till flodhistorien samtidigt som verserna relaterar till den växande syndflodens vars början beskrivits i himmelens och jordens toledot.

Gunkel (1997, 59) förstår ingenting av den inbördes strukturen i 1 Mos 6:1–4. Han ser endast tre meningar utan någon greppbar inbördes relation.

<sup>142</sup> Wenham 1987, 136, 143; Cassuto 1998, 269.

## 4.1 Vanliga översättningar och tolkningsmodeller

För att erbjuda en översikt av textavsnittet presenterar jag nu de tre vanligaste svenska översättningarna, Bibel 2000 (S00), Svenska Folkbibeln (SFB) och 1917 års översättning (1917). Dessutom presenterar jag en vanlig engelsk översättning: New International Version (NIV). Jag har med fet stil accentuerat de mest intressanta orden i översättningarna. Efter det presenterar jag fyra vanliga tolkningar samt min kritik av dem.

De mest notervärda skillnaderna i översättningarna är följande:

1. Bibel 2000 talar om ”gudaväsenden”, medan 1917, SFB och NIV talar om Guds söner
2. Bibel 2000 samt 1917 talar om jättar. SFB talar om våldsverkare medan NIV låter bli att översätta och skriver Nefilim, liksom det står i den hebreiska texten
3. Bibel 2000 talar om urtidens hjältar och deras rykte var stort. SFB och 1917 talar om forntidens väldiga män som var ryktbara respektive namnkunniga. NIV kallar dessa heroes of old, *men of renown*

*När människorna nu började bli talrika på jorden och döttrar föddes åt dem,<sup>2</sup> såg **gudaväsendena** att människornas döttrar var vackra, och dem de tyckte bäst om tog de till hustrur.<sup>3</sup> Då sade Herren: ”Min livsande skall inte bli kvar i människan för alltid — hon är dock av kött. Hennes livstid skall vara 120 år.”<sup>4</sup> På den tiden — och även senare — när **gudaväsendena** låg med människornas döttrar och fick barn med dem, **fanns det jättar på jorden. Detta var urtidens hjältar, och deras rykte var stort.**<sup>5</sup> Herren såg att ondskan på jorden var stor; människornas uppsåt och tankar var alltid och alltigenom onda.<sup>6</sup> Då ångrade Herren bittert att han hade gjort människor på jorden.<sup>7</sup> Herren sade: ”Människorna som jag har skapat skall jag utplåna från jordens yta, och med dem alla fyrfotadjur, kräldjur och himlens fåglar. Jag ångrar att jag gjorde dem.”<sup>8</sup> Men Noa hade vunnit HERRENS välvilja. (SOO)*

*När människorna började föröka sig på jorden och döttrar föddes åt dem,<sup>2</sup> såg **Guds söner** att människornas döttrar var vackra, och de tog till hustrur alla de ville ha.<sup>3</sup> Då sade HERREN: ”Min Ande skall inte bli kvar i människorna för alltid på grund av deras förvillelse. De är kött och deras tid skall vara etthundratjugo år.”<sup>4</sup> Vid denna tid, då **Guds söner** gick in till människornas döttrar och dessa födde barn åt dem, och även senare, **levde våldsverkarna på jorden. Detta var forntidens väldiga män som var så ryktbara.**<sup>5</sup> Och HERREN såg att människornas ondska var stor på jorden och att deras hjärtans alla tankar och avsikter ständigt var alltigenom onda.<sup>6</sup> Då ångrade HERREN att han hade gjort människorna på jorden, och han var bedrövad i sitt hjärta.<sup>7</sup> HERREN sade: ”Människorna som jag har skapat skall jag utrota från jordens yta, ja, både människor och fyrfotadjur, kräldjur och himlens fåglar. Jag ångrar att jag har gjort dem.”<sup>8</sup> Men Noa hade funnit nåd inför HERRENS ögon. (SFB)*

*Då nu människorna begynte föröka sig på jorden och döttrar föddes åt dem<sup>2</sup> sågo **Guds söner**\* att människornas döttrar voro fagra, och de togo till hustrur dem som de funno mest behag i.<sup>3</sup> Då sade HERREN: "Min ande skall icke bliva kvar i människorna för beständigt, eftersom de dock äro kött; så vare nu deras tid bestämd till ett hundra tjugu år."<sup>4</sup> Vid den tiden, likasom ock efteråt, **levde jättarna på jorden**, sedan **Guds söner** begynte gå in till människornas döttrar och dessa födde barn åt dem; **detta var forntidens väldiga män, som voro så namnkunniga**.<sup>5</sup> Men när HERREN såg att människornas ondska var stor på jorden, och att deras hjärtans alla uppsåt och tankar beständigt voro allenast onda,<sup>6</sup> då ångrade HERREN att han hade gjort människorna på jorden, och han blev bedrövad i sitt hjärta.<sup>7</sup> Och HERREN sade: "Människorna, som jag skapade, vill jag utplåna från jorden, ja, både människor och fyrfotadjur och kräldjur och himmelens fåglar; ty jag ångrar att jag har gjort dem."<sup>8</sup> Men Noa hade funnit nåd för HERRENS ögon. (1917)*

*When men began to increase in number on the earth and daughters were born to them,<sup>2</sup> the **sons of God** saw that the daughters of men were beautiful, and they married any of them they chose.<sup>3</sup> Then the LORD said, "My Spirit will not contend with man forever, for he is mortal; his days will be a hundred and twenty years."<sup>4</sup> **The Nephilim were on the earth in those days**—and also afterward—when the **sons of God** went to the daughters of men and had children by them. **They were the heroes of old, men of renown**.<sup>5</sup> The LORD saw how great man's wickedness on the earth had become, and that every inclination of the thoughts of his heart was only evil all the time.<sup>6</sup> The LORD was grieved that he had made man on the earth, and his heart was filled with pain.<sup>7</sup> So the LORD said, "I will wipe mankind, whom I have created, from the face of the earth—men and animals, and creatures that move along the ground, and birds of the air—for I am grieved that I have made them."<sup>8</sup> But Noah found favor in the eyes of the LORD. (NIV)*

Hur ska man förstå dessa verser. Vilka är gudasönerna? Vilka är nefilim - jättarna? Vad är det egentligen som beskrivs i texten. Jag presenterar först fyra vanliga tolkningar varefter jag ger min kritik av dem.<sup>143</sup> Senare presenterar jag min egen översättning, analys och slutsats.

Man bör notera att alla fyra tolkningar grundar sig på en förståelse som innebär att verserna, åtminstone delvis, är inledningen till flodhistorien.

- 1 Verserna är en mytologisk kvarleva som författaren inte märkt eller brytt sig om att avlägsna. Det som beskrivs är blandäktenskap mellan gudar och människor och deras blandavkomlingar
- 2 Shets "goda" ättlingar blandar sig med Kains "onda" ättlingar
- 3 Söner till mäktiga dynastier tar de kvinnor de vill, för att bilda något som kunde liknas vid ett harem

<sup>143</sup> En översikt med kritik finns även i: Hamilton 1990, 262–265; Wenham 1987, 139–140; Westermann 1994, 371–372.



#### 4 Fallna änglar, demoner, får barn med människor. Dessa barn blir jättar, väldiga människor

Tolkningsmodell ett är vanlig och då dras paralleller till bl.a. de kananeiska eller ugaritiska myterna där gudasöner är vanligt förekommande och betecknar lägre stående gudar.<sup>144</sup> Men denna tolkning motsägs av att urhistorien i övrigt saknar mytologi. Även om Westermann ansluter sig till denna första tolkning skriver han att Israel erbjöd infertil mark för myter och han poängterar vidare att så långt man vet är inte Israel källa för några myter överhuvudtaget. Westermann konstaterar också ”med eftertryck” att det inte finns någon känd berättelse utanför Israel som korresponderar mot 1 Mos 6:1–4.<sup>145</sup> I min egen analys av skapelseberättelsen där jag jämförde skapelseberättelsen med andra skapelseberättelser från den antika främre orienten, främst Enuma Elish, blev slutsatsen entydig. Skapelseberättelsen är inte en avmytologiserad version av Enuma Elish eller någon annan känd berättelse, inte heller finns spår av polemik gentemot andra mytologiska berättelser i den. Bibelns första berättelser är en fullständig brytning med de andra berättelser man känner till från den antika främre orienten.<sup>146</sup> Likaså innehåller genealogierna inga mytologiska element, det är inga gudar som stiger ner och lär människorna om metalltillverkning, musik eller dylikt. Det är vanliga människor i Kains släktled som ges äran för det. Författaren av urhistorien uppvisar skicklighet både vad gäller struktur och litterärt uttryck vilket framkommer när man analyserar texterna i fråga.<sup>147</sup>

Jag anser att det strider mot sund logik att hävda att författaren plötsligt inte skulle notera iögonenfallande mytologiska element. Lika oförklarligt är att en författare som i övrigt uppvisar stor skicklighet inte skulle ha förmåga att avlägsna eller omforma störande mytologiska element vid behov.

En tredje förklaring är att författaren helt enkelt inte brytt sig om det uppenbart mytologiska i texten. Det argumentet är inte helt ologiskt. Det som ändå motsäger detta är att författaren annars inte inkorporerat mytologi i sina berättelser. Varför skulle han plötsligt ta med ett par sådana verser? Jag anser således att tolkningsmodell ett är i disharmoni med empirin.

Tolkningsmodell två anser jag harmonierar nästan lika dåligt med texten i övrigt. Det positiva med den är dock att man inte behöver hävda att författaren medvetet eller pga. av inkompetens inte noterat eller brytt sig om mytologiska element. Författaren avser vanliga människor. Svagheten i den här förklaringsmodellen är att man måste hävda att Shets ättlingar var goda medan Kains var onda. Som Cassuto påpekar stöds inte en sådan syn av texten i urhistorien.<sup>148</sup> I 1 Mos 4 ges Kains ättlingar äran för att vara upphovsmän till metallarbete, musikkonst m.m. Dock avslutas den linjen med Lemechs skryt om hur han ska döda en man för ett sår, ja en yngling för en skråma. Så ett visst stöd finns för att den släktlinjen, trots

---

<sup>144</sup> Wenham 1987, 139; Westermann 1994, 372.

<sup>145</sup> Westermann 1994, 369, 381.

<sup>146</sup> Sarna 1966, 9. Jungerstam 2013, 77–78, 81–86; Jungerstam 2015, 78.

<sup>147</sup> Jungerstam 2013; 2015; 2016.

<sup>148</sup> Cassuto 1998, 187.

yrkesskicklighet på flera områden, var präglad av ondska. Någon sådan ond beskrivning av Shets ättlingar finns inte. Tvärtom sägs det att Metushelach vandrade med Gud och upptogs av honom. Men i 1 Mos 6:5, 7 motsägs dock den tolkningen otvetydigt:

*Och HERREN såg att människornas ondska var stor på jorden och att deras hjärtans alla tankar och avsikter ständigt var alltigenom onda.*

*HERREN sade: "Människorna som jag har skapat skall jag utrota från jordens yta, ja, både människor och fyrfotadjur, kräldjur och himlens fåglar. Jag ångrar att jag har gjort dem." (SFB)*

Dessa verser motsäger tolkningen att det fanns ett gott släktled och ett ont släktled. Människorna hade alla blivit onda. HERREN ångrade att han gjort dem. Han tänkte inte rädda Shets ättlingar, men en man - Noach - hade funnit nåd inför HERRENS ögon. Noach var av Shets ättlingar vilket innebär att den släktlinjen är den som överlevde floden. Men inte desto mindre måste jag i likhet med Cassuto konstatera att även förklaringsmodell två måste förkastas.<sup>149</sup>

Den tredje tolkningen har det gemensamt med den föregående att den inte förutsätter mytologiska element. Tolkningen fanns redan det andra århundradet e.Kr. och kan ses som en reaktion mot änglatolkningen.<sup>150</sup> Stöd för tanken finns eftersom folkets ledare, dess "domare" kallas "Guds söner" i Ps 82. Wenham påpekar att Gud säger om David i 2 Sam 7:14 att "Jag ska vara hans fader och han ska vara min son" samt att den ugaritiska kungen Keret beskrivs som "Els son".<sup>151</sup> Synden skulle i så fall bestå i polygami. Svagheten med den här tolkningen är att kungadynastier i GT inte benämns gudasöner.<sup>152</sup> Inte heller är polygami något som fördöms så starkt att det skulle ge anledning till en flod. Abraham hade flera fruar, liksom Jakob, Mose och David.<sup>153</sup> Alltid framkommer att det blev problem p.g.a. detta och den ursprungliga planen var att "en man ska lämna sin far och sin mor för att hålla sig till sin hustru".<sup>154</sup> Men faktum är att polygami inte fördöms och att en syndaflod skulle sändas p.g.a. polygami finner inte stöd i texten.

Den fjärde tolkningen, att det handlar om änglar, är gammal. Redan i Enoks bok, som är skriven ca 150 f.Kr, finns förståelsen "änglar" i samband med de här verserna.<sup>155</sup> Tolkningen saknar ändå inte problem.<sup>156</sup> Änglar är enligt Bibelns beskrivning inte sexuella varelser som får barn - varken med varandra eller med människor. I nya testamentet ger Jesus uttryck för detta när han i Matt 22:30 säger att:

---

<sup>149</sup> Cassuto 1998, 291.

<sup>150</sup> Wenham 1987, 140.

<sup>151</sup> Wenham 1987, 140.

<sup>152</sup> Hamilton 1990, 264.

<sup>153</sup> Abraham 1 Mos 25:1; Jakob 1 Mos 32:22; Mose 4 Mos 12:1; David 2 Sam 5:13.

<sup>154</sup> 1 Mos 2:24.

<sup>155</sup> Westermann 1994, 365. Wenham (1987, 139) nämner även kyrkofäder som Justinus, Irenaeus, Tertullian och Origenes som gör tolkningen att det handlar om änglar.

<sup>156</sup> Den här förklaringsmodellen stöds av Cassuto (1998, 291–292) även om han är medveten om problem med förklaringen.

*Ty vid uppståndelsen gifter man sig inte och blir inte bortgift, utan man är som änglarna i himlen. (SFB)*

Att det skulle vara skillnad på fallna änglar eller demoner så att författaren skulle avse att sådana gick in till människorna och fick barn med dem kanske inte helt kan avvisas, men jag anser inte förklaringen trolig. Det anges tydligt att det inte är dessa förmodade avkomlingar till fallna änglar och människor som är orsak till floden utan orsaken är människornas ondska. Det är dessa vanliga människor som ska utrotas, inte ättlingar till änglar och människor eller gudar och människor.<sup>157</sup>

Jag anser således att ingen av de fyra vanligaste tolkningarna stämmer väl överens med empirin. Jag återkommer med den förklaringsmodell jag anser harmonierar med empirin i kapitel 4.2.4.

## 4.2 Den första delen av toledotens avslutning: 1 Mos 6:1–4

Eftersom det finns så mycket att kommentera i de åtta verser som avslutar toledoten delar jag för överskådlighetens skull in 1 Mos 6:1–8 i två delar så att jag inleder med att översätta och kommentera 1 Mos 6:1–4. Därefter behandlar jag 1 Mos 6:5–8 i kapitel 4.4 varefter jag analyserar avslutningen som en helhet i kapitel 4.5.

Jag presenterar först min översättning varefter jag i kapitel 4.2.2 kommenterar en del av de val jag gjort.

---

<sup>157</sup> 1 Mos 6:5,7–8.

## 4.2.1 Översättning

וַיְהִי כִּי הִחַל הָאָדָם לָרֵב עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּבָנוּת וַיִּלְדוּ לָהֶם:

וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בָּנוּת הָאָדָם כִּי טֹבַת הָנָה  
וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בָּקְרוּ:  
וַיֹּאמֶר יְהוָה  
לֹא יִדּוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעַלְמָם בְּשָׁגָם<sup>158</sup> הוּא בָשָׂר  
וְהָיָה יָמָיו מֵאָה וָעֶשְׂרִים שָׁנָה:

הַנִּפְלִיִּים הָיוּ בְּאֶרֶץ בְּיָמֵים הָהֵם וְגַם אַחֲרָי כֵּן אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶל בָּנוּת הָאָדָם וַיִּלְדוּ לָהֶם  
הַמָּה הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר מְעוֹלָם אֲנָשֵׁי הַשָּׁמַיִם:

*Ja det blev så att sannerligen började<sup>159</sup> människan förökas på markens ansikte<sup>160</sup> och döttrar föddes åt dem*

*Och betraktade sönerna till Gud döttrarna till människan: sannerligen, ljuvliga var de!  
Och de tog åt sig hustrur<sup>161</sup> av dem alla - som de själva valde<sup>162</sup>*

*Men HERREN sade:*

*Inte ska förbli<sup>163</sup> min ande med människan för alltid, för hon är också kött  
Och hennes dagar ska bli 100 och 20 år*

*Nefilimerna fanns på jorden i dessa dagar liksom efteråt när sönerna till Gud gick in till  
döttrarna till människan och de födde åt dem*

*Dessa är de väldiga som är från forntiden, ryktbara män*

<sup>158</sup> בְּשָׁגָם "beshagam" består av tre ord: prepositionen "be", kortformen av "som" som är asher men här används endast bokstaven shin ש, samt "gam" som betyder "också". Ordet, som alltså utgörs av en kombination av tre ord, är unikt i GT. I 1 Mos 39:9 och 1 Mos 39:23 finner man kombinationen בָּאֲשֶׁר i betydelsen "eftersom". Cassuto (1998, 296–297) menar att det är av poetiska skäl som uttrycket skrivs så här i det här sammanhanget. Samma val finns i Deboras sång i Dom 5:7. Hamilton (1990, 267–268) gör samma bedömning.

<sup>159</sup> Westermann noterar att ordet "började" - הִתְחִיל - förekommer ofta i urhistorien, vilket kanske inte förvånar eftersom urhistorien beskriver början av en hel del. Ordet förekommer i 1 Mos 4:26; 6:1; 9:20; 10:8 och 11:6. Westermann 1994, 370.

<sup>160</sup> Alltså markens yta.

<sup>161</sup> Ordet är isha som betyder kvinna. Men det kan också användas för hustru eller fru. Formuleringen är den vanliga för att "gifta sig". Det finns ingenting våldsamt i uttrycket "att ta sig en hustru".

<sup>162</sup> "själva" finns inte i texten. ... som de valde. Man kunde också översätta "enligt eget val"

<sup>163</sup> Ordet översätts oftast "förbli". Men det baseras långt på sammanhanget. Så förstods ordet av översättarna av Septuaginta och Vulgata. Av de engelskspråkiga översättningarna väljer många en annan betydelse som kan härledas ur roten. Den har med "döma", råda, styra att göra. Holladay anger att ordet inte kan förstås annat än på basis av dess sammanhang. Cassuto (1998, 296) menar att "förbli" är det korrekta sättet att förstå meningen och avvisar av grammatikaliska skäl alternativet med "döma/sträva/tvista". Hamilton (1998, 266–267) gör samma bedömning. Westermann (1994, 375) och Waltke (2001, 117) instämmer och menar att betydelsen "förbli" även fått mer stöd från filologin och senaste auktoritativa lexikon som HALOT, 217.

## 4.2.2 Kommentrar av min översättning

I det här kapitlet kommenterar jag en del val jag gjort i min översättning.

### *Ja, det blev så att sannerligen började människan förökas*

Det inledande ”waw” alltså ׀, översätts i regel som ”och” eller så lämnar man det oöversatt. Men det kan också översättas som ”men”, ”ja” eller dylikt. Jag väljer här ”ja” eftersom jag tolkar det som att den här meningen bekräftar och sammanfattar det som genealogin vittnat om.<sup>164</sup>

Jag har översatt det hebreiska ordet ”ki”<sup>165</sup> som ”sannerligen”. ”Ki” kan användas i flera betydelser och med olika funktion. Ibland betyder ordet ett vanligt ”om”, ”när” eller ”för”. Men det har också ibland en förstärkande, emfatisk nyans. På engelska föreslår Holladay översättningar som ”truly, indeed”. På svenska är sannerligen något starkt. Man kunde också översätta ”Det blev verkligen så att människan började förökas...” Jag vill bevara hebreiskans ordföljd så att ”ki” kommer först, då passar ”sannerligen” bättre.

Westermann lyfter fram att det inledande uttrycket ׀ ׀׀׀ beskriver en kontinuerlig process som håller på hela tiden. Wenham instämmer när han konstaterar att det är ingenting nytt som beskrivs, utan en fortgående process.<sup>166</sup>

Det här uttalandet blickar bakåt mot och bekräftar att det blev enligt Guds välsignelse i 1 Mos 1:28, den som det också anspelas på i introduktionen till människans toledot i 1 Mos 5:1–2. Människan skulle föröka sig och uppfylla jorden. Det är om detta genealogierna vittnar, människorna blev sannerligen fler och fler.<sup>167</sup>

### *Markens ansikte*

Ordagrant står det ”markens ansikte”, men betydelsen är alltså markens yta. Adamah kan användas synonymt med erez - jorden. Jag översätter ändå alltid ”erez” med ”jorden” och ”adamah” med ”marken” för att synliggöra hur de här två orden används och varierar. Det är

---

<sup>164</sup> För vidare motivering se kapitel 4.2.4.

<sup>165</sup> ׀

<sup>166</sup> Wenham 1987, 138–139; Westermann 1994, 367–368. Westermann och Wenham anger som exempel 1 Mos 26:8; 27:1; 43:21; 2 Mos 1:21; 13:15; Jos 17:13.

<sup>167</sup> Wenham 1987, 139; Hamilton 1990, 261; Westermann 1994, 356.

också viktigt här eftersom ordvalet sammankopplar avslutningen med himmelens och jordens toledot. Jag återkommer till det senare.

### ***Och betraktade***

Ordet är det vanliga för ”se”. I skapelseberättelsen ”såg Gud” och var gott/mycket gott. Men ordet kan ha en mängd betydelsenyanser från ”se” till ”betrakta”, ”njuta av att se”, granska osv.<sup>168</sup>

I det här sammanhanget passar det bättre med ”betraktade” eller ”njöt av att se”. Det är mer än att de bara ”såg” dem. Nackdelen med mitt val är att man, även jag i min avhandling 2013, ofta översätter uttrycket ”Och Gud såg” i skapelseberättelsen. Man ska alltså veta att detta är exakt samma uttryck som användes om Gud i skapelseberättelsen även om jag nu väljer att översätta ”betrakta”. Skulle jag idag översätta skapelseberättelsen skulle jag välja ”betrakta” även där.

### ***Sönerna till Gud och döttrarna till människan***

Jag väljer att behålla den hebreiska ordföljden eftersom jag tror det har en viss betydelse för hur man ska förstå verserna. Till detta återkommer jag i kapitel 4.2.4.

### ***Ljuvliga var de***

Ordet för ”ljuvlig” är ”tov”. Det är samma ord som används i skapelseberättelsen när Gud betraktar sin skapelse och konstaterar: ”det var gott”. Det är samma ord och samma formulering. Men det passar inte att översätta ”de var goda” om kvinnor.

---

<sup>168</sup> Se ordböcker som HALOT; BDB.

### 4.2.3 Hennes dagar ska bli 120 år

Det finns två olika tolkningar: Den första är att människans livslängd ska förkortas till 120 år, den andra är att det ges en nådatid på 120 år då människan har tid att omvända sig från sin ondska.

Cassuto avvisar den andra tolkningen på basis av att det i den fortsatta berättelsen aldrig nämns om någon tidsgräns som passeras. Westermann avvisar den på basis av att 1 Mos 6:1–4 inte är en introduktion till floden.<sup>169</sup>

Hamilton och Waltke föredrar tolkningen att en nådatid på 120 år utlovas innan floden. Hamilton ser en parallell till Jona 3:4: ”Om fyrtio dagar ska Nineve bli ödelagt”.<sup>170</sup>

Jag ansluter mig till Cassutos och Westermanns tolkning. Problemet med den är att människans livstid inte genast förkortades till 120 år. Men jag tolkar det som att livstiden i framtiden skulle bli dramatiskt mycket kortare än de cykler på upp till 900 år som förekom innan floden, vilket också sker.

### 4.2.4 Vem är söner till Gud?

Vilka är dessa söner till Gud och döttrar till människan? Som jag noterat i kapitel 4.1 översätter Bibel 2000 gudaväsenden för att de tror att detta är en mytologisk rest. Att det kan handla om änglar är som konstaterats också en vanlig tolkning, liksom att det skulle handla om Shets respektive Kains ättlingar.

Jag har i kapitel 4.1 redogjort för orsaken till att jag inte omfattar någon av de fyra tolkningarna jag redovisat. Som följer redovisar jag en tolkning jag anser harmonierar väl med empirin.

Jag presenterar först tre avgörande faktorer som är förutsättning för en förståelse av texten som harmonierar med empirin.

Det första man behöver inse är att 1 Mos 6:1–8 är en avslutning och avrundning av människans toledot som startade i 1 Mos 5:1. Verserna utgör inte början av flodberättelsen. Jag håller med Cassuto när han konstaterar att den inledande meningen ”*Och det blev så att sannerligen började människan förökas på markens yta och döttrar föddes åt dem*” sammanfattar det som 1 Mos 5 berättat om i generation efter generation.<sup>171</sup>

---

<sup>169</sup> Westermann 1994, 376; Cassuto 1998, 297.

<sup>170</sup> Hamilton 1990, 269. Waltke 2001, 117. Westermann (1994, 376), som själv bestämt avvisar denna tolkning, nämner bl.a. E. A. Speiser och F. Delitzsch som förespråkat denna tolkning vilka i sin tur nämner Jerome, Augustinus och Luther.

<sup>171</sup> Cassuto 1998, 269.

1 Mos 6:1–8 innebär även en avrundning av allt som skett innan floden. Avslutningen länkar samman inte bara med människans toledot, utan även med skapelseberättelsen och himmelens och jordens toledot.<sup>172</sup>

Det andra man behöver inse är den variationsrikedom som präglar texterna i de fem första kapitlen i 1 Mos. Framförallt finns en extrem variationsrikedom i skapelseberättelsen, vilket är förvånande om man omfattar antagandet att den är skriven av ”P”. P beskrivs ofta som en författare med dålig känsla för språket och som älskar monoton upprepning. Jag anser att det är svårt att finna en beskrivning som sämre passar in på den text som finns i skapelseberättelsen.<sup>173</sup>

Den tredje faktorn är att man har respekt för den hebreiska texten och strävar efter att återge den. Läser man endast översättningen i Bibel 2000 och inte förstår den hebreiska texten är det svårt att förstå verserna annat än som en mytologisk rest.

Med dessa tre faktorer medvetandegjorda presenterar jag nu min egen tolkning.

Den första meningen - *Ja det blev så att sannerligen började människan förökas på markens yta* - bekräftar det som genealogierna som föregår vittnar om. Människan förökades verkligen i enlighet med den välsignelse Gud gett. Hamilton kallar versen ett postscript, alltså en efterskrift, till 1 Mos 5.<sup>174</sup>

Sedan kommer något som kan överraska, men som behöver noteras: *och döttrar föddes åt dem*. Vill författaren hävda att bara döttrar föddes och inga söner? Givetvis inte! Åtta gånger upprepades i 1 Mos 5 att

*Och han avlade söner och döttrar.*

Uttrycket ”och döttrar föddes åt dem” ska alltså inte förstås uteslutande, alltså att texten skulle hävda att söner inte föddes. Varför använder författaren då det ordvalet? En förklaring är att han vill betona döttrarna. På basis av den fortsättning som följer kan man hävda att han vill kontrastera söner och döttrar, män och kvinnor och den attraktion som finns dem emellan. Texten fortsätter ju med följande upplysning:

*Och betraktade sönerna till Gud döttrarna till människan: sannerligen, ljuvliga var de!*

Genom att jag behåller hebreiskans ordföljd blir det lättare att inse att poängen är att det är sönerna som betraktar döttrarna. Eller alternativt, eftersom ”son - ben” och ”dotter - bat” på hebreiska inte säger något om åldern, kunde man översätta ”männen betraktade kvinnorna: sannerligen ljuvliga var de!”

Och det som följer är: *Och de tog åt sig hustrur av dem alla - som de själva valde.*

---

<sup>172</sup> Se kapitel 4.4.2.

<sup>173</sup> Se min analys i Jungerstam 2013, 57–66.

<sup>174</sup> Hamilton 1990, 261; Westermann 1994, 356.



Det som beskrivs är i så fall hur människan verkligen förökades på jorden.<sup>175</sup> Det som drev utvecklingen var den av Gud skapade sexuella attraktionen mellan man och kvinna. Notervärt är också att det var männen som betraktade kvinnorna. Män attraheras som bekant mer av den fysiska uppenbarelsen än vice versa. Uttrycket ”tog åt sig hustrur” är det normala uttrycket för att gifta sig, det finns ingen våldsam ton i uttrycket.<sup>176</sup>

Jag anser dock att det är värt att notera att förra gången uttrycket ”att ta sig hustrur” förekom var i samband med Lemechs övermodiga skryt i slutet av himmelens och jordens toledot.<sup>177</sup>

*Och han tog åt sig Lemech två hustrur<sup>178</sup>, den enes namn var Ada och namnet på den andra var Tsilla...*

*... Och Lemech sa till sina hustrur Ada och Tsilla:*

*”Hör min röst ni Lemechs hustrur, ge akt på mitt tal!*

*Ja, En man dödar jag för mitt sår och en yngling för min skråma.*

*Ja, sjufalt hämnad blir Kain men Lemech sjuttio och sju”*

Att författaren nu, i slutet av människans toledot, avsett att lyssnaren ska associera till samma uttryck de senast hört i samband med hur en mäktig man, Lemech, gör vad han vill - och ingen kan hindra honom - vore inte långsökt. I så fall ska man tolka uttrycket att sönerna till Gud ”tog åt sig hustrur efter eget val” som en anspelning på att här hade något fortsatt att gå fel. I så fall bör man också samtidigt hålla i minne att ”elohim” även kan fungera som ett superlativ och översättas ”mäktig” eller ”stor”.<sup>179</sup> I så fall kunde man tänka att texten vill säga att de mäktiga, de som hade styrka och makt, tog de kvinnor som behagade dem och tanken kan ledas till den bild av Lemechs skrupelfria attityd som ges i 1 Mos 4:17–24. Man behöver inte förutsätta att det handlar om kungliga harem eller dynastier. Men något är fel, de mäktiga gör hur de vill.

Westermann och Waltke noterar likheter med hur det beskrivs när Abram och Sara kommer till Egypten och egyptierna ser Saras skönhet och Faraon tar henne till sig. Westermann noterar samtidigt det mänskliga och normala i det som beskrivs i 1 Mos 6:1–2 och att det i beskrivningen inte finns något mytiskt. Men Westermann utgår från två utgångspunkter som gör att han blir förvirrad. Han menar att sönerna till Gud beskriver gudaväsen som inte är tillåtna att ha umgänge med människan och att detta måste straffas. Gud ingriper direkt i historien om Abram och Sara i Egypten liksom i berättelsen om David och Bat-Seba. Därför menar Westermann att verser saknas här som berättar om hur Gud ingrep. Westermann har rätt i att 1 Mos 6:1–2 är amyttiska och att verserna kunde beskriva något gott allmänmänskligt. Jag tror dock att Westermann har fel vad gäller att sönerna till Gud skulle beskriva gudaväsen och därför kräver straff.<sup>180</sup>

<sup>175</sup> Westermann (1994, 366) skriver: *”Nothing more actually happens than that men take them wives for themselves and that these bear them children”.*

<sup>176</sup> Se t.ex. 1 Mos 4:19; 11:29; 12:19; 20:2–3; 25:1; 36:2, 6; 2 Mos 34:16. Hamilton 1990, 265.

<sup>177</sup> 1 Mos 4:19, 23–24.

<sup>178</sup> Samma ord används för ”hustru” som ”kvinna”, sammanhanget avgör val av översättning.

<sup>179</sup> Hamilton 1990, 112; Jungerstam 2013, 14–15.

<sup>180</sup> Episoden om Abram och Sara finns i 1 Mos 12:14–15. Samma motiv finns i 2 Sam 11 i historien om David och Bat-Seba. Westermann 1994, 366–367; Waltke 2001, 116–117.

Men kan man verkligen hävda att bnei elohim - sönerna till Gud - verkligen kan syfta på vanliga människor och inget annat?

Som jag tidigare poängterat är Gud - elohim - inget namn. Det är ett appellativ, alltså en benämning på något. Det motsvarar t.ex. ”stad”. Det är inte namnet på en stad, t.ex. ”Jakobstad”. Elohim verkar också kunna fungera som ett adjektiv och kan översättas ”mäktig” eller ”stor”.<sup>181</sup> Elohim kan också användas om människor. T.ex. ska Mose vara som ”Gud” för Farao i 2 Mos 4:16 och 7:1. Domare, eller ledare, kan också betecknas ”elohim” som i 2 Mos 21:6.

Ibland används också den kortare formen ”El” som också betyder ”Gud” på annorlunda sätt. till exempel i uttrycket ”min hands styrka”. Det är gudsbenämningen ”El” som anger styrka och uttrycket innebär alltså ”om jag förmår. Uttrycket översätts inte ordagrant till svenska så det är omöjligt att märka att Gud ”El” finns i uttrycket om man inte läser den hebreiska texten.<sup>182</sup>

Vad gäller frågan om söner till Gud kan användas om vanliga människor finns ett tydligt fall i Mose avskedssång i 5 Mos 32:19. Där används inte ens det allmänna ”Gud” utan Guds eget namn, tetragrammaton יהוה - JHVH, det jag betecknar HERREN. Här kallas alltså vanliga människor i ett sammanhang där de förkastat den verkliga Guden för HERRENS söner och döttrar. Jag presenterar versen med ett litet sammanhang i 5 Mos 32:18–20:

*Du övergav Klippan som födde dig. Du glömde Gud som gav dig livet. HERREN såg detta och förkastade dem, eftersom **hans söner och döttrar** hade kränkt honom. Han sade: "Jag vill dölja mitt ansikte för dem, jag vill se vilket slut de får. Ty de är ett förvänt släkte, barn utan trohet". (SFB)*

Ett annat tydligt ställe finns i 5 Mos 14:1 där Mose säger till Israels folk:

*Ni är HERRENS, er Guds, barn (SFB)*

Ordagrant står det:

*Barn (är) ni till HERREN (יהוה) er Gud.*

בְּנֵי אֱלֹהֵי יְהוָה אַתֶּם יְהוָה

Ett annat notervärt ställe är 5 Mos 33:2 där Mose själv kallas ”gudsman”. På svenska avslöjar inte översättningen att det faktiskt står מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים , alltså ”Mose man Gud”. Det är exakt samma formulering som i 1 Mos 6:2 om man byter ut ”man” till ”söner”. Jag känner inte till någon som hävdar att författaren avser att skildra Mose som något annat än en vanlig människa av kött och blod i 5 Mos 33:2. Ingen har översatt ”gudaväsendet” Mose här. Det

---

<sup>181</sup> Detta är inte oomtvistat, men jag omfattar tanken. Exempel där elohim kan fungera som adjektiv eller benämning på människor är 1 Mos 23:6; 30:8; 35:5; Jona 3:3. I 2 Mos 4:16 ska Mose vara som en ”gud” för Aron. I 2 Mos 7:1 gör Gud Mose som en ”gud” för Farao. I 2 Mos 21:6 och 22:8 ska människor föras fram inför ”domare” ordagrant ”Gud”. I 1 Sam 16:15–16 kan det vara fråga om en ”mäktig ond ande” istället för ”en ond ande från Gud” som plågar Saul.

<sup>182</sup> 1 Mos 31:29; 5 Mos 28:32; Ords 3:37; Neh 5:5; Mika 2:1.

relevanta är att "Guds man" lika lite som "Guds söner" behöver tolkas som gudaväsenden av något slag. Istället avses vanliga människor av kött och blod.

Från NT nämner jag också två tillfällen. Det första är från Joh 10:31–36 då Jesus anklagas för att kalla sig Guds son. Han frågar dem hur de kan bli arga på det när skriften själv kallar vanliga människor elohim - Gud, eller gudar:

*Än en gång tog judarna upp stenar för att stena honom.<sup>32</sup> Jesus sade till dem: "Många goda gärningar från Fadern har jag låtit er se. För vilken av dem vill ni stena mig?"<sup>33</sup> Judarna svarade: "Det är inte för någon god gärning vi vill stena dig, utan därför att du hädar och gör dig själv till Gud, du som är en människa."<sup>34</sup> Jesus svarade dem: "Står det inte skrivet i er lag: Jag har sagt att ni är gudar?"<sup>35</sup> Om han nu kallar dem som fick Guds ord för gudar - och Skriften kan inte göras om intet -<sup>36</sup> hur kan ni då säga till honom, som Fadern har helgat och sänt till världen: Du hädar, därför att jag sade: Jag är Guds Son. (SFB)*

Det Jesus anspelar på är Ps 82:6. Psalmen handlar om hur Gud håller dom över domare, Israels ledare, som inte dömer rätt. De skipar inte rätt åt den faderlöse och fattige osv. Det intressanta är att dessa dåliga ledare kallas elohim - gud(ar). Dessa mänskliga "gudar" - elohim - är alla den högstes, alltså Guds, söner.

*"Jag har sagt att ni är gudar, ni är alla den Högstes söner.<sup>7</sup> Men ni måste ändå dö som människor dör, och falla som var furste faller." (Ps 82:6–7, SFB)*

Jag ger ännu en ordagrann översättning av Ps 82:6:

*אני-אמרתי אלקים אתכם ובני עליון קלכם:*

*Jag har sagt: G(g)ud(ar)(elohim) är ni och söner till den högste är ni alla.*

"Den högste" är en benämning på Gud som förekommer 24 gånger i GT.<sup>183</sup>

Jag presenterar ännu psalmen i sin helhet: Notera att det som översatts gudaförsamlingen syftar på mänskliga domare, alltså ledare av kött och blod. Ordet som översatts gudar är elohim.

*En psalm av Asaf. Gud står i gudaförsamlingen, mitt ibland gudarna håller han dom:<sup>2</sup> "Hur länge skall ni döma orätt och vara partiska för de ogudaktiga? Sela.<sup>3</sup> Skipa rätt åt den fattige och faderlöse, låt den betryckte och utblottade få rättvisa!<sup>4</sup> Befria den fattige och nödställde, rädda honom från de ogudaktigas hand!<sup>5</sup> De vet ingenting och förstår ingenting, de vandrar i mörker, jordens alla grundvalar vacklar.<sup>6</sup> "Jag har sagt att ni är gudar, ni är alla den Högstes söner.<sup>7</sup> Men ni måste ändå dö som människor dör, och falla som var furste faller."<sup>8</sup> Grip in, Gud, håll dom över jorden, ty alla hednafolk är din egendom. (Ps 82 SFB)*

<sup>183</sup> 1 Mos 14:18–20, 22; 4 Mos 24:16; 5 Mos 32:8; Ps 7:18; 9:3; 21:8; 46:5; 47:3; 57:3; 77:11; 78:18; 78:35, 56; 82:6; 83:19; 87:5; 91:1, 9; 92:2; 97:9; 107:11.

Som ytterligare ett stöd för att söner till Gud kan vara vanliga människor kan man notera att Adam anges vara son till Gud i Lukas 3:38:

*son till Enosh, son till Set, son till Adam, son till Gud. (S00)*

Det är inte endast vanliga män som kan beskrivas som söner till Gud. Även vanliga kvinnor kan beskrivas som döttrar till Gud eller gudar. Så sker i Malaki när han anklagar Juda män för att vanhelga HERRENS helighet genom att gifta sig med ”en dotter till en främmande gud”.<sup>184</sup>

*Juda handlar trolöst, och man begår skändligheter i Israel och i Jerusalem. Juda vanhelgar den heliga plats som Herren älskar, och han äktar en främmande guds dotter. (Mal 2:11 S00)<sup>185</sup>*

Givetvis är det här inte fråga om att Malaki menar att Juda män gifter sig med gudaväsenden. Utan som SFB väljer att översätta handlar det om kvinnor som tjänar andra gudar.

I Malaki 2:15 talar Malaki om att HERREN söker ”Guds avkomma”<sup>186</sup> eller Guds ”säd”. Här är sammanhanget att HERREN vill ha ett heligt folk och han anklagar männen för otrohet mot deras ungdoms hustrur. SFB översätter

*Har inte han gjort dem till ett? Det som är kvar av ande tillhör honom. Och varför ett? Han söker avkomma som hör Gud till. Så tag vård om er ande och handla inte trolöst mot er ungdoms hustru. (SFB)*

Där SFB översatt ”som hör Gud till” står det ordagrant ”Guds avkomma”. Här är det givetvis inte heller fråga om att halvgudar föds, utan vanliga barn av vanliga israeliska män och kvinnor födda inom vanliga äktenskap kallas här ”Guds avkomma”.

Jag nämner ännu alla andra tillfällen då det talas om Guds söner eller gudasöner. Så görs i Psalm 29 som David skrivit enligt psalmens överskrift och lyder som följer enligt SFB.

---

<sup>184</sup> וְבָעַל בְּתֹאֵל נָכַר

<sup>185</sup> I Folkbibelns översättning översätter man inte ordagrant utan man skriver ut vad uttrycket innebär: *de har gift sig med kvinnor som dyrkar främmande gudar. (Mal 2:11 SFB)*

<sup>186</sup> מִבְּקִשׁ יְרֵעַ אֱלֹהִים

*Ge åt HERREN, ni Guds söner, ge åt HERREN ära och makt! Ge åt HERREN hans namns ära, tillbed HERREN i helig skrud!*

*HERRENS röst ljuder över vattnen, Gud, den härlige, dundrar, HERREN, över de stora vattnen. HERRENS röst är mäktig, HERRENS röst är majestätisk. HERRENS röst bryter ner cedrarna, HERREN bryter Libanons cedrar i stycken. Han får Libanon och Sirjon att hoppa som kalvar, som unga vildoxar. HERRENS röst klyver luften med flammande eld. HERRENS röst kommer öknen att bäva, HERREN kommer Kadesh öken att bäva. HERRENS röst får hindarna att föda, skogarnas klädnad rycker han bort. I hans himmelska boning förkunnar allting hans ära. HERREN satt på sin tron när syndafloden kom, HERREN tronar som konung för evigt.*

*HERREN ger makt åt sitt folk, HERREN välsignar sitt folk med frid.*

Vilka är Guds söner i den här psalmen? De ska tillbe i helig skrud. Vem gjorde så? Jo prästerna i det mosaiska systemet. Att Guds söner i den här psalmen, liksom i psalm 82, avser vanliga människor och inte gudaväsenden blir även uppenbart om man granskar slutet. Psalmen handlar om Guds folk på jorden, Israels barn. Psalmen omsluts av en uppmaning att lova HERREN och som svar i slutet lovar HERREN att ge sitt folk frid. Däremellan, i det centrala avsnittet, beskrivs Guds suveräna makt och kraft.

Det finns dock fyra verser i GT där Guds söner ska förstås som änglaväsen eller dylikt. Tre av dessa finns i Job, varav två är identiska, och den fjärde finns i Psaltaren. I Psaltaren är uttrycket dock inte ”Guds söner”.

I Job nämns Guds söner stående inför HERREN tillsammans med åklagaren, på hebreiska satan. Inga vanliga människor av kött och blod står inför Guds tron med åklagaren bredvid sig. Tolkningen är mycket enkel. Nu handlar det om änglar eller dylikt. De första tillfällena i Job 1:6 och 2:1 är närmast identiska:

*En dag hände det att Guds söner kom och trädde fram inför HERREN, och Åklagaren kom också med bland dem. (SFB)*

Vid det tredje tillfället i Job 38:7 handlar det om skapelsens ögonblick och språket är symboliskt. Här är det också otvetydigt att det inte handlar om vanliga människor utom om änglaväsen.

*medan morgonstjärnorna tillsammans sjöng och alla Guds söner ropade av glädje (SFB)*

Det fjärde och sista tillfället finns i Psaltaren 89:7. I svensk översättning låter det som övriga platser man översatt ”Guds söner”. Uttrycket som finns i den hebreiska texten här är dock inte ”bnei elohim” - ”Guds söner” utan ”bnei elim” - ”gudarnas söner”. ”Elohim” är den allmänna

beteckningen för ”Gud” och ska i regel förstås som Gud i singular.<sup>187</sup> ”Elim” däremot är pluralformen av ”El” som också betyder ”Gud” eller ”gud”. Men ”elim” är otvetydigt plural, alltså ”gudar”. Det som därför åsyftas i Psalm 89 måste vara andra gudar, avgudar.

*Ty vem i skyn kan jämföras med HERREN? Vem bland Guds söner är HERREN lik?  
(SFB)*

Vilken av folkens alla (av)gudar kan liknas vid HERREN? Efter vers 7 fortsätter psalmen med att beskriva HERRENS storhet.

Nu har jag gått igenom alla tillfällen i GT som talar om Guds söner eller ”Guds man”. Jag nämner ännu ett ställe som inte egentligen existerar, nämligen 5 Mos 32:8. Läser man SFB finns ingenting märkligt:

*När den Högste gav arvslotter åt folken, när han spred ut människors barn, då  
utstakade han gränserna för folken efter antalet av Israels barn.*

Följer man dock Bibel 2000 dyker plötsligt gudasöner upp:

*När den Högste gav land åt folken och skilde dem från varandra, när han fördelade  
deras områden efter gudasönernas antal,*

Hur är detta möjligt? I den masoretiska texten står det Israels söner. Bibel 2000 gör valet att istället för den masoretiska texten följa texter som är minst hundratals år yngre: en handskrift från Qumran! Qumran är känd för sina varierande versioner av olika texter. Septuaginta skriver i sin fria översättning ”efter antalet av Guds änglar”. Septuaginta är ingen ordagrann översättning utan skiljer sig ställvis rätt mycket från den masoretiska versionen. Att ”antalet av Israels barn” är det korrekta förstår man om man läser fortsättningen av texten i 5 Mos 32:9:

*Ty HERRENS del är hans folk, Jakob är hans arvedels lott. (SFB)*

Poängen är alltså att han lämnade utrymme till sitt folk, sin arvedel. Han begränsade noga det område de kunde göra anspråk på, vilket kommer tydligt fram bl.a. i fjärde och femte Mosebok. I 4 Mosebok 20:14–21 skickar Mose sändebud för att förhandla om att få tåga genom Edoms område som Gud inte ämnat åt Israels barn. Mose erbjuder betalning t.o.m. för det vatten de skulle dricka. I 5 Mos 2:5 förtydligas situationen ytterligare:

*Ni skall inte inlåta er i strid med dem, ty av deras land skall jag inte ge er ens så mycket  
som en fotsbredd, eftersom jag redan har givit Seirs bergsbygd till besittning åt Esau.  
(SFB)*

---

<sup>187</sup> Som tidigare noterats kan ”elohim” ibland syfta på vanliga människor - ofta i ledande ställning. Ibland kan elohim även förstås i plural om det handlar om andra gudar, avgudar.

Skulle det i den masoretiska texten stå efter antalet av ”Guds söner” skulle även det avse Israels folk. De är som ovan redovisats HERRENS söner och döttrar. Men det står inte ”Guds söners” antal i 5 Mos 32:8 utan ”Israels söners” antal.

### ***Sammanfattning och min slutsats***

På basis av exemplen ovan anser jag det otvetydigt att när det talar om Guds söner eller döttrar, Guds man eller gudars söner och döttrar avses i regel vanliga människor av kött och blod.

Det finns endast fyra undantag jag noterat i de gammaltestamentliga texterna. Alla finns inom vishetslitteraturen. Tre finns i Job och ett finns i Psaltaren. Inget av undantagen finns i någon av de historiska böckerna.<sup>188</sup> De två första omnämningarna, som är identiska, återfinns i den unika boken Job. Författaren beskriver en händelse vid det himmelska hovet. De två återstående undantagen är i poetiska sammanhang där Gud lovsjungs med ett symbolfyllt poetiskt språk. Det är lätt att av sammanhanget sluta sig till att de här fyra tillfällena handlar om annat än människor av kött och blod.

På basis av det ovan presenterade är min slutsats som följer: Den enda tolkning som harmonierar väl med empirin i övrigt är att sönerna till Gud i 1 Mos 6:2 syftar på vanliga män av kött och blod liksom människans döttrar syftar på vanliga kvinnor. För att ytterligare precisera anser jag det mest troligt att författaren vill anknyta till hur Lemech presenteras i slutet av människans toledot där uttrycket ”han tog sig hustrur” används för första och enda gången innan 1 Mos 6:2. I så fall är det fortfarande människor av kött och blod, men författaren anspelar på Lemech och hans moraliska hållning så att man ska förstå att här var något fel. De mäktiga gjorde som de ville i Lemechs anda. Alternativt beskriver 1 Mos 6:2 endast romantisk kärlek.

Min slutsats stöds av följande fakta:

- 1 Sammanhanget: Avsnittet sammanfattar det som beskrivits innan. Människan förökades verkligen på jorden.
- 2 Författaren väljer att nämna att ”döttrar föddes åt dem”, även om lika mycket söner säkert föddes, strax innan ”sönerna till Gud” dyker upp. Det gör att fokus riktas på attraktionen män-kvinnor, inte på att det är söner till ***Gud*** och döttrar till ***människan***.

---

<sup>188</sup> Med historiska böcker avser jag 1 Mos – 2 Krön.

- 3 Användningen av uttrycket i övrigt: Guds söner eller motsvarande uttryck som HERRENS söner och döttrar, Guds man, främmande gudars döttrar används i GT för att beteckna vanliga människor av kött och blod.

I de fyra fall där änglaväsen eller dylikt avses är det tydligt av sammanhanget att det inte är fråga om vanliga människor. De tre tillfällen där det specifika uttrycket Guds söner - bnei elohim - förekommer finns i den unika boken Job och vad gäller den fjärde förekomsten, som finns bland poesin i Psaltaren, är uttrycket inte Guds söner, bnei elohim, utan gudarnas söner, bnei elim. Sammanhanget gör det klart att det där handlar om huruvida andra folks (av)gudar kan mäta sig med Israels Gud.

- 4 1 Mos 1–6 innehåller inte i övrigt mytologiska element. Detta särskiljer 1 Mos 1–6 från all annan känd motsvarande litteratur från den antika främre orienten.<sup>189</sup>
- 5 Språket i 1 Mos 1–5 uppvisar en imponerande variationsrikedom, inte minst i skapelseberättelsen.<sup>190</sup> Varierade uttryck som ”söner till Gud” och ”döttrar till människan” istället för ”män” och ”kvinnor” är i linje med det rikt varierade språk som används. Samtidigt anspelas givetvis till att människan skapades till Guds avbild genom uttrycket ”söner till Gud”.
- 6 Förstår man uttrycket som anspelande på Lemech och alltså samtidigt läser in ”mäktig” i elohim blir helheten ännu mera logisk, eftersom HERREN i versen som följer uttrycker att det ska bli ett slut på detta. Han ska sätta en gräns för det som sker. Om det endast är romantisk kärlek mellan man och kvinna som beskrivs i 1 Mos 6:2 blir förhållandet till 1 Mos 6:3 mer svårförståeligt. I så fall kommer 1 Mos 6:3 som en blixtnöj från klar himmel. Att just det är avsikten kan dock inte uteslutas.
- 7 Min tolkning är i harmoni med empirin i övrigt, till skillnad från de fyra vanliga tolkningarna jag presenterat i kapitel 4.1.

---

<sup>189</sup> För analys och hänvisningar se Jungerstam 2013; 2015; 2016.

<sup>190</sup> Jungerstam 2013, 57–60. I det arbetet redovisar jag bara för en liten del av variationerna som förekommer. Jag noterar endast de 60 variationer som förekommer i repetitionerna. Därutöver varierar strukturen för varje dag m.m. Jag hoppas kunna göra en analys av alla variationer som förekommer i ett senare skede. När den blir klar publicerar jag den på [torejunkerstam.com](http://torejunkerstam.com).



#### 4.2.5 Vem är Nefilimerna?

Nefilimerna nämns i 1 Mos 6:4. Det är en vers som orsakat mycken förvirring och spekulation.<sup>191</sup> Jag presenterar först på nytt de tre vanligaste svenska översättningarna, Bibel 2000, Svenska Folkbibeln och 1917 års översättning samt den engelska New International Version (NIV).

*På den tiden — och även senare — när gudaväsendena låg med människornas döttrar och fick barn med dem, fanns det **jättar** på jorden. Detta var urtidens hjältar, och deras rykte var stort. (Bibel 2000)*

*Vid denna tid, då Guds söner gick in till människornas döttrar och dessa födde barn åt dem, och även senare, levde **våldsverkarna** på jorden. Detta var forntidens väldiga män som var så ryktbara. (SFB)*

*Vid den tiden, likasom ock efteråt, levde **jättarna** på jorden, sedan Guds söner begynte gå in till människornas döttrar och dessa födde barn åt dem; detta var forntidens väldiga män, som voro så namnkunniga. (1917)*

***The Nephilim** were on the earth in those days - and also afterward - when the sons of God went to the daughters of men and had children by them. They were the heroes of old, men of renown. (NIV)*

Vilka är dessa Nefilimer? Nefilim är alltså det som står inledningsvis i den hebreiska texten.<sup>192</sup> NIV lämnar ordet översatt.

Det första jag konstaterar är att nefilim inte betyder ”jättar”. Översätter man med jättar kan tanken gå till sagornas jättar i Bauers tappning eller andra mytiska väsen. För en del översättare är den kopplingen nog medveten utifall att man menar att här finns en mytologisk kvarleva.<sup>193</sup> På basis av att författaren inte inkluderat någon mytologi i texten i övrigt är detta osannolikt.<sup>194</sup>

Om man granskar vad Nefilim betyder så är det ”fallna”.<sup>195</sup> När det används i GT i övrigt handlar det ofta om fallna i strid: så t.ex. i Jos 8:25 och Dom 20:46:

***De som föll den dagen, män och kvinnor, utgjorde tolv tusen personer, allt folket i Ai.**<sup>196</sup>*

<sup>191</sup> En uppfattning om hur förvirrad situationen kan vara kan man få genom att läsa Westermans (1994, 377–378) analys av versen.

<sup>192</sup> הנפילים היו בארץ בנימינים והם נגמרו אחר יבאו בני האלהים אלי-בנות האדם וילדו להם הנמה הגברים אשר מעולם אנשי השם

<sup>193</sup> Bland forskare som menar att nefilimerna från början avsett mytiska varelser kan nämnas Westermann (1994, 378).

<sup>194</sup> Detta i bjärt kontrast till allt annat motsvarande material från den antika främre orienten. Sarna 1966, 9; Jungerstam 2013; 2015, 78.

<sup>195</sup> Hamilton 1990, 270.

<sup>196</sup> ויהי כל-הנפילים ביום ההוא מאיש ועד-אשה שגים עשר אלף כל אנשי העיר:

Av benjaminiterna *stupade* denna dag 25 000 väpnade män, alla tappra krigare.<sup>197</sup>

Men det kan också handla om att ”falla från ett tak” som i 5 Mos 22:8. Roten kan alltså användas för alla normala sätt att falla. Ordet används även i betydelsen desertera, alltså ”falla över” till fienden.<sup>198</sup>

Sammanhanget i 1 Mos 6:4 handlar inte om dödade i strid eller att falla ner på annat sätt. Vill man ta fasta på ”fallna” måste det i så fall vara moraliskt fallna. Därav antar jag att SFB valt att översätta ”våldsverkare”. Men jag anser inte valet väl grundat. Nefilim används inte om moraliskt förfall någon annanstans i GT.

Vad kan då Nefilim syfta på? Det står i texten att dessa Nefilim fanns även senare. De var alltså inte något som utrotades i och med floden.

Släkten av mycket storväxta människor som fanns i Kanans land nämns ett flertal tillfällen i GT. Dessa har ingenting mytologiskt eller sagolikt över sig utan beskrivs som verkliga normala människor av kött och blod sin storlek till trots. Vid ett tillfälle noteras en fysisk abnormitet i samband med en storväxt individ, men inget mytologiskt. I den här betydelsen, alltså som en människa av kött och blod med imponerande storlek, är det inte omotiverat att tala om ”jättar”. Hamilton noterar att man i Septuaginta översätter med ”*the giants*”. På basis av att man använde bestämd artikel menar Hamilton att detta innebar att man syftade på en tidigare välkänd grupp av människor som kännetecknades av en väldig reslighet.<sup>199</sup> Men då lämnar man Bauer dithän liksom myternas Herkules och syftar enbart på mycket storväxta människor av kött och blod.

Man kan också notera att dessa väldiga människor ofta kopplas ihop med vissa släkter eller orter. Anaks barn eller ”anakiter” hör till dessa, likaså rafaéer. Orter som Gat eller Gaza i Filistéen förknippas också ibland med väldiga individer och släkter. Dessa väldiga män kunde dock besegras, dödas och utrotas. De var inget annat än människor av kött och blod. Jag går nu igenom de 13 tillfällen sådana nämns. Elva av omnämningarna kommer från GT medan två är från utombibliska källor.

---

<sup>197</sup> וְיָהִי כָל־הַנְּפִלִים מִבְּנֵי־מִן עֲשָׂרִים וְחַמְשָׁה אֶלֶף אִישׁ שֶׁלָּהֶם חָרָב בְּיוֹם הַהוּא אֶת־כָּל־אֶלֶה אֲנִשֵׁי־הָיִל:

<sup>198</sup> 2 Kung 25:11; Jer 39:9; 52:15.

<sup>199</sup> Hamilton 1990, 269–270.

## **Tillfälle 1: Israels spejare såg Nefilimer**

Det första tillfället kommer från när spejarna hade skickats in i det förlovade landet och de ger sin rapport i 4 Mos 13:33.<sup>200</sup>

*Vi såg också jättarna där - Anaks barn kom från jättestammen - och vi var som gräshoppor i våra egna ögon, och så var vi också i deras ögon." (SFB)*

Här är det tveklöst vanliga människor de träffat på om än storväxta och skräckinjagande. Här anges en släkt eller ett folk: Anaks barn, anakiterna härstammande från "jättestammen". I den hebreiska texten står det ordagrant såhär:

שָׁם רָאִינוּ אֶת־הַנְּפִילִים כְּגַגְגַּת מִן־הַנְּפִילִים וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כְּתַחֲבִיבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:

Där såg vi **Nefilimerna**, *Anaks barn* (kom) från **Nefilimerna**. Och vi var i våra ögon som gräshoppor och så var vi i deras ögon.

Det är alltså exakt samma ord som i 1 Mos 6:4. Det är inte möjligt att veta om man använder Folkbibelns översättning eftersom ordet i 1 Mos 6:4 översätts med "våldsverkare".

Översättningen i Bibel 2000 och 1917 är i det här fallet bättre på så sätt att man använder samma ord här som i 1 Mos 6:4 även om "jättar" verkligen kan leda tankarna fel. I NIV har man bevarat den tydlighet som finns i den hebreiska texten då man i bägge fall låter ordet stå oöversatt.

*Vi såg till och med jättar där. (Anakiterna var ett slags jättar.) Då tyckte vi att vi var som gräshoppor, och det måste de också ha tyckt. (S00)*

*Vi sågo där ock jättarna, Anaks barn, av jättestammen; vi tyckte då att vi själva voro såsom gräshoppor, och sammalunda tyckte de om oss. (1917)*

*We saw the Nephilim there (the descendants of Anak come from the Nephilim). We seemed like grasshoppers in our own eyes, and we looked the same to them. (NIV)*

---

<sup>200</sup> Vi såg till och med jättar där. (Anakiterna var ett slags jättar.) "Då tyckte vi att vi var som gräshoppor, och det måste de också ha tyckt." (S00)

Vi sågo där ock jättarna, Anaks barn, av jättestammen; vi tyckte då att vi själva voro såsom gräshoppor, och sammalunda tyckte de om oss." (1917)

We saw the Nephilim there (the descendants of Anak come from the Nephilim). We seemed like grasshoppers in our own eyes, and we looked the same to them." (NIV)

## **Tillfälle 2–5: Anaks barn**

Anaks barn, anakiterna, härstammar alltså från Nefilimerna enligt 4 Mos 13:33. De omnämns på nytt vid åtminstone fyra tillfällen: Två gånger i femte Mosebok och två gånger i Josua

I 5 Mos 1:28 dyker anakiterna, ordagrant Anaks barn, upp igen. Israels barn är förskräckt p.g.a. att de fått rapport om resliga folk som är ”befästa upp till himmelen”. Dessutom hade spejarna sett Anaks barn.<sup>201</sup>

*Vart skall vi ta vägen? Våra bröder har gjort oss förskräckta, för de säger: Folket är större och resligare än vi, städerna är stora och befästa upp mot himlen, och dessutom såg vi anakiter där. (SFB)*

Om Anaks barn talar Mose åter i 5 Mos 9:1–2. Igen beskrivs de som ett resligt och respektingivande folk. ”Vem kan stå emot dem”?

*Hör, Israel! Du går i dag över Jordan för att komma och lägga under dig hednafolk, större och mäktigare än du, med stora städer befästa upp mot himlen.*

*Du känner anakiternas stora och resliga folk och du har hört att man säger om dem: ”Vem kan stå emot Anaks barn? (SFB)*

När Josua leder erövringen av landet är Anaks barn en av de fiender som ska utrotas ur landet.

*Vid denna tid begav sig Josua i väg och utrotade anakiterna från bergsbygden, från Hebron, Debir och Ana, från hela Juda bergsbygd och hela Israels bergsbygd. Josua gav både dem och deras städer till spillo. (Jos 11:21, SFB)*

Anakiter nämns också i Jos 14:12:

*Ge mig nu denna bergsbygd, som Herren lovade den dagen. Du hörde själv att anakiterna bor där med stora och befästa städer. Om bara HERREN är med mig, skall jag fördriva dem så som HERREN har lovat. (SFB)*

## **Tillfälle 6–8: Andra folk resliga som anakiterna:**

Det finns andra folk som beskrivs lika resliga som anakiterna. De har olika namn och speciellt i 5 Mos anges olika namn som andra folk kallat dessa högresta folk: eméer, rafaéer och samsummiter.

---

<sup>201</sup> Jämför med hur Babels torn skulle ”nä upp till himmelen”. Uttrycket är symboliskt och beskriver något som är mycket högt.

*Förr bodde eméerna där, de var ett folk som var stort, talrikt och resligt som anakiterna. Liksom anakiterna räknas också de för rafaéer, men moabiterna kallar dem eméer. (5 Mos 2:10–11 SFB)*

*Rafaéer bodde där tidigare, men ammoniterna kallar dem samsummiter.<sup>21</sup> De var ett folk som var stort, talrikt och resligt som anakiterna. (5 Mos 2:20–21 SFB)*

Nedan följer ett intressant ställe i 5 Mos 3:11

*Ty Og, kungen i Basan, var den ende som fanns kvar av rafaéerna. Hans säng var gjord av järn, och finns nu i Rabba i ammoniternas land. Den är nio alnar lång och fyra alnar bred, alnen beräknad efter en mans underarm. (5 Mos 3:11 SFB)*

Kung Og beskrivs som den sista kvarlevande av rafaéerna. Beskrivningen är intressant. Det inleds av ”ki”<sup>202</sup> som är ett av de ord som används när tilläggsinformation eller förklaringar förekommer i texten. Det har också en förstärkande inverkan och kan översättas med ”verkligen”, ”sannerligen” eller ett kraftigt ”ja”.<sup>203</sup> ”Ty” är inte en lyckad översättning, för på svenska innebär ”ty” att det som föregår förklaras. Det är inte fallet här.

Översättningen klarar inte heller av att fånga betydelsen av ”hinneh”.<sup>204</sup> När det inte föregås av ett ”we” används ordet för att fånga uppmärksamheten.<sup>205</sup> Ordet är svårt att översätta men ”lyssna!”, ”betänk!” fångar något av innebörden. Ordet riktar uppmärksamhet mot det som följer. På engelska finns ord som ”behold” eller ”lo” som fungerar bättre än svenska alternativ.

Jag presenterar min egen översättning för att förtydliga:

*Verkligen (ki), det var bara Og, kungen i Bashan som var kvar av de resterande rafaéerna. Betänk! (hinneh) Hans säng var en säng av järn, är den inte i Ammons barns Rabba?<sup>206</sup> Nio alnar är dess längd och fyra alnar dess bredd enligt mannens aln.*

Detta är alltså hur den hebreiska texten uttrycker det. Det är en inskjuten förklaring eller upplysning över något som var extraordinärt. Og var en av rafaéerna, den siste kvarlevande. Rafaéernas storlek var häpnadsväckande! Eftersom en aln är ca en halv meter var hans säng<sup>207</sup> knappa 4,5 meter lång och nära två meter bred. Samtidigt som dessa imponerande mått anges finns inget av sagornas jättar eller mytologi inblandat. Det var en säng, eller eventuellt en divan, som fortfarande existerade. Den var ingen myt utan en verklig säng man kunde besöka. När detta skrevs fanns den, som bekant, att beskåda i Rabba!

---

<sup>202</sup> כִּי

<sup>203</sup> Se t.ex. Holloday.

<sup>204</sup> כִּי רַק-עוֹג מְלִכָּה הַבְּשָׁן נִשְׁאַר מִמֶּתֶר הַרְפָּאִים הַגֵּזֶה עָרְשׁוֹ עָרֵשׁ בְּרִזְלֵל הָלָה הוּא בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן תִּשַׁע אַמּוֹת אַרְבַּע אַמּוֹת רַחְבָּה בְּאֶמְת־אִישׁ

<sup>205</sup> Alltså som en ”attention marker”.

<sup>206</sup> Retoriskt uttryck. Andemeningen är: Den finns ju i Rabba, som alla vet!

<sup>207</sup> Det kan också vara fråga om en divan. Ordet kan också användas om en sarkofag.

## **Tillfälle 9–11: Filistéer och en egyptier**

Bland filistéerna, israels ärkefiender, finns flera storväxta hjältar omnämnda.

Den mest kända av dem alla är givetvis Goliat som beskrivs i 1 Sam 17:4–7

*Ur filistéernas led steg då fram en tvekampskämpe som hette Goljat från Gat. Han var tre meter lång<sup>5</sup> och bar en hjälm av brons och ett harnesk med bronsfjäll som vägde omkring 60 kilo.<sup>6</sup> Han hade benskenor av brons och en bronssabel i rem över axeln.<sup>7</sup> Skaftet på hans spjut var tjockt som en vävbom, och spetsen, som var av järn, vägde över sju kilo. Framför honom gick hans sköldbärare. (S00)*

Storleken är extraordinär men det finns ingenting mytiskt över händelsen. På den tiden var det vanligt att man utsåg en kämpe som representerade hela hären och man utmanade motståndaren på envig. Det finns andra filistéer som omnämns i 1 Krön 20:5–8.

*Ännu en gång blev det strid med filistéerna. Elhanan, Jairs son, slog då ner Lachmi, gatiten Goliats bror, som hade ett spjut med ett skaft som liknade en vävbom.<sup>6</sup> Sedan blev det återigen en strid vid Gat. Där var en reslig man som hade sex fingrar och sex tår, tillsammans tjugofyra. Han var också en ättling till rafaéerna.<sup>7</sup> När han smädade Israel blev han dödad av Jonatan, son till Simea, Davids bror.<sup>8</sup> Dessa var ättlingar till rafaéerna i Gat. De föll för Davids och hans tjänares hand. (SFB)*

Här är enda gången något abnormt noteras. Lachmi hade sex fingrar på varje hand och sex tår på varje fot.<sup>208</sup>

Det finns även en jättelik egyptier, ca 2,5 meter lång, som omnämns i 1 Krön 11:23:

*Han slog också ner den egyptiske mannen som var så storväxt: fem alnar lång<sup>209</sup>. Fastän egyptiern i handen hade ett spjut som liknade en vävbom, gick han emot honom beväpnad endast med sin stav. Han ryckte spjutet ur egyptierns hand och dödade honom med hans eget spjut. (SFB)*

## **Tillfälle 12–13: Utombibliska omnämningen**

Det är inte endast i GT som mycket resliga människor beskrivs i icke-mytologiska sammanhang. Papyrus Anastasi I är ett egyptiskt dokument från 1200-talet f.Kr. Det är en

---

<sup>208</sup> 5 Mos 3:11. På basis av detta kan man också konstatera att det nog fanns andra släkter av rafaéerna kvar efter Og.

<sup>209</sup> Alltså ca 2,5 meter.

period nära den tid Mose och Josua kan ha levt.<sup>210</sup> Där noteras det att bland kananéerna finns sådana som är fyra eller fem alnar från deras näsa till deras fot och har grymma ansikten. Fem alnar är ungefär två och en halv meter mellan foten och näsan.<sup>211</sup>

I de egyptiska förbannelsetexterna<sup>212</sup> från tiden 2000–1500 f.kr identifieras tre regenter i Kanans land som hör ihop med Anak.<sup>213</sup> Long lyfter fram att ”jättar” i den storlek som GT beskriver, alltså upp till tre meter långa människor, finns attesterade i många utombibliska källor.<sup>214</sup>

### ***Sammanfattning och konklusion***

Sammanfattningsvis kan konstateras att ”jättar” beskrivs på ett flertal ställen i GT om man med jättar menar mycket stora människor av kött och blod upp till en längd av två och en halv till dryga tre meter. I samband med dessa beskrivningar finns ingenting mytologiskt. Detta är även i harmoni med vad utombibliska icke-mytologiska texter omnämner. De hävdar, i samstämmighet med GT:s beskrivning, att det verkligen fanns mycket storväxta släkter i Kanans land under det andra årtusendet före Kristus och ännu i inledningen av det första. En del av dessa ”jättar” förknippas med Anaks ättlingar såväl i GT som i utombibliska källor.

De Nefilim som omnämns i 1 Mos 6:4 kan alltså betraktas som mycket högresta människor som fanns redan då, men också senare, som texten riktigt påpekar. De var inga halvgudar eller ättlingar till blandäktenskap mellan gudar och människor eller änglar och människor. Detta är den mest logiska slutsats jag anser man kan dra av det bibliska och utombibliska empiriska material som finns tillhanda.

Enstaka ättlingar av dessa skräckinjagande människor fanns enligt första Samuelsbok ännu på Davids tid. Efter den perioden omnämns de åtminstone inte mer i GT.

Viktigt är också att notera att orsaken till floden anges som människornas ondska, inte avkomlingar till blandäktenskap eller dylikt.

---

<sup>210</sup> Alltså 1300–1200 f.kr.

<sup>211</sup> Wente 1990, 108; Hess, R.S 2009, 53 band 2. Zondervan Illustrated Bible Backgrounds Commentary. General editor Walton, J. H.

<sup>212</sup> The Egyptian Execration Texts.

<sup>213</sup> Hess, R.S 2009, 53, 73 band 2. Zondervan Illustrated Bible Backgrounds Commentary. General editor Walton, J. H.

<sup>214</sup> Long, V. P. 2009, 347 band 2. Zondervan Illustrated Bible Backgrounds Commentary. General editor Walton, J. H. Long hänvisar till en undersökning av D. Kellermann: ”Die Geschichte von David und Goliath im Lichte der Endokrinologie”. Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft 102 (1990): 344–357.

#### 4.2.6 Vilka är forntidens ryktbara män?

Jag diskuterar ännu strukturen av 1 Mos 6:1–4 med avseende på frågan: Vilka är de ryktbara män som åsyftas i den sista meningen av 1 Mos 6:4?

Det finns åtminstone tre alternativ. Det första är att utsagan syftar på Nefilimerna eftersom det är dessa som nämnts strax innan. Det andra alternativet är att uttalandet syftar på alla de människor som levt innan floden, vilket inkluderar alla som omnämns de första fem kapitlen i 1 Mos. Där ingår Kains genealogi vilken inkluderar de som anges som utvecklare av musiken, metallsmide och boskapsskötsel. Ett tredje alternativ är att det endast syftar på alla som nämnts i 1 Mos 5. Jag finner stöd för de senare alternativen i textens struktur:

*Och det blev så att sannerligen började människan förökas på markens ansikte och döttrar föddes åt dem*

*Och betraktade sönerna till Gud döttrarna till människan: sannerligen, ljuvliga var de!*

*Och de tog åt sig hustrur av dem alla - som de själva valde*

*Men HERREN sade:*

*Inte ska förbli min ande med människan för alltid, dessutom är hon kött*

*Och hennes dagar ska bli 100 och 20 år.*

*Nefilimerna fanns på jorden i dessa dagar liksom efteråt när sönerna till Gud gick in till döttrarna till människan och de födde åt dem.*

*Dessa är de väldiga som är från forntiden, ryktbara män.*

Den inledande meningen och den näst sista avslutas med samma formulering, det är endast den grammatiska formen som varierar. Denna konstruktion är kiastisk och kan beskrivas som ett *inclusio*. *Inclusio* innebär att slutet avspeglar början och fungerar som en avrundande signal för åhöraren eller läsaren.<sup>215</sup> I så fall kan den sista meningen betraktas som en efterskrift till det som föregår den.

Det som föregår är konstaterandet att människan verkligen började förökas på jorden, enligt Guds ursprungliga välsignelse. Det sammanfattar den förökning som genealogierna vittnat om.

De väldiga från forntiden, de namnkunniga ryktbara männen, är enligt min tolkning alla som nämnts i 1 Mos 1–5, alternativt endast de som nämnts i 1 Mos 5. Westermann är enig med mig vad gäller att det finns ingenting mytiskt med dessa forntidens ryktbara män, de är

---

<sup>215</sup> Även Cassuto (1998, 299) noterar detta.



vanliga människor, samt att ”dessa” inte syftar på Nefilimerna.<sup>216</sup> Uttrycket ”ryktbara män” förekommer om vanliga människor bl.a. i 1 Krön 5:24<sup>217</sup> och ”väldiga”<sup>218</sup> används likaså om vanliga människor t.ex. i 1 Krön 7:40 och 11:10–11 då uttrycket används om ”tappra” krigare.<sup>219</sup> ”Giborim” kan också användas om helt vanliga krigare, som i 1 Krön 19:8.<sup>220</sup> I 1 Krön 9:26<sup>221</sup> används ordet i betydelsen ledande dörrvaktare, alltså något slag av förmän för dörrvaktarna i templet.

Waltke för fram tanken att dessa hjältar kanske erbjuder bakgrunden till sådana mytologiska halvgudar som Gilgamesh. Waltke ställer frågan om det kan vara så att, i motsats till vad som ofta hävdas nämligen att Bibeln presenterar myter som historia, kanske historien senare transformerats till myter av den typ man kan finna t.ex. i Gilgamesheposet.<sup>222</sup>

Tolkningen att det endast är de storsvuxna Nefilimerna som avses är dock vanlig.<sup>223</sup> Det starkaste argumentet för det alternativet är att ”dessa” syftar på dem som nämnts strax innan.

En sådan tolkning är möjlig, men jag anser att tillräcklig hänsyn inte tas till den struktur som föregår. En annan logisk svaghet som finns med den tolkningen är också att dessa Nefilimer även fanns senare. Däremot fanns inte de generationer som levte innan floden mer efter den. De var verkligen forntidens ryktbara män, dem kunde man inte möta långt senare som var fallet med Nefilimerna.<sup>224</sup>

---

<sup>216</sup> Westermann 1994, 378–379.

<sup>217</sup> Det enda som skiljer är att ”namn” står i pluralform i 1 Krön 5:24: Och dessa voro huvudmän för sina familjer: Efer, Jisei, Eliel, Asriel, Jeremia, Hodauja och Jadiel, tappra stridsmän, *namnkunniga män*, huvudmän för sina familjer (1917). Samma uttryck förekommer i 1 Krön 12:30 (31).

<sup>218</sup> הגבורים

<sup>219</sup> I 1 Krön 11–12 används ordet genomgående om Davids speciellt tappra krigare, hans hjältar.

<sup>220</sup> När David fick reda på detta sände han ut Joav med hela sin här, alla kämparna. (S00) Översättningen i NIV följer ännu bättre den hebreiska texten. De översätter så här: “On hearing this, David sent Joab out with the entire army of fighting men.” I hebreiskan uttrycks hela skaran av “giborim”, de utgjorde alltså alla som Joav sände ut: וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיִּשְׁלַח אֶת-יֹאבָב וְאֶת-כָּל-צְבָא הַגְּבוּרִים.

<sup>221</sup> כִּי בָּאֵמוּנָה הָיָה אֲרִבְעֵת גְּבוּרֵי הַשְּׁעָרִים

<sup>222</sup> Waltke 2001, 118.

<sup>223</sup> Den tolkningen stöds av Westermann 1994, 365.

<sup>224</sup> Hamilton håller med om att det inte är Nefilimerna som avses som forntidens ryktbara män. Men han noterar inte strukturen med inclusiot utan ser frasen om Nefilimerna som ett parentetiskt inlägg, liksom Westermann. Hamilton tolkar det som att forntidens ryktbara män är avkomlingarna till söner till Gud och döttrarna till människan liksom jag, men Hamilton tolkar dessa avkomlingar som något annat, specifikt om än okänt, än de människor som föds innan floden. Hamilton 1990, 269–270; Westermann 1994, 377.

## 4.3 Den andra delen av toledotens avslutning: 1 Mos 6:5–8

Jag presenterar nu den andra delen av avslutningen, alltså 1 Mos 6:5–8. Först ger jag min översättning varefter jag kommenterar avsnittets struktur

### 4.3.1 Översättning

וַיֵּרָא יְהוָה כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בְּאָרֶץ  
וְכָל יֹצֵר מְחַשְּׁבֵת לְבוֹ רַק רַע כָּל הַיּוֹם:

וַיִּנְחָם יְהוָה כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בְּאָרֶץ  
וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה  
אֲמַחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה  
מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם  
כִּי נַחַמְתִּי כִּי עָשִׂיתִם:  
וְגַם מִצָּא הֵן בְּעֵינַי יְהוָה:

*Och betraktade HERREN:<sup>225</sup> Sannerligen, överflödande var människans ondska på jorden,  
Ja, varje form<sup>226</sup> av hennes hjärtas tankar - bara onda, varje dag  
Då ångrade<sup>227</sup> HERREN verkligen<sup>228</sup> att han gjort människan på jorden  
Ja, han sörjde i sitt hjärta*

*Och HERREN sade:*

*Jag ska utplåna människan som jag skapade<sup>229</sup> från markens ansikte<sup>230</sup>  
Från människa till boskapsdjur, till kräldjur och till himmelens flygande  
varelser<sup>231</sup>*

*Sannerligen, jag ångrar att jag har gjort dem<sup>232</sup>*

*Men Noach hade funnit nåd i HERRENS ögon.*

<sup>225</sup> Jämför skapelseberättelsens Och Gud såg: Sannerligen gott. Det är samma ord "såg" jag nu översätter "betraktade".

<sup>226</sup> Det är samma ord som används i 1 Mos 2:7 när det står att HERREN "formade" människan av stoft. Här används substantivformen av roten dock.

<sup>227</sup> Westermann (1994, 410) noterar att samma uttryck förekommer i 2 Mos 32:14; Jer 18:8, 10; 26:3, 13; Joel 2:13; Jona 3:10.

<sup>228</sup> Det är samma ord som jag tidigare översatt sannerligen: "ki".

<sup>229</sup> Observera att det är det speciella ordet "skapa" - "bara".

<sup>230</sup> Uttrycket innebär markens yta. Uttryck med "ansikte" förekommer fem gånger i historien om Kain och Abel i 1 Mos 4. Därför väljer jag att översätta ordagrant med "ansikte"

<sup>231</sup> Observera likheten i formuleringen från skapelseberättelsen. Det är extra notervärt om man hävdar att skapelseberättelsen och dessa verser är skrivna av olika författare enligt den syn dokumenthypotesen i någon form har.

<sup>232</sup> Notera att här sammanför författaren åter en gång de två viktigaste verben som används i samband med skapelse: "bara" och "asa", alltså "skapa" och "göra/färdigställa". Det förekom i avslutningen av skapelseberättelsen (1 Mos 2:3) samt inledningen till himmelens och jordens toledot (1 Mos 2:4) och nu alltså till sist i avslutningen till människans toledot.

### 4.3.2 Kommentar

Nu framgår det tydligt att inte heller Shets ättlingar i allmänhet var goda. Hela mänskligheten överflödade av ondska.

I de här verserna förekommer tre verb som på hebreiska återklingar det som Lemech uttalade över Noach i 1 Mos 5:29. De förekommer också i exakt samma ordning. Det enda som skiljer är grammatiken vilket även gör att betydelsen ändrar så att det inte går att känna igen likheten i en svensk översättning.<sup>233</sup>

Då **ångrade** HERREN verkligen<sup>234</sup> att **han gjort** människan på jorden  
Ja, han **sörjde** i sitt hjärta

וַיִּנְחֵם יְהוָה כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בְּאָרֶץ  
וַיִּתְעַצֵּב אֵל לִבּוֹ:

Och han kallade hans namn Noach sägande: ”Denna ska ge oss **lätnad**<sup>235</sup> från **vårt arbete**, ja från våra händers **möda** med den mark som HERREN förbannat”

וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ לְאָמֵר זֶה יִנְחַמְנוּ מִמְּעֹשָׂינוּ וּמִעֲבֹרֵינוּ מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אָרְרָה יְהוָה

Denna parallellism är ytterligare ett tecken på att 1 Mos 5 och 1 Mos 6:1–8 bildar en helhet.<sup>236</sup> Det här är också ännu ett exempel på paronomasi.<sup>237</sup> Paronomasi innebär att man använder samma ord för olika betydelser eller använder ord som fonetiskt liknar varandra för att uppnå dubbeltydighet eller skapa ordlekar. Det är den första varianten som förekommer här. Samma rot används men författaren skapar helt olika betydelser genom variationer i grammatiken. Wenham noterar att författaren på detta sätt knyter tre begrepp till Noachs namn: ångra, utplåna och nåd.<sup>238</sup>

Skillnaden i betydelse gör att frågetecknen blir fler. Vad kommer att hända? Hur kommer Lemechs ord att förverkligas?

<sup>233</sup> Wenham 1987, 144; Cassuto 1998, 303.

<sup>234</sup> Det är samma ord som jag tidigare översatt sannerligen: ”ki”.

<sup>235</sup> Den vanliga översättningen är ”tröst”. Han ska trösta oss i vårt arbete. Men man bör notera att prepositionen före såväl arbete som möda är inte ”i” utan ”från”. Därför tror jag det är en bättre översättning i just det här sammanhanget att förstå det som ”att ge lätnad”. Så väljer även Hamilton (1990, 258) och Westermann (1994, 346) när de översätter med ”relief”.

<sup>236</sup> Cassuto 1998, 303.

<sup>237</sup> Hamilton 1990, 258–259.

<sup>238</sup> Wenham 1987, 137.

### 4.3.3 Struktur

Denna avslutande del av avslutningen kan delas in i två delar. Först meddelas vad HERREN ser och hans reaktion. Sedan i den andra halvan talar Gud om vad han kommer att göra. Sist kommer det hoppingivande konstaterandet att Noach hade funnit nåd i HERRENS ögon. På så sätt fortsätter mönstret med att en toledot avslutas positivt.<sup>239</sup>

Först kommer ett konstaterande, sedan i rad två ett förtydligande eller en förstärkning. Därefter används ett inclusio där HERREN ångrar sig upprepas i början och i slutet medan konsekvensen uttalas i den centrala delen. Den sista meningen inger hopp.

*Och betraktade HERREN: Sannerligen, överflödande var människans ondska på jorden,*

*Ja, varje form av hennes hjärtas tankar - bara onda, varje dag*

*Då ångrade HERREN verkligen att han gjort människan på jorden  
Ja, han sörjde i sitt hjärta*

*Och HERREN sade:*

*Jag ska utplåna människan som jag skapade<sup>240</sup> från markens ansikte  
Från människa till boskapsdjur, till kräldjur och till himmelens flygande  
varelser<sup>241</sup>*

*Sannerligen, jag ångrar att jag har gjort dem”<sup>242</sup>*

*Men Noach hade funnit nåd i HERRENS ögon.*

Den sista raden kan tolkas som en efterskrift<sup>243</sup> som samtidigt förebådar nästa toledot. Om denna tolkning är korrekt återfinns alltså samma mönster här i 1 Mos 6:5–8 som i 1 Mos 6:1–4. Bägge har ett inclusio som omsluter den centrala delen och en efterskrift avslutar.

---

<sup>239</sup> Skapelseberättelsen avslutas med den sjunde dagens konstaterande att allt var klart. Himmelens och jordens toledot som fokuserar på hur allt gick snett avslutas med att Seth föds istället för Abel och det konstateras hoppingivande att ”då började man åkalla HERRENS namn”.

<sup>240</sup> Observera att det är det speciella ordet ”skapa” - ”bara”.

<sup>241</sup> Observera likheten i formuleringen från skapelseberättelsen. Det är extra notervärt om man hävdar att skapelseberättelsen och dessa verser är skrivna av olika författare enligt den syn dokumenthypotesen i någon form har.

<sup>242</sup> Notera att här sammanför författaren åter en gång de två viktigaste verben som används i samband med skapelse: ”bara” och ”asa”, alltså ”skapa” och ”göra/färdigställa”. Det förekom i avslutningen av skapelseberättelsen (1 Mos 2:3) samt inledningen till himmelens och jordens toledot (1 Mos 2:4) och nu alltså till sist i avslutningen till människans toledot.

<sup>243</sup> *Postscript.*

## 4.4 Hur förhåller sig 1 Mos 6:1–8 till det som föregår?

Jag har i tidigare skrifter noterat att författaren sammanlänkat de olika delarna på ett skickligt sätt. Det gäller såväl hur himmelens och jordens toledot är sammanlänkad med skapelseberättelsen som hur introduktionen till människans toledot är sammanlänkad till såväl skapelseberättelsen som himmelens och jordens toledot. Utöver det kan även nämnas hur Kain-Abelberättelsen är sammanlänkad med Edenberättelsen inom himmelens och jordens toledot.<sup>244</sup>

1 Mos 6:1–8 är en avslutning av människans toledot, men verserna avslutar samtidigt hela historien innan floden. Därför har jag inte bara letat efter ett möjligt *inclusio*, som kan identifieras av att författaren återvänder till samma tema eller ordval som användes i början av toledoten, utan även huruvida man kan upptäcka ordval eller teman som använts i endera skapelseberättelsen eller himmelens och jordens toledot.

Müller anges som den som upptäckte den teknik för att länka samman olika enheter han kallade *concatenatio*. Ordet betyder att länka samman och innebär att samma ord, tema el. dyl. återfinns i slutet av ett avsnitt och i början av ett annat. När jag i det här arbetet använder begreppet ”sammanlänkning” eller ”länka samman” avser jag något som är nära *concatenatio*, men med en viktig skillnad. De möjliga sammanlänkningarna mellan avslutningen av människans toledot och tidigare toledoter kommer ju inte efter varandra. I brist på ett mer adekvat begrepp använder jag ändå ”sammanlänkning” i den ovan angivna mer breda betydelsen här i kapitel 4.4.<sup>245</sup>

### 4.4.1 Ord och begrepp som sammanlänkar med det som föregår

Jag presenterar nu de ord och begrepp som sammanlänkar till det som föregått 1 Mos 6:1–8. Jag noterar även huruvida begreppen återfinns i den första delen av avslutningen i 1 Mos 6:1–4 eller i den andra delen i 1 Mos 6:5–8 eller om de förekommer i såväl del ett som del två.

---

<sup>244</sup> Jungerstam 2015, 7–17; Jungerstam 2016, 1–2; 5–6.

<sup>245</sup> Dorsey 1999, 19.

## 1: Förökas

Det första ordet jag noterar är det femte ordet i 1 Mos 6:1: ”förökas”<sup>246</sup>. Det förekom i skapelseberättelsen när Gud hade skapat människan till man och kvinna. Då välsignade han dem och sa ”Var fruktsamma och föröka er och uppfyll jorden”.<sup>247</sup> Även i introduktionen till människans toledot - som i sin tur sammanlänkar till skapelseberättelsen - förekommer ”välsigna”. Välsignelse har med förökning och tillväxt att göra. Nu konstateras att välsignelsen burit frukt. Människan har sannerligen förökats på jorden.

## 2: Markens ansikte/yta

Det andra jag noterar är uttrycket ”markens ansikte” פְּנֵי הָאֲדָמָה som innebär ”markens yta” eller ”ytan av marken” om man behåller den hebreiska ordföljden.<sup>248</sup> Uttrycket finns i såväl del ett i 1 Mos 6:1 som den andra delen i 1 Mos 6:7. ”Markens yta” sammanlänkar med himmelens och jordens toledot där det förekommer två gånger.<sup>249</sup> Först i inledningen av himmelens och jordens toledot i 1 Mos 2:6:

*för HERREN Gud inte hade låtit det regna över jorden*

*och människa fanns inte för att bruka **marken**.*

*Men ett flöde vällde upp från jorden*

*och den vattnade hela **ytan av marken**.*<sup>250</sup>

Den andra gången dyker samma uttryck upp i toledoten är när Kain klagar över sitt straff i 1 Mos 4:14:

*Betänk, du har fördrivit mig idag från markens ansikte<sup>251</sup>, även från ditt ansikte kommer jag att vara dold*

”Markens ansikte” är alltså exakt samma uttryck som ”markens yta” på hebreiska. Jag har valt att översätta ”ansikte” eftersom uttrycket ”Guds ansikte” följer.

Det hebreiska ordet för ”marken” - adamah - är ett ord som används många gånger i himmelens och jordens toledot, nämligen 13 gånger. I skapelseberättelsen förekommer ”marken” endast en gång.<sup>252</sup> Däremot förekommer ”jorden” - eretz - 16 gånger i skapelseberättelsen och är således utmärkande för skapelseberättelsen. I himmelens och

---

<sup>246</sup> לָרֵב

<sup>247</sup> 1 Mos 1:28.

<sup>248</sup> Ordagrant är det ”ansiktet av marken”.

<sup>249</sup> 1 Mos 2:4–4:26.

<sup>250</sup> Min översättning. Se Jungerstam 2015, 14.

<sup>251</sup> פְּנֵי הָאֲדָמָה Ordagrant ansiktet/ytan av marken. Det är exakt samma uttryck på hebreiska. Jag har här valt att översätta ”ansikte” eftersom det sen talar om Guds ”ansikte” med samma ord.

<sup>252</sup> 1 Mos 1:25.

jordens toledot förekommer ”jorden” endast tre gånger. Två av dem återfinns i introduktionen som sammanlänkar himmelens och jordens toledot till skapelseberättelsen. Betydelsemässigt kan orden användas närmast synonymt.

### **3: Gud såg - verkligen gott!**

Sedan följer en formulering som även den finns såväl i del ett i 1 Mos 6:2 som i den andra delen i 1 Mos 6:5. Formuleringen sammanlänkar främst till skapelseberättelsen men även till himmelens och jordens toledot.

I 1 Mos 6:2 står det så här:

*Och betraktade sönerna till Gud döttrarna till människan: sannerligen, ljuvliga var de!*

Det här är samma formulering som används sju gånger i skapelseberättelsen: Gud såg - det var gott. En översättning är alltid en kompromiss som i det här fallet döljer en hel del av den slående likheten. Jag synliggör därför med hjälp av den hebreiska texten. Den första raden är skapelseberättelsens formulering dag ett (1 Mos 1:4), medan den andra raden kommer från detta kapitel. Jag synliggör de gemensamma orden eller motsvarigheten med färgkod.

Med min översättning som tydliggör likheten blir det så här:

Och såg Gud ljuset - verkligen gott.

Och såg sönerna till Gud döttrarna till människan - verkligen goda de.

Det enda som skiljer är verbformen för ”såg” som anpassats till singular respektive plural, ”gott” som har pluralform i 1 Mos 6 eftersom de syftar på döttrarna, samt det avslutande pronomenet ”de”. På hebreiska ser meningarna ut som följer:

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם כִּי־טוֹב

וַיֵּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם כִּי טוֹבוֹת הֵנָּה

I den andra halvan finns även en parallell till skapelseberättelsen. I 1 Mos 6:5 står det så här:

*Och betraktade HERREN: Sannerligen, överflödande var människans ondska på jorden,*

I skapelseberättelsen betraktade/såg Gud - och det var gott, efter den sjätte dagen då människan var skapad och välsignad sa Gud: Det var mycket gott! Nu betraktar Gud - och sannerligen, ondskan överflödade. Kontrasten är bjärt.

Det som skiljer är benämningen på Gud samt det Gud ser när han betraktar. I skapelseberättelsen används Gud - elohim, medan det i 1 Mos 6:5 används egennamnet HERREN - JHVH. Nu är det ingenting gott utan istället en överflödande ondska som HERREN ser.

Ett liknande uttryck återfinns även i himmelens och jordens toledot. Sammanhanget är när Eva betraktar kunskapens träd i 1 Mos 3:6:

*Och kvinnan såg att trädet var gott att äta av och en fröjd för ögat. (SFB)*

Inledningen av satsen är likadan som i skapelseberättelsen, men sedan blir helheten annorlunda. Jag synliggör nedan med min egen översättning samt samma färgkoder som ovan:

*Och såg kvinnan - verkligen gott (var) trädet att äta av och sannerligen en njutning för ögonen och åtråvärt var trädet för insiktens skull.*

וַתֵּרֶא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל וְכִי תִאֲוֶה-הוּא לְעֵינֶיהָ וְנִחְמַד הָעֵץ לְהִשְׂכִּיל

Även om likheten finns där så är den inte så slående varken vad gäller ordföljd eller meningen som helhet om man jämför med den återkommande formuleringen i skapelseberättelsen. Det blir inte heller den form av kontrast som fås om man jämför 1 Mos 6:5 med skapelseberättelsens formulering.

#### **4: Kött och ande**

Följande ord jag noterar är ”kött” och ”ande” i 1 Mos 6:3.

*”Inte ska förbli min ande med människan för alltid, dessutom är hon kött”.*

Kött sammanlänkar med himmelens och jordens toledot, närmare bestämt med Evas skapelse i Edenberättelsen där ”kött” används fyra gånger.<sup>253</sup>

*Då lät HERREN Gud en tung sömn falla över mannen - och han sov.*

*Och han tog en del från hans sida och han slöt till köttet efter den.*

*Och HERREN Gud byggde sidan som han tagit från mannen till en kvinna.*

*Och han förde henne till mannen.*

*Och mannen sa: ”Denna gång: ben av mina ben och kött av mitt kött! Denna ska kallas maninna<sup>254</sup>. Verkligen<sup>255</sup>, av man är hon tagen.*

<sup>253</sup> 1 Mos 2:21–24. Min översättning. Se vidare analys och kommentar Jungerstam 2015, 40–41.



*För denna orsak skall en man lämna sin fader och sin moder och hålla sig till sin kvinna - och de ska bli ett kött.*

Vad gäller kött är sammanlänkningen mycket tydlig. Vad gäller ande så förknippas det också till skapelsen av människan i samband med att Adam skapas i den första scenen i Edenberättelsen.<sup>256</sup>

*Då formade HERREN Gud människan av stoft från marken*

*och blåste i hans näsa anda av liv*

*Och människan blev en varelse av liv.*

*Och HERREN Gud anlade en trädgård i Eden österut och satte där människan som han format.*

Men här måste man notera att det inte är samma rot som används i hebreiskan. I 1 Mos 2:7 används inte ”ruach” utan ”nishmah”.<sup>257</sup> Men eftersom det i sammanhanget passar mycket väl med att det just är livsanden som inte ska förbli ”för alltid”<sup>258</sup> i människan utan människans tid ska begränsas till 120 år och att detta sammankopplas till att människan är kött blir även ”ande” något som bör noteras. Livets ”ande” blåste HERREN in i Adams näsa när Adam skapades och ”kött” är i fokus då kvinnan skapas och människa som man och kvinna slutligt vandrar på jorden. ”Till Guds avbild skapade han henne. Man och kvinna skapade han dem.”

På basis av resonemanget ovan anser jag det välmotiverat att beakta såväl ”kött” som ”ande” som något som sammanlänkar till Edenberättelsen i himmelens och jordens toledot. Men man bör vara medveten om att endast sammankopplingen av kött är otvetydig. ”Ande” kan ifrågasättas.

Guds Ande förekommer även i skapelseberättelsens introduktion där Guds Ande svävar över vattnen i 1 Mos 1:2. Men jag anser inte att parallellen här är stark, även om ordet är identiskt. Hävdar man en parallell så är tanken att om Guds Ande avlägsnas från skapelsen så återinträder den dysfunktionalitet som fanns innan skapelsedagarna. Jorden var öde och tom - dysfunktionell.<sup>259</sup>

---

<sup>254</sup> Detta är en direkt översättning. Annars översätts alltid אִשָּׁה med kvinna eller hustru, men översätter man så här missar man den direkta förbindelsen i hebreiskan mellan ”ish” och ”isha”.

<sup>255</sup> וַיִּזְכֹּר har en förstärkande, empatisk nyans. På engelska föreslår Holladay ”truly, indeed”

<sup>256</sup> 1 Mos 2:7–8. Min översättning. Westermann (1994, 374) liksom Wenham (1987, 141) stöder även den här kopplingen.

<sup>257</sup> אִשָּׁה לְעוֹלָם

<sup>258</sup> Hebreiskans uttryck ”leolam” har ingen direkt motsvarighet i svenskan. Det kan beteckna allt från en längre tid till evighet.

<sup>259</sup> Hamilton 1990, 267; Jungerstam 2013, 11.

## **5: Hennes dagar ska bli**

Direkt efter meningen med kött och ande kommer följande mening av intresse i 1 Mos 6:3:

*Och hennes dagar ska bli 100 och 20 år*

Kött och ande sammanlänkar till himmelens och jordens toledot. Detta uttalande sammanlänkar till människans toledot, alltså 1 Mos 5. I människans toledot förekommer uttryck med omisskännlig likhet nio gånger. Nedan presenterar jag alla förekomster i 1 Mos 5 med min ordagranna översättning.

1. *Och var alla Adams dagar som han levde 900 år och 30 år (1 Mos 5:5)*
2. *Och var alla Shets dagar 12 år och 900 år (1 Mos 5:8)*
3. *Och var alla Enoshs dagar 5 år och 900 år (1 Mos 5:11)*
4. *Och var alla Kenans dagar 10 år och 900 år (1 Mos 5:14)*
5. *Och var alla Mahalalels dagar 5 och 90 år och 800 år (1 Mos 5:17)*
6. *Och var alla Jereds dagar 2 och 60 år och 900 år (1 Mos 5:20)*
7. *Och var alla Chanochs dagar 5 och 60 år och 300 år (1 Mos 5:23)*
8. *Och var alla Metushelachs dagar 9 och 60 år och 900 år (1 Mos 5:27)*
9. *Och var alla Lemechs dagar 7 och 70 år och 700 år (1 Mos 5:31)*

Efter dessa nio förekomster kommer alltså denna snarlika formel i 1 Mos 6:3 som nummer tio. Ett jämnt tiotal bör noteras, det jämna tiotalet är nog ingen slump eftersom en medveten användning av ordfrekvens finns såväl i skapelseberättelsen som i himmelens och jordens toledot.<sup>260</sup>

*10. Och hennes dagar ska bli 100 och 20 år*

Ett par detaljer bör noteras. Vid alla nio föregående tillfällen står verbet i formen imperfekt konsekutiv, som är berättarformen och i vanliga fall översätts med imperfekt.<sup>261</sup> Nu denna tionde gång står verbet i perfekt konsekutiv<sup>262</sup>. Då blir förståelsen futurum. I framtiden ska livslängden bli 120 år.

---

<sup>260</sup> Jungerstam 2013, 58–60; Jungerstam 2016.

<sup>261</sup> וַיְהִי, formen kan också kallas wajjiqtol.

<sup>262</sup> Alltså weqattal.

Åldern bör noteras. Blir någon idag 120 år är han eller hon synnerligen långlivad, men när man kontrasterar 120 år mot de åldrar som förekom i 1 Mos 5 ter sig 120 år som en chockerande låg ålder. Hennes dagar ska bli 120 år, vad kommer att hända?

I alla vanliga översättningar noteras ingen skillnad i hur åldrarna skrivs i hebreiskan. Men det finns en notervärd skillnad mellan hur åldern anges för generation ett, alltså Adam, och alla andra åtta generationer. För Adam anges hundratalen först medan för alla andra anges först ental eller tiotal och sist hundratal. Nu denna tionde gång och sista gång i denna toledot återkommer mönstret med hundratalen först. Det här är ett kiastiskt mönster, när den struktur som används i början återkommer i slutet.

Slutet av Noas ”formel” återfinns först efter flodhistorien i 1 Mos 9:28–29 och den följer mönstret med hundratalen först. Författaren har valt att ersätta slutet av Noas formel med denna formel som återfinns i 1 Mos 6:3 som den tionde och sista i människans toledot. Effekten blir chockerande och dramatisk. Vad kommer att hända? Varför denna dramatiska förändring?

## **6: Skapa och göra**

I den andra delen av avslutningen, i 1 Mos 6:7, finns ytterligare en tydlig sammanlänkning till främst skapelseberättelsen, men även till himmelens och jordens toledot samt introduktionen till människans toledot.

*Och HERREN sade:*

*”Jag ska utplåna människan som jag **skapade**<sup>263</sup> från markens ansikte*

*Från människa till boskapsdjur, till kräldjur och till himmelens flygande varelser<sup>264</sup>*

*Sannerligen, jag ångrar att jag **har gjort dem**”*

Här sammanför författaren åter en gång de två viktiga verben som används i samband med skapelse i skapelseberättelsen: ”bara” och ”asa”, alltså ”skapa” och ”göra/färdigställa”. Det förekom i avslutningen av skapelseberättelsen (1 Mos 2:3), i inledningen till himmelens och jordens toledot (1 Mos 2:4) samt i introduktionen till människans toledot (1 Mos 5:1–2). Nu dyker ordparet upp även i avslutningen till människans toledot (1 Mos 6:7). Man bör notera att detta även kopplar tillbaka till introduktionen av människans toledot där samma ordpar finns:

---

<sup>263</sup> Observera att det är det speciella ordet ”skapa” - ”bara”.

<sup>264</sup> Observera likheten i formuleringen från skapelseberättelsen. Det är extra notervärdt om man hävdar att skapelseberättelsen och dessa verser är skrivna av olika författare enligt den syn dokumentshypotesen i någon form har.

*Den dag Gud var att skapa människan*

*Till Guds likhet gjorde han henne, man och kvinna skapade han dem*

*Och han välsignade dem*

*Och han kallade deras namn människa den dag de skapades*

### **7: Människa, boskapsdjur, kräldjur samt himmelens flygande varelser**

I 1 Mos 6:7 uttrycker HERREN även vad han ska utplåna: människa, boskapsdjur, kräldjur samt himmelens flygande varelser. Den beskrivningen sammanlänkar med skapelseberättelsens sjätte dag.

Förutom med min översättning synliggör jag även med hebreiskan: Först texten i 1 Mos 6:7:

*Från **människa** till **boskapsdjur**, till **kräldjur** och till **himmelens flygande varelser***

**מְאָדָּם** עַד בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם

Och sedan texten från skapelseberättelsen i 1 Mos 1:26:

”Låt oss göra **människan** till vår avbild, till att vara oss lika

Och må de råda över havens fiskar och **himmelens flygande varelser** och över **boskapsdjuren**.  
Ja, över hela jorden och över **alla kräldjur** som rör sig på jorden”.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים וַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ וַיְרִדוּ בְדִגְתַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְבְהֵמָה וּבְכָל-הָאָרֶץ וּבְכָל-הַרְמֹשׁ הָרֹמֵשׁ  
עַל-הָאָרֶץ:

Det enda som inte finns av helheten i 1 Mos 6 är fiskarna som av naturliga orsaker inte omfattades av Guds beslut på samma sätt som landdjuren.

## **8: Ondskan som överflödar**

Den sista sammanlänkning jag nämner är annorlunda än de övriga. Den är inte språkligt direkt, utan grundas på innebörden av vad HERREN ser när han betraktar situationen i 1 Mos 6:5:

*Och betraktade HERREN: Sannerligen, överflödande var människans ondska på jorden,*

*Ja, varje form av hennes hjärtas tankar - bara onda, varje dag*

För att förstå varifrån denna ondska kom måste man läsa himmelens och jordens toledot.<sup>265</sup> Det har inte berättats om någon ondska i 1 Mos 5, inte heller i skapelseberättelsen.<sup>266</sup>

På så sätt sammanlänkas här skapelseberättelsens formulering efter att människan var skapad: ”Och Gud betraktade (såg)”: Verkligen gott!” med denna ”Och HERREN betraktade: överflödande var människans ondska på jorden”. Och för att förstå hur denna ondska kommit in i skapelsen måste man läsa himmelens och jordens toledot och på så sätt sammanlänkas här de bägge enheter som föregått människans toledot med avslutningen av allt som hänt innan floden.

---

<sup>265</sup> 1 Mos 2:4–4:26.

<sup>266</sup> Människans toledot 1 Mos 5:1–6:9 och skapelseberättelsen 1 Mos 1:1–2:3.

#### 4.4.2 Översikt av sammanlänkningarna

Nedan har jag sammanställt det gemensamma i en översikt där jag även riktar uppmärksamhet mot de två delarna i avslutningen 1 Mos 6:1–4 samt 1 Mos 6:5–8. Är det så att endast den ena delen sammanlänkar mot det tidigare eller hur ser situationen ut? Jag klarlägger även vart sammanlänkningarna är kopplade och särskiljer mellan skapelseberättelsen (1 Mos 1:1–2:3), himmelens och jordens toledot (1 Mos 2:4–4:26) och det som föregår av människans toledot, alltså 1 Mos 5. I sammanställningen har jag splittrat på orden ”kött” och ”ande” eftersom de förekommer på olika ställen. Resultatet blev som följer:

					Del 1	Del 2
	Ord	Skapelse	Himlens och	Människans toledot	6:1–4	6:5–8
1	Förökas	1:28		*	6:1	
2	Markens yta		2:6 och 4:14		6:1	6:7
3	Gud såg	1:4**	3:6		6:2	6:5
4	Kött		2:21, 23, 24		6:3	
5	Ande	1:2	2:7		6:3	
6	Hennes dagar ska bli			5:5, 8, 11, 14, 17 20, 23, 27, 31	6:3	
7	Skapa och göra	2:3	2:4	5:1–2		6:7
8	Människa, boskaps- kräldjur och fåglar	1:26				6:7
9	Ondskan som överflödar		2:4–4:26			6:5

\* Välsignelse kopplas ihop med förökning och finns i människans toledot 1 Mos 5:2.

\*\* "Gud såg" förekommer även i 1 Mos 1:10, 12, 18, 21, 25 och 31.

I den första delen av avslutningen (1 Mos 6:1–4) finns sex sammanlänkningar och i del två (1 Mos 6:5–8) finns fem sammanlänkningar. Sammanlagt elva sammanlänkningar i de åtta verser som avslutar toledoten. Antalet är anmärkningsvärt.

Räknar man hur många tillfällen del ett respektive del två av avslutningen sammanlänkar till respektive toledot som föregår den alltså skapelseberättelsen, himmelens och jordens toledot samt människans toledot blev resultatet som följer:

	Del 1	Del 2
	6:1–4	6:5–8
Skapelse	3	3
Himlens	4	4
Människans	1	1
Totalt	8	8

Det är alltså tydligt att såväl del ett som del två av avslutningen sammanlänkar till det som föregår och är en del av avslutningen, inte bara av människans toledot, men framförallt av allt som föregått floden.

Som följer presenterar jag ännu en sammanställning av hur många tillfällen, verser, det sammanlänkas till i de delar som föregår avslutningen. Resultatet är intressant och styrker ytterligare uppfattningen om att 1 Mos 6:1–8 fungerar som en avslutning av allt som hänt innan floden..

Antal tillfällen i respektive helhet	
Skapelseberättelsen*	11
Himmelens och jordens toledot**	9
Människans toledot***	10
Totalt	30

\* Jag räknar alla tillfällen "Och Gud såg" förekommer.

\*\* Jag räknar "Ondskan som överflödar" som en vers.

\*\*\* Jag räknar inte med "förökas" och jag räknar 5:1–2 som ett tillfälle.

### ***Slutsats***

Sammantaget innebär dessa iakttagelser ett kraftigt stöd för den slutsats man kunde dra redan på basis av var toledotformeln dyker upp nästa gång. 1 Mos 6:1–8 är en avslutning av människans toledot som startade i 1 Mos 5:1 och inte en inledning av flodhistorien, Noachs toledot.

Därutöver är det tydligt att såväl del ett som del två av avslutningen hör ihop och tillsammans fungerar som en avslutning av allt som hänt innan floden. Samtidigt fungerar verserna, som Wenham påpekar, som en "trailer" för flodberättelsen.<sup>267</sup> Avslutningen återkopplar till allt som föregått den: skapelseberättelsen, himmelens och jordens toledot samt 1 Mos 5 samtidigt som den förebådar den stora katastrof som ska komma.

---

<sup>267</sup> Wenham 1987, 136.

## 4.5 Översättning och analys av avslutningen som helhet

Som följer presenterar jag min översättning av avslutningen som en helhet. Efter översättningen följer min kommentar samt resultatet av min analys.

*Och det blev så att sannerligen började människan förökas på markens ansikte och döttrar föddes åt dem*

*Och betraktade sönerna till Gud döttrarna till människan: sannerligen, ljuvliga var de!*

*Och de tog åt sig hustrur av dem alla - som de själva valde*

*Men HERREN sade:*

*Inte ska förbli min ande med människan för alltid, dessutom är hon kött*

*Och hennes dagar ska bli 100 och 20 år*

*Nefilimerna fanns på jorden i dessa dagar liksom efteråt när sönerna till Gud gick in till döttrarna till människan och de födde åt dem*

*Dessa är de väldiga som är från forntiden, ryktbara män!*

*Och betraktade HERREN: Sannerligen, överflödande var människans ondska på jorden,*

*Ja, varje form av hennes hjärtas tankar - bara onda, varje dag*

*Då ångrade HERREN verkligen att han gjort människan på jorden*

*Ja, han sörjde i sitt hjärta*

*Och HERREN sade:*

*Jag ska utplåna människan som jag skapade från markens ansikte*

*Från människa till boskapsdjur, till kräldjur och till himmelens flygande varelser*

*Sannerligen, jag ångrar att jag har gjort dem*

*Men Noach hade funnit nåd i HERRENS ögon*



Inledningsvis kommer en bekräftelse på vad som föregått avslutningen. Människan förökades verkligen! Sedan kommer en överraskning. ”Min ande ska inte förbli med människan för alltid. Hennes dagar ska bli 100 och 20 år”. Något nytt ska hända, men ingen förklaring till det ges. Sedan återgår författaren till att nämna om Nefilimerna varefter det konkluderande omnämmandet ges att ”Dessa är forntidens ryktbara män”. De sista tre raderna i del ett<sup>268</sup> fungerar också som en retardation. Licht definierar retardation som att berättaren skapar spänning genom att få läsaren att förvänta sig en utveckling av handlingen men istället fokuserar berättaren på något annat innan den förväntade tilläggsinformationen ges.<sup>269</sup> Tempot sänks i och med den information som ges här. Efter denna retardation återkommer författaren till orsaken till HERRENS tidigare uttalande: Människans ondska överflödade på jorden varefter den fruktansvärda konsekvensen förkunnas. Toledoten avslutas dock med hopp: Det fanns ett undantag: Noach hade funnit nåd i HERRENS ögon.

En vacker och välkomponerad helhet som har ett tredelat syfte:

1. Den avslutar människans toledot samtidigt som den ger återklang åt introduktionen<sup>270</sup>
2. Den sammanlänkar med och fungerar som en avslutning för allt som hänt innan floden
3. Den blickar framåt mot det som följer, nämligen Noachs toledot och flodberättelsen

---

<sup>268</sup> Nefilimerna fanns på jorden i dessa dagar liksom efteråt när sönerna till Gud gick in till döttrarna till människan och de födde åt dem. Dessa är de väldiga som är från forntiden, ryktbara män!

<sup>269</sup> Licht 1986, 105.

<sup>270</sup> 1 Mos 5:1–2. Välsignelse har alltid med förökning att göra.

Som följer förtydligar jag ännu den struktur jag beskrev ovan med färgkoder. De fyra inledande raderna, samt rad åtta, nio och tio som jag markerat med violett fungerar i huvudsak som en konklusion av vad som föregått. De första tre gröna raderna - rad fem, sex och sju - förebådar att en dramatisk förändring ska ske, men orsaken anges inte. Denna första föräning om att något är allvarligt fel finns alltså i del ett av avslutningen. Förklaringen ges först i del två, där såväl orsak som konsekvens förkunnas. Konsekvensen har jag färgat röd. Sist kommer det hoppfulla sista uttalandet som samtidigt fungerar som brygga till nästa helhet i urhistorien, Noachs toledot.

*Och det blev så att sannerligen började människan förökas på markens ansikte och döttrar föddes åt dem*

*Och betraktade sönerna till Gud döttrarna till människan: sannerligen, ljuvliga var de!*

*Och de tog åt sig hustrur av dem alla - som de själva valde*

*Men HERREN sade:*

*Inte ska förbli min ande med människan för alltid, dessutom är hon kött*

*Och hennes dagar ska bli 100 och 20 år*

*Nefilimerna fanns på jorden i dessa dagar liksom efteråt när sönerna till Gud gick in till döttrarna till människan och de födde åt dem*

*Dessa är de väldiga som är från forntiden, ryktbara män!*

*Och betraktade HERREN: Sannerligen, överflödande var människans ondska på jorden,*

*Ja, varje form av hennes hjärtas tankar - bara onda, varje dag*

*Då ångrade HERREN verkligen att han gjort människan på jorden*

*Ja, han sörjde i sitt hjärta*

*Och HERREN sade:*

*”Jag ska utplåna människan som jag skapade från markens ansikte*

*Från människa till boskapsdjur, till kräldjur och till himmelens flygande varelser*

*Sannerligen, jag ångrar att jag har gjort dem”*

*Men Noach hade funnit nåd i HERRENS ögon*

Avslutningsvis konstaterar jag att för de forskare som inte inser att 1 Mos 6:1–8 är en helhet som samtidigt avslutar såväl människans toledot som hela historien innan floden blir verserna mycket förvirrande. Betraktar man den första delen så är det enda förståeliga för forskare som Westermann 1 Mos 6:1–2. Efter det blir texten endast förvirrande med 1 Mos 6:3 som inte hör till varken versen som föregår eller som följer, varefter följer en vers, med nefilimerna, som inte heller hör till varken det som föregår eller följer osv.<sup>271</sup> Jag kan konstatera att om man inte inser att 1 Mos 6:1–8 är en avslutande helhet är det inte möjligt att förstå hur texten är uppbyggd, men låter man empirin avgöra hur författaren delat in urhistoriens berättelser finns möjligheten att upptäcka den vackra, logiska och välkomponerade avslutning som författaren ger åt den del av historien som föregår floden.

---

<sup>271</sup> Westermann (1994, 365–366) ger en bra översikt av forskningen.

## 5 Var finns höjdpunkten i människans toledot

Ett svar på vad författaren ämnat som höjdpunkt i en enhet kan fås om man analyserar dess struktur. I ett kiastiskt mönster<sup>272</sup> är det de centrala elementen som utgör klimax, vändpunkt eller höjdpunkt. I ett linjärt eller parallellt schema är det den avslutande enheten som utgör klimax. Delarna kan också arrangeras parallellt enligt a-b-c-´a-´b-´c.<sup>273</sup>

Begreppet *inclusio* betecknar en kompletterande teknik för att strukturera de mindre enheterna i en helhet. *Inclusio* innebär att man låter slutet av en helhet avspegla början. Man gör det genom att i den sista enheten återvända till samma ordval eller tema man använt i den första. Detta är tänkt att uppfattas som en avrundande signal av lyssnarna. Innehållet i *inclusio* anger också huvudtanken eller -temat för textsekvensen den innesluter. *Inclusio* skiljer sig från den kiastiska strukturen såtillvida att enheterna som omsluts av det kan ha en linjär eller parallell struktur.<sup>274</sup>

Strukturen i människans toledot är förhållandevis enkel. Den inleds av en introduktion och avslutas med ett avsnitt i berättelseform. Mellan dessa presenteras en genealogi med 11 släktled från Adam via Shet till Noach och hans söner. Noach är släktled nummer tio.

Om man gör en analys av ordfrekvensen enbart vad gäller 1 Mos 5 så framkommer en intressant detalj. Där finns 365 ord. 365 år levde även Chanoch som Gud tog till sig, ingen död rapporteras. I tabellform ser fördelningen av ord i 1 Mos 5 ut som följer:

Generation	Antal ord
Introduktionen	23
1: Adam	37
2: Shet	34
3: Enosh	32
4: Kenan	31
5: Mahalel	34
6: Jered	33
7: Chanoch	41
8: Metushelach	36
9: Lemech	50
10: Noach	14

Totalt 1 Mos 5	365
----------------	-----

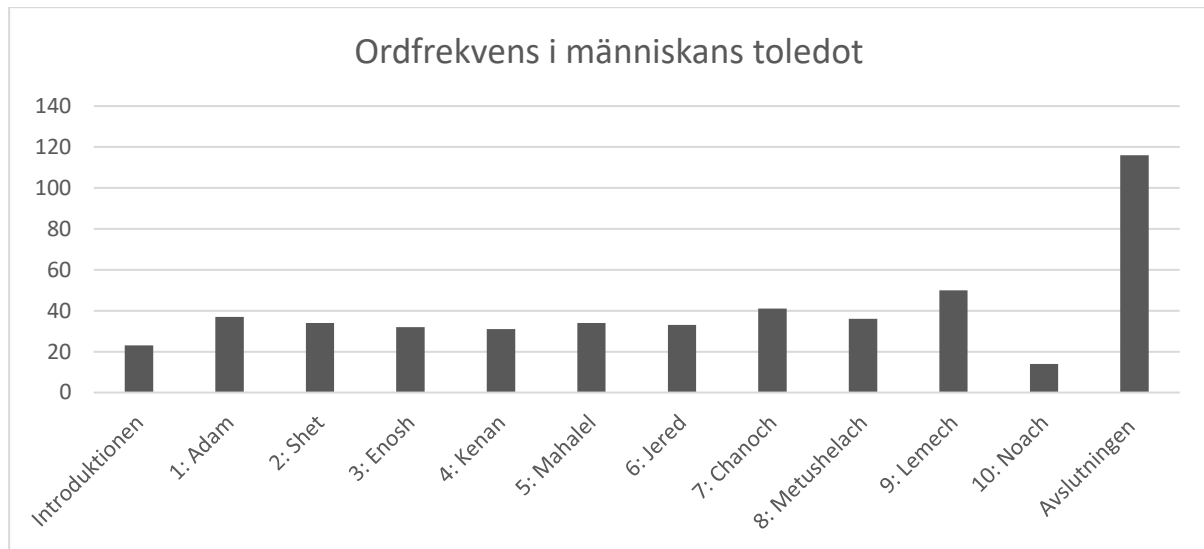
<sup>272</sup> T.ex. a-b-c-´c-´b-´a. Detta mönster kallas också symmetriskt. Finns bara ett centralt element, t.ex. a-b-c-´b-´a, kallas mönstret koncentriskt. Walsh 2001, 13.

<sup>273</sup> Dorsey 1999, 17–18; Walsh 2001, 14; Walsh 2009, 114.

<sup>274</sup> Dorsey 1999, 26; Walsh 2009, 110; Bauer & Traina 2011, 117–118.

Detta faktum ger stöd åt att 1 Mos 5 nog är en specifik enhet inom människans toledot. På samma sätt är ju Edenberättelsen en enhet som är skild från Kain-Abelberättelsen även om bägge utgör delar i en större enhet: himmelens och jordens toledot. 1 Mos 6:1–8 är en avslutning av toledoten som avrundar inte bara människans toledot, utan även all historia innan floden. Avslutningen är ju även skriven i berättelseform, till skillnad från den genealogi som upptar hela 1 Mos 5 fränsett introduktionen.

Avslutningen har 116 ord och som följer presenterar jag frekvenserna för hela människans toledot i diagramform.



Man kan konstatera att ordfrekvensen inte uppvisar drastiska kast mellan de olika generationerna. Den som har minst ord är Kenan generation fyra med 31 ord medan den som har mest är den nionde generationens Lemech med 50 ord. Som tidigare konstaterats så är variationen innehållsmässigt betydligt mer dramatisk. Gör man en analys av strukturen i den här toledoten så är den tydligt linjär. I en linjär struktur finns klimax i den sista enheten. Höjdpunkten i människans toledot är således 1 Mos 6:1–8.<sup>275</sup>

Det finns spår av ett *inclusio* när författaren i 1 Mos 6:6–7 återvänder till ordval som ”människan som han skapat och gjort” vilket även fanns i introduktionen. Samma ordval förekommer, men som helhet har inte avslutningen samma huvudtanke eller tema som introduktionen. På basis av detta drar jag slutsatsen att inget *inclusio* förekommer i människans toledot som en helhet.

Jag anser det är beklagligt att många inte inser att 1 Mos 6:1–8 är höjdpunkten av människans toledot och att verserna samtidigt innebär en dramatisk avslutning av allt som händer innan floden. Det är ett starkt crescendo som föregår flodberättelsen! Istället betraktar många verserna som en slags introduktion till flodberättelsen vilket sedan gör att man inte förstår funktionen av 1 Mos 6:9–12 heller. Till det återkommer jag när jag behandlar Noachs toledot, alltså flodberättelsen, i ett senare arbete.

<sup>275</sup> Dorsey 1999, 26–31; Walsh 2009, 110; Bauer & Traina 2011, 117–118.

## 6 Utombibliska paralleller

Enligt Cassuto verkar det finnas en allmänt spridd tradition som presenterar 10 hövdingar av de tidiga generationerna innan floden bland babylonierna, egyptierna, perserna, indierna m.fl. Notera att ”floden” i dessa sammanhang betraktas som en historisk realitet.<sup>276</sup>

Jag nöjer mig med att presentera den mest intressanta parallellen, den sumeriska kungalistan. Efter det analyserar jag frekvensen av olika tal i GT varefter jag fokuserar på huruvida det finns numeriska samband i de åldersangivelser som förekommer i första Mosebok. Sist i kapitlet diskuterar jag vilka slutsatser som kan dras baserat på de likheter och olikheter som finns i jämförelsematerialet.

### 6.1 Den sumeriska kungalistan

#### 6.1.1 Allmänt

Den mest intressanta parallellen till 1 Mos 5 är den sumeriska kungalistan.<sup>277</sup> Fram till 1923 var den endast känd via den grekiska återgivningen via Berossus.<sup>278</sup> På basis av översättningen och försök att härleda de grekiska namnen tillbaka till akkadiska, som man även trodde de hebreiska namnen var härledda från, ansåg forskare som H. Zimmern (1902) att den babyloniska kungalistan, som den då kallades, och genealogin i 1 Mos 5 var identiska.<sup>279</sup>

På basis av de kilskriftsfynd med kungalistan som gjordes med början 1923 och som nu uppgår till sex olika texter har man kunnat såväl bekräfta Berossus lista som konstatera att den slutsats som Zimmern drog var förhastad. Jag presenterar som följer den nya information som kilskriftsfynden gett.

1. Westermann och Cassuto konstaterar att Jacobsen har visat att kungalistan ursprungligen inte omfattade de kungar som regerade före floden, utan startade med den första dynastin efter floden. De kungar som regerade före floden kom ursprungligen från en annan källa, nämligen det mytologiska eposet som hörde till

---

<sup>276</sup> Cassuto 1998, 254.

<sup>277</sup> Wenham 1987, 124–125; Hamilton 1990, 251. ANET 265–266.

<sup>278</sup> Westermann 1994, 349; Cassuto 1998, 254.

<sup>279</sup> Så även Gunkel 1997, 133–136.

staden Eridu varifrån det sedan överfördes till inledningen av den sumeriska kungalistan.<sup>280</sup>

2. Antalet kungar före floden är sju eller åtta, inte tio, i de äldre texterna.<sup>281</sup>
3. Innan kilskriftsfyndet trodde man att listan var babylonisk och att namnen var akkadiska, som är ett semitiskt språk. Men kilskriftsfyndet visade att namnen var sumeriska, ett icke-semitiskt språk. Detta gjorde att alla försök att härleda de grekiska namnen till akkadiska och de hebreiska likaså var ett missriktat försök och den slutsats som Zimmern gjorde, alltså att listorna var identiska, måste förkastas. Detta konstaterar även Zimmern själv 1924.<sup>282</sup>

Även om dateringen av listan är omdebatterad så är, enligt Hamilton, tiden för den sumeriske kungen Utuhegal som regerade ca 2000 f.kr trolig. Då tog nämligen Akkads styre över Sumer slut och UR III (2100–2000 f.kr) tog vid. Hamilton menar att Utuhegal, Sumers befriare, kan ha sammanställt listan för att visa på att Sumer alltid varit förenat under en kung, om än styrd från olika städer.<sup>283</sup>

Hamilton poängterar att existensen av sådana kungalistor som den sumeriska, eller andra i samma kategori, som den Assyriska kungalistan eller genealogin för Hammurabis dynasti, visar att sumeriska och semitiska folk hade utvecklat en tradition av att skapa och bevara genealogier åtminstone så tidigt som 2000 f.Kr.<sup>284</sup>

### 6.1.2 Likheter och olikheter mellan kungalistor och urhistoriens genealogier

Hamilton lyfter fram att de genealogier som är en viktig del av urhistorien är skrivna i enlighet med de arketyper som utvecklats bland västsemitiska folk under den gammalbabyloniska tiden 2000–1600 f.Kr. Där förekommer ofta genealogier med tio generationer. Detta gör att man inte bör tolka genealogin så att generationerna följer i sekvens.<sup>285</sup> Istället är det fråga om en symmetrisk genealogi med tio generationer före floden och tio generationer efter floden, vilka presenteras i 1 Mos 11.<sup>286</sup>

Westermann poängterar att det finns fyra dramatiska olikheter listorna emellan som måste noteras redan från början.<sup>287</sup>

---

<sup>280</sup> Westermann 1994, 350–351; Cassuto 1998, 257.

<sup>281</sup> Westermann 1994, 350–351.

<sup>282</sup> Westermann 1994, 350–351. Hamilton (1990, 253–254) gör samma analys även om den inte presenteras som en sammanhållen lista.

<sup>283</sup> Cassuto 1998, 256; Hamilton 1990, 251; ANET, 265.

<sup>284</sup> Hamilton 1990, 253.

<sup>285</sup> Se 2.1 där jag beskriver tekniken med *telescoping*.

<sup>286</sup> Hamilton (1990, 254) hänvisar till den forskning som A. Malamat gjort.

<sup>287</sup> Westermann 1994, 348. Wenham (1987, 125) och Cassuto (1998, 262–264) och gör en liknande analys.

- 1 Det är fråga om olika genrer. I urhistorien finns genealogier, de sumeriska kungalistorna beskriver successionen av olika dynastier som regerat utgående från olika maktcentra, städer, samt deras regeringstider
- 2 Åren i urhistorien anger levnadstid medan det är regeringstiden som anges i kungalistan
- 3 Urhistorien anger anfäder medan kungalistan anger vilken kung som föregick vilken kung
- 4 Kontexten i urhistorien är människans allmänna historia innan den delades upp i olika folk medan kungalistan beskriver ett specifikt folks historiska regenter

### 6.1.3 En presentation av den sumeriska kungalistan

Kungalistan inleds med att ”Kungadömet<sup>288</sup> sänktes ner från himmelen”. Den sumeriska titeln på listan är nam-lugal, kungadöme. Sedan följer en lista över åtta kungar, deras imponerande långa regeringstid och över vilka städer de regerat.<sup>289</sup> Den är som följer:<sup>290</sup>

Kung	Stad	Regeringslängd i år
Alulim	Eridu	28 800
Alalgar	Eridu	36 000
Enmenluanna	Badtibira	43 200
Enmengalanna	Badtibira	28 800
Dumuzi	Badtibira	36 000
Ensipazianna	Larak	28 800
Enmenduranna	Sippar	21 000
Ubartutu	Shuruppak	18 600
Total regeringstid		241 200

Sedan konstaterar texten att det är åtta kungar som regerade i fem olika städer och sedan kom floden. Efter floden så sänktes åter kungadömet ner till jorden från himmelen. Det första kungadömet efter floden fanns i Kish. Därefter följer en lista med 39 regenter efter floden.<sup>291</sup> Deras regeringstider är dramatiskt mycket kortare än de som föregår floden. Den med längst regeringstid är Etana, som är den enda av regenterna som även är känd från källor utanför den sumeriska kungalistan. Han regerade i 1560 år.

<sup>288</sup> Kingship.

<sup>289</sup> Antal kungar varierar i olika texter mellan sju och tio, i Berossos version är det tio Cassuto anser att det antalet är det korrekta. Wilson 1977, 80; Cassuto 1998, 257.

<sup>290</sup> ANET, 265; Hamilton 1990, 252.

<sup>291</sup> En annan kungalista ”Rulers of Lagash” börjar med noteringen av floden, varefter berättelsen tar vid. Wilson 1977, 83–84.



Strukturen för den sumeriska kungalistan kan alltså sammanfattas som följer:<sup>292</sup>

1. En kort introduktion om varifrån kungadömet härstammar
2. Åtta regenter som regerade före floden i 241 200 år
3. En kort notering om floden
4. 39 kungar som regerade i 26 997 år

Dessa 39 kungar som regerade efter floden grupperas i tre grupper:

1. Först 23 kungar som regerade från Kish, totalt 24510 år
2. Sedan följer 12 kungar som regerade från Eanna (Uruk), totalt 2310 år
3. Sist kommer fyra kungar som regerade från Ur, totalt 177 år

Som följer presenterar jag en översikt av de 23 kungar som regerade från Kish.

Kung	Stad	Regeringstid	
Ga(..)ur	Kish	1200	
?		960	
Pala-kinatim		900	
Nangish-lishma			
Bah(i)na			
BU.AN...(um)		840	
Kalibum		960	
Qulamum		840	
Zuqaqip		900	
Atab		600	
Mashda, son of Atab		840	
Arwium, son of Mashda		720	
Etana		1560	A shephard, he who ascended to heaven and who consolidated all countries
Balih, son of Etana		400	
En-me-nunna		660	
Melam-Kishi, son of En-me-nunna		900	
Bar-sal-nunna, son of En-me-nunna		1200	
Samug, son of Bar-sal-nunna		140	
Tizkar, son of Samug		305	
Ilku'		900	
Ilta-sadum		1200	
En-men-barage-si		900	He who carried away as spoil the "weapon" of Elam
Aka, son of En-men-barage-si		629	
Adderar man de givna åren blir det		17554	

<sup>292</sup> Hamilton 1990, 253. ANET, 265–266.

Texten säger dock att ”23 kungar regerade således 24 510 år, 3 månader och 3 och en halv dag”.

Det innebär i så fall att de två kungar för vilka ingen regeringstid finns bevarad tillsammans regerade hela 6956 år. Det är anmärkningsvärt mycket med tanke på de andra regeringstiderna. Notervärt är även att man anger totaltiden så noggrant, att där förekommer månader och till och med tre och en halv dag i en lista som i övrigt inte innehåller annat än jämna år.

Sedan står det att Kish besegrades i strid och dess konungavälde flyttades över till Eanna (sacred precinct of Uruk) och de regenterna är som följer:

Mes-kiag-gasher	Eanna	324	Son till solguden Utu, blev överstepräst såväl som kung
			Reste dagligen till det västra havet och kom fram mot soluppgångens berg
En-me-kar, son till Mes-kiag-gasher		420	Han som byggde Uruk
Guden Lugal-banda		1200	En herde
Guden Dumu-zi		100	En fiskare. Hans födelsestad var Ku'a(ra)
Den gudomlige Gilgamesh		126	Han var Dumuzis far. Han var en lillu, en överstepräst i Kullab
Ur-Nungal, Gilgameshs son		30	
Utulkamma, son till Ur-nun-gal		15	
Laba(h...)ir		9	
En-nun-dara-Anna		8	
Mes(?) .He		36	En smed
Melam-Anna		6	
Lugal-ki-tun (?)		36	
Antal år i Eanna		2310	

Här finns det flera intressanta detaljer. Det finns flera som betecknas som gudar eller son till solguden. Gilgamesh bör man notera. Han är ju den som sätts i samband med en stor flod i Gilgamesheposet. I samband med Gilgamesh så försvinner de relativt långa regeringstiderna. Sedan konstateras att Uruk besegrades i strid och dess konungadöme förflyttades till Ur. Sedan följer regenterna från Ur. De regerar alla korta perioder och ingenting speciellt noteras om dem.

Mes-Anne-pada	Ur	80
Mes-kiag-Nanna		36
Elulu		25
Balulu		36
Total regeringstid i Ur		177

Fyra kungar regerade således i 177 år varefter Ur besegrades i strid.

Notervärt är att de flesta regeringstider är multipler av sex, det gäller för 32 av 39 kungar. Sammanräknat är det endast Urs totala regeringstid som inte är en multipel av sex. Detta framkommer tydligt av tabellen som följer:

Kung	Stad	Regeringslängd i år		Multipel av sex	
Alulim	Eridu	28800	6	4800,00	
Alalgar	Eridu	36000	6	6000,00	
Enmenluanna	Badtibira	43200	6	7200,00	
Enmengalanna	Badtibira	28800	6	4800,00	
Dumuzi	Badtibira	36000	6	6000,00	
Ensipazianna	Larak	28800	6	4800,00	
Enmenduranna	Sippar	21000	6	3500,00	
Ubartutu	Shuruppak	18600	6	3100,00	
Total regeringstid		241200	6	40200,00	
<b>Efter floden</b>					
Ga(..)ur	Kish	1200	6	200,00	
		960	6	160,00	
Pala-kinatim		900	6	150,00	
Nangish-lischma			6	0,00	
Bah(i)na			6	0,00	
BU.AN...(um)		840	6	140,00	
Kalibum		960	6	160,00	
Qulamum		840	6	140,00	
Zuqaqip		900	6	150,00	
Atab		600	6	100,00	
Mashda, son of Atab		840	6	140,00	
Arwium, son of Mashda		720	6	120,00	
Etana		1560	6	260,00	
Balih, son of Etana		400	6	66,67	x
En-me-nunna		660	6	110,00	
Melam-Kishi, son of En-me-nunna		900	6	150,00	
Bar-sal-nunna, son of En-me-nunna		1200	6	200,00	
Samug, son of Bar-sal-nunna		140	6	23,33	x
Tizkar, son of Samug		305	6	50,83	x
Ilku'		900	6	150,00	
Ilta-sadum		1200	6	200,00	
En-men-barage-si		900	6	150,00	
Aka, son of En-men-barage-si		629	6	104,83	x
Total regeringstid i Kish		24510	6	4085,00	

Mes-kiag-gasher	Eanna	324	6	54,00	
En-me-kar, son till Mes-kiag-gasher		420	6	70,00	
Guden Lugal-banda		1200	6	200,00	
Guden Dumu-zi		100	6	16,67	x
Den gudomlige Gilgamesh		126	6	21,00	
Ur-Nungal, Gilgameshs son		30	6	5,00	
Utulkamma, son till Ur-nun-gal		15	6	2,50	
Laba(h....)ir		9	6	1,50	
En-nun-dara-Anna		8	6	1,33	x
Mes(?).He		36	6	6,00	
Melam-Anna		6	6	1,00	
Lugal-ki-tun (?)		36	6	6,00	
Total regeringstid i Eanna		2310	6	385,00	
Mes-Anne-pada	Ur	80	6	13,33	x
Mes-kiag-Nanna		36	6	6,00	
Elulu		25	6	4,17	x
Balulu		36	6	6,00	
Total regeringstid i Ur		177	6	29,50	

Avsikten med att presentera regeringstiderna ovan är endast att ge en konkret bild av hur listan är utformad för att lättare kunna dra rätt slutsats vad gäller förhållandet mellan genealogierna i urhistorien och den sumeriska kungalistan.

## 6.2 Finns det numeriska samband i urhistoriens genealogier?

I det här kapitlet presenterar jag min analys av hur tal används i GT och huruvida det finns spår i empirin av tal som förekommer oftare än andra. Av speciellt intresse är huruvida tal från det sexagesimala systemet som 6, 12, 60, 600 osv är framträdande eller inte. Därefter presenterar jag de iakttagelser Cassuto gjort kompletterat med mina egna iakttagelser varefter jag avslutar med att diskutera vilka slutsatser som kan dras.

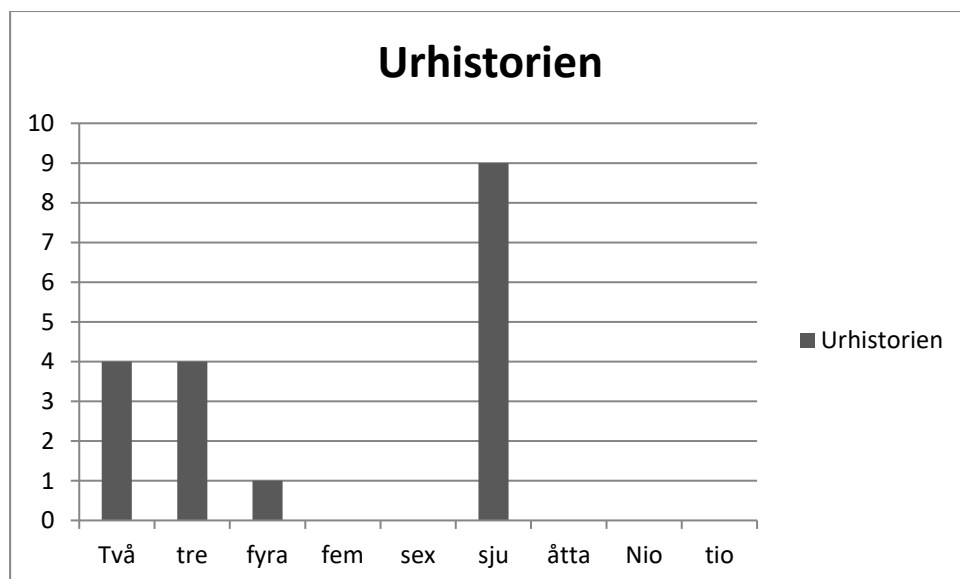
### 6.2.1 Allmänt om talanvändning i GT

När jag analyserat talanvändningen i GT så framträder ett tal framför andra och det är talet sju. Talet sex däremot, eller multipler av det, är inte framträdande. Jag har specifikt analyserat följande enheter:

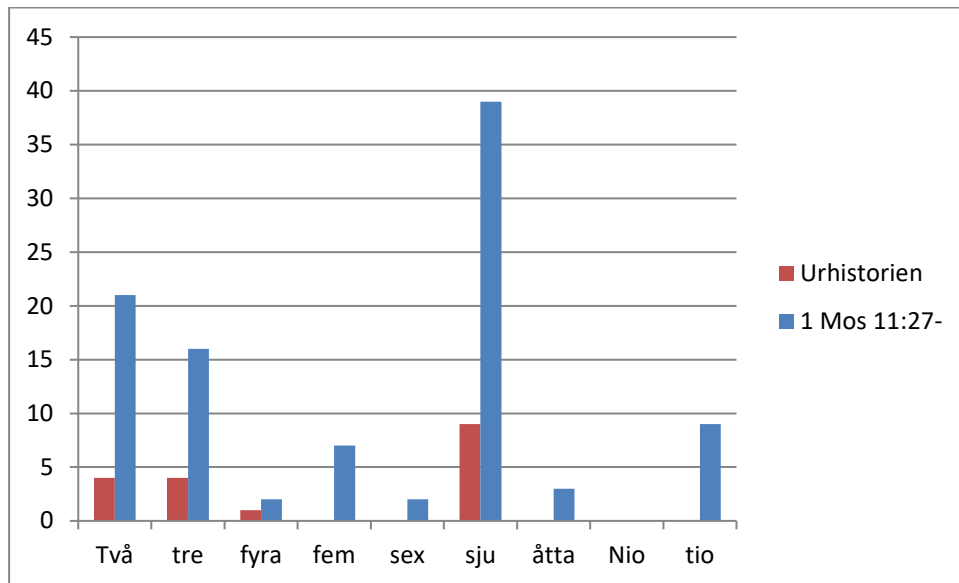
1. Urhistorien (1 Mos 1:1-11:26)
2. Resten av 1 Mosebok (1 Mos 11:27–50:26)
3. Pentateuken
4. Hela GT

Jag synliggör statistiken med tabeller och diagram nedan.

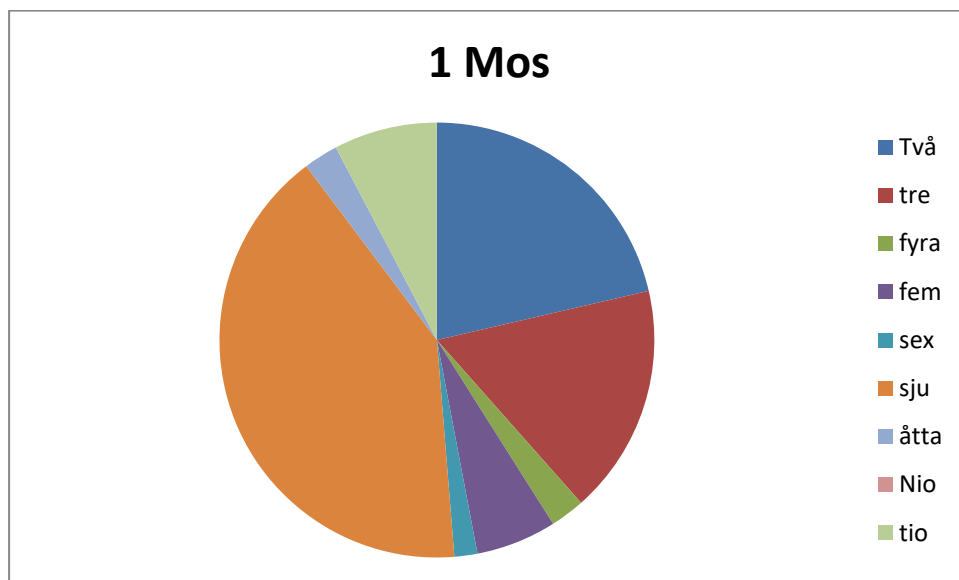
Jag inleder med urhistorien där talet sju dominerar med 50 % av de tal som förekommer. Anmärkningsvärt är att talet sex inte förekommer. Man bör notera att jag endast noterar förekomst av specifikt tal. T.ex. att det finns sex skapelsedagar noteras inte i den här sammanställningen.



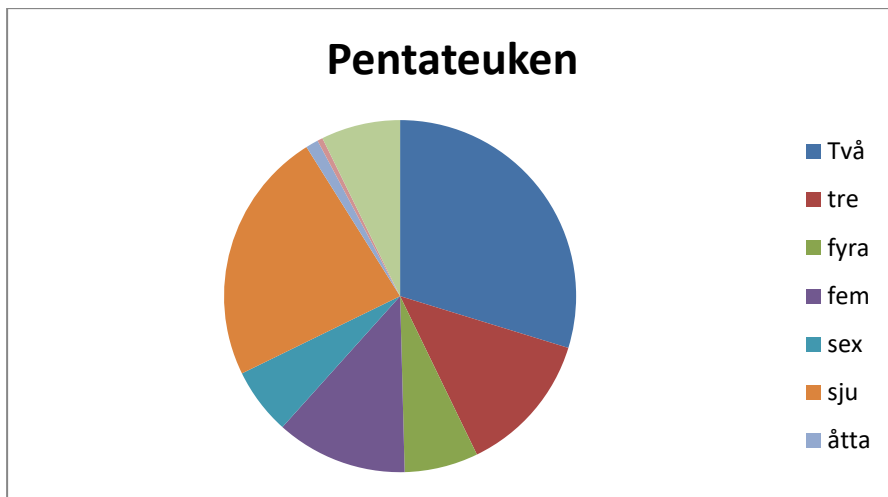
Som följer kan man jämföra med resten av 1 Mosebok. Talet sju dominerar fortfarande med 39%.



Ser man på hela första Mosebok utgör talet sju 41 % av alla tal som förekommer i talområdet ett till tio. Att talen två och tre förekommer ofta är naturligt. Talet sex förekommer väldigt sparsamt vilket är anmärkningsvärt.



Vad sedan gäller hela Pentateuken stiger andelen av framförallt talet två som har 30 % andel. Talet sju har nu 23 %.



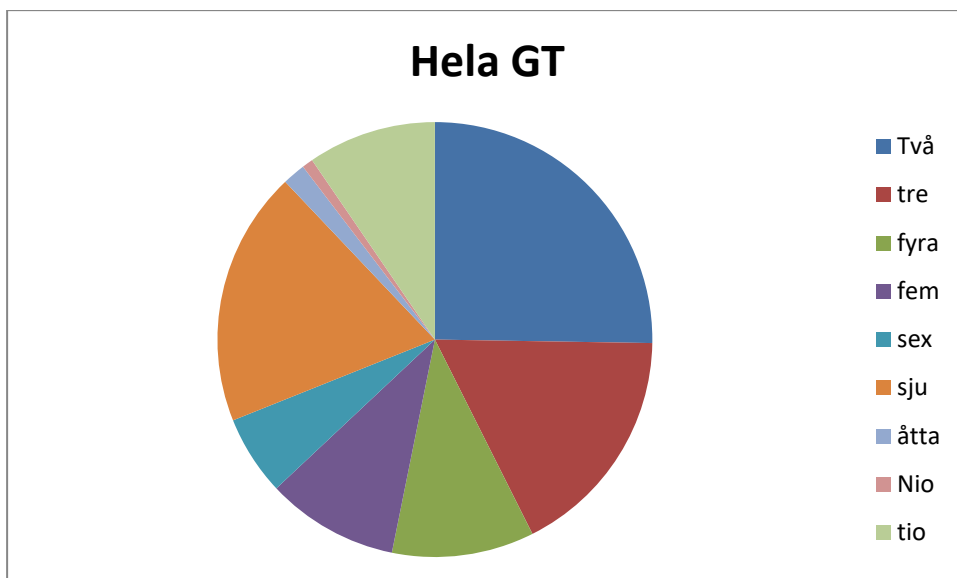
I tabellform är fördelningen som följer:

	Två	tre	fyra	fem	sex	sju	åtta	Nio	tio	Totalt
Pentateuken	180	79	41	73	37	141	7	3	44	605
	30%	13%	7%	12%	6%	23%	1%	0%	7%	

I hela Pentateuken förekommer talet två mer än talet sju, men bland de högre talen dominerar fortfarande talet sju och talet sex är inte utmärkande vilket framgår av följande diagram där jag endast noterar de högre talen:

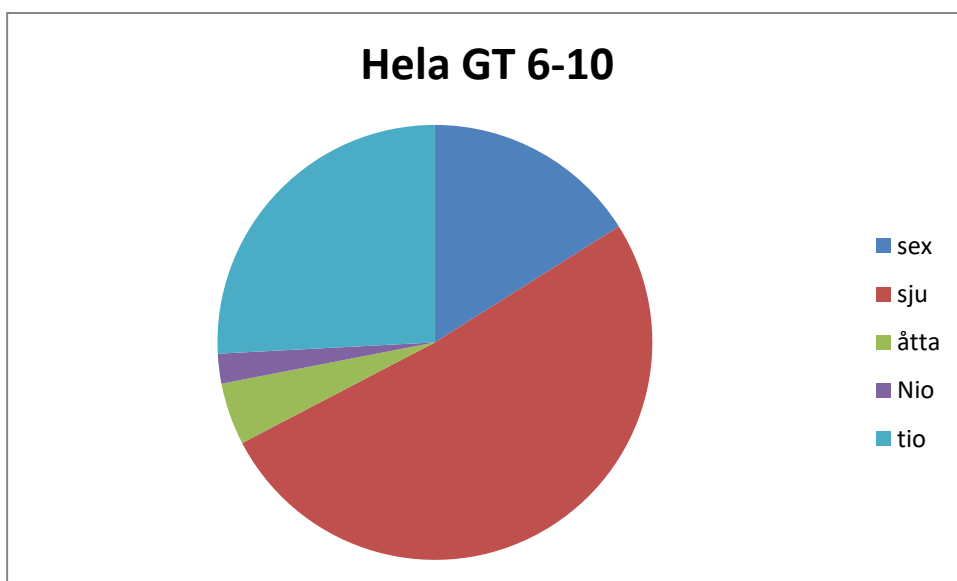


När jag analyserat hela GT framkom liknande mönster. Talet två förekommer mest, men sedan följer sju tätt följt av tre. Av de högre talen dominerar talet sju.



	Två	tre	fyra	fem	sex	sju	åtta	Nio	tio
Hela GT	370	254	155	144	87	278	25	12	140
	25%	17%	11%	10%	6%	19%	2%	1%	10%

Nedan tydliggör jag förekomsten av de högre talen



Min slutsats är att talet sju är det som dominerar i GT, inte talet sex. Jag har även granskat förekomsten av multipler av sex, men inte funnit att det statistiskt utmärker sig överhuvudtaget. Speciellt anmärkningsvärt är hur talen förekommer i urhistorien emedan där kunde finnas orsak att förvänta sig att det sexagesimala systemet skulle ha satt tydligare spår. Istället är det i urhistorien talet sju dominerar allra mest medan talet sex inte förekommer alls. Talet sju har 50 % andel i urhistorien, 41 % andel i 1 Mosebok, 23 % i Pentateuken och 19 % hela GT. Det är främst talen två och tre som ökar sin andel i de senare böckerna. Talet sju är hela tiden helt dominerande bland talen 5–10.



## 6.2.2 Talanvändningen vad gäller åldrarna i första Mosebok

I det här kapitlet presenterar jag främst de iakttagelser Cassuto lyft fram kompletterat med mina iakttagelser. Jag ger mina kommentarer och min analys i följande kapitel.

I den sumeriska släktlistan kunde konstateras att det förekommer multipler av sex som ett dominerande drag. Hur ser det då ut om man noggrant granskar de bibliska släktlistorna. Jag hänvisar till Cassuto som gjort följande iakttagelser:<sup>293</sup>

Cassuto konstaterar att talet sju är ett nyckeltal i 1 Mos. Det sexagesimala systemet menar Cassuto att även det förekommer rikligt i GT.<sup>294</sup> Min egen forskning som jag presenterat i föregående kapitel visar att det påståendet inte håller streck för en statistisk analys. I den statistik jag redovisat ovan syns dock inte sådana fakta som att skapelsedagarna är sex, den tid som människan ges inför floden är 120 år, arkens mått är 300 alnar lång, 50 alnar bred och 30 alnar hög. På basis av detta kan jag i viss mån, dock med en stark reservation, hålla med Cassuto om att det nog finns spår av ett sexagesimalt tänkande även i urhistorien, trots att statistiken förvånande nog visar det motsatta.

Cassuto menar att ett tal som 120, som ju är en multipel av sex ska tolkas som ett stort tal och om man adderar sju därtill så ska det tolkas som ett ännu större tal. Abrahams fru Saras ålder anges som 127. Cassuto noterar att antalet provinser i det Persiska riket anges till 120 i Daniel medan det anges till 127 i Ester.<sup>295</sup>

Cassuto menar att kronologin som anges i 1 Mos i de flesta fall kan kategoriseras under två kategorier:

1. Multipler av fem, där talen alltså slutar på noll eller fem
  - a. Fem år, ett s.k. "lustrum", kan enligt Cassuto anses vara en del av det sexagesimala systemet på basis av att det utgörs av 60 månader
2. Multipler av fem där man adderat talet sju

Cassuto anför först de åldrar som anges för patriarkerna och deras familjer. Jag noterar ytterligare några personer.

1. Abraham
  - a. Lämnade Haran, 75 år
  - b. Isak föddes, 100 år
  - c. Han dog, 175 år
2. Sara
  - a. Isak föddes, 90 år
  - b. Hon dog, 127 år

---

<sup>293</sup> Cassuto 1998, 258–264.

<sup>294</sup> Cassuto 1998, 192, 259.

<sup>295</sup> Cassuto 1998, 259.

3. Isak
  - a. Gifte sig med Rebecka, 40 år
  - b. Jakob och Esau föddes, 60 år
  - c. Han dog, 180 år
4. Jakob
  - a. For ner till Egypten, 130 år
  - b. Han dog, 147 år
5. Esau
  - a. Tog sig hustrur, 40 år
6. Josef
  - a. Såldes som slav, 17 år
  - b. Stod inför Farao, 30 år
  - c. Han dog, 110 år
7. Amram, Mose far
  - a. Han dog, 137 år
8. Mose
  - a. Stod inför Farao, 80 år
  - b. Mose dog, 120 år
9. Aron / ett undantag där man subtraherat sju
  - a. Stod inför Farao, 83 år
  - b. Han dog, 123 år
10. Josua
  - a. Han dog 110 år

Som följer presenterar jag de åldersangivelser som anges i 1 Mos 5:

	Ättling föds	levde sen	Dog
Adam	130	800	930
Shet	105	807	912
Enosh	90	815	905
Kenan	70	840	910
Mahalalel	65	830	895
Jared	162	800	962
Chanoch	65	300	365
Metushalach	187	782	969
Lemech	182	595	777
Noach	500	450	950
			8575

Man kan notera att här återfinns samma system med lustrum, alltså 60 månader som är fem år, där man ibland adderat ett sjutal. Undantaget är Metushalach där man adderat ett sjutal såväl till den ålder då ättlingen föds och till den kvarvarande livstiden likaså. Eftersom det finns

fem tillägg av ett sjotal, för Shet, Jared, två för Metushalach och ett för Lemech, blir den totala åldern även en multipel av ett lustrum.

Cassuto noterar vidare att tiden från skapelsen av den första mannen och flodens slut är 1657 år. Cassuto tolkar Chanochs ålder, 365 år, som ett tecken på att man bör notera att ett år har 365 dagar och går vidare genom att notera att 60 myriader, 600 000 dagar, är ett tal i det sexagesimala systemet som används för att uttrycka ett mycket stort antal dagar. 600 000 dagar blir det under 1643 år med 365 dagar varje år. Man har då adderat sjutalet gånger två, precis som med Metushalach och liksom man gör i Babylonisk tideräkning.  $1643 + 7 + 7$  blir 1657 år.<sup>296</sup>

Cassuto lyfter ytterligare fram att om man adderar åren fram till slutet av floden, alltså Noachs 601 år blir det 8226 år. Tre miljoner dagar, som också är ett runt antal i det sexagesimala systemet där det utgör hälften av sex hundra myriader, är lika med 8219 år. Adderar man ett sjotal kommer man fram till 8226 år.

Man kan notera att de åldrar som anges är olika i den masoretiska texten, i den samaritanska Pentateuken samt i Septuaginta.<sup>297</sup> Det finns olika tolkningar av detta. Westermann anser att detta pekar på att ingen av listorna är den ursprungliga utan variationerna kan ses som ett uttryck för att man inte längre ansåg att man visste vilka tal som var korrekta och att variationerna gärna fick visa detta.<sup>298</sup>

Wenham anser dock att det nog finns en konsensus om att Septuaginta verkar vara sekundär.<sup>299</sup> Cassuto menar, på basis av vad ovan redovisats, att den masoretiska versionen är den ursprungliga. Den samaritanska versionen och Septuaginta är resultatet av senare förändringar. Cassuto noterar korrekt att dessa versioner även i övrigt har en tydligt harmoniserande tendens där man vill ha fixerade, systematiserade scheman istället för den variation som den masoretiska texten uppvisar.<sup>300</sup> Cassuto ger som ett exempel på detta hur man i Septuaginta låter åldern för när följande generation föds långsamt falla, medan åldern i den masoretiska texten först faller för att sedan stiga osv.<sup>301</sup> Samma fenomen med harmonisering finns även i skapelseberättelsen och i urhistorien i övrigt där Septuaginta t.ex. byter benämning på Gud för att det ska passa det förväntade schemat.<sup>302</sup> Jag anser att Cassutos åsikt vad gäller vilken version som är den ursprungliga är välgrundad i empirin och ansluter mig till den.

---

<sup>296</sup> Cassuto 1998, 261.

<sup>297</sup> Wenham 1987, 130; Hamilton 1990, 246; Cassuto 1998, 264–265.

<sup>298</sup> Westermann 1994, 352–353.

<sup>299</sup> Wenham 1987, 130.

<sup>300</sup> Samma fenomen noteras i den samaritanska Pentateuken av Wenham (1987, 130). För en analys av variationer i skapelseberättelsen se Jungerstam 2013, 57–60.

<sup>301</sup> Cassuto 1998, 265. Samma fenomen noterar Wenham (1987, 130) i den samaritanska Pentateuken..

<sup>302</sup> Så t.ex i 1 Mos 6:3, 5. Westermann 1994, 365; Jungerstam 2013, 60.

## 6.3 Slutsatser gällande likheter och olikheter med den sumeriska kungalistan

Det finns flera intressanta iakttagelser och slutsatser man kan göra. Den första är uppdelningen mellan en tid före floden och en tid efter den. Att en flod nämns som delar upp historien är anmärkningsvärt. Det fanns tydligen en tradition i området om en dramatisk händelse, en flod, som avbröt den tidigare civilisationen varefter en nystart måste ske när konungaväldet åter sänktes ner från himlen. Detta har likhet med GT:s historiebeteckning såtillvida att den beskriver en tid före floden och sedan en nystart efteråt.

Den andra intressanta iakttagelsen är att regeringstiderna före floden var mycket längre innan floden än efter den. Detta var en allmänt spridd uppfattning, alltså att det har funnits en flod och att människorna levde mycket längre innan den. Efter floden minskade livsspannet gradvis.<sup>303</sup> Westermann hänvisar till Josefus som nämner egyptiska, kaldeiska och feniciska källor.<sup>304</sup> Det tredje som är värt att notera är att efter Gilgamesh, som är hjälten i Gilgamesheposet som inkluderar en flodberättelse, kommer man ner i regeringstider som kunde vara moderna. Det är även i samklang med GT:s beskrivning, men i GT är åldrarna mycket låga i jämförelse med sumeriska kungalistan. Den äldste i GT blir 969 år, medan den som regerar längst i den sumeriska kungalistan gör det i 43 200 år.

I GT anges också åldern för när den ättling som blir nästa släktled föds. Man bör notera att det inte behöver vara den förstfödde. Shet är inte den förstfödde för Adam. För Noach konstateras att när han var 500 år fick han Shem, Cham och Jafet. De var fördenskull knappast trillingar. I 1 Mos 9:24 och 10:21 benämns de som yngre och äldre bröder.<sup>305</sup> När man betraktar tabellen är det tydligt att livscykeln förkortas successivt efter floden. Som följer presenterar jag en sammanställning över de bibliska åldrarna i 1 Mos fram till Tera, Abrahams far.

---

<sup>303</sup> Wenham 1987, 134, 146.

<sup>304</sup> Westermann 1994, 351, 353.

<sup>305</sup> Hamilton 1990, 259; Cassuto 1998, 290.

	Ättling föds	Dog
Adam	130	930
Shet	105	912
Enosh	90	905
Kenan	70	910
Mahalalel	65	895
Jared	162	962
Chanoch	65	365
Metushalach	187	969
Lemech	182	777
Noach	500	950
Shem	100	600
Arpaksad	35	438
Sela	30	433
Eber	34	464
Peleg	30	239
Reu	32	239
Serug	30	230
Nahor	29	148
Tera	70	205

Cassutos iakttagelser gällande de åldrar som anges i den sumeriska kungalistan och i första Mosebok är värda att noteras. Hans iakttagelser ger stöd åt möjligheten att åldrarna har avrundats eller formats så att de ska passa ett mönster med multipler av 60 månader, fem år, med eventuell addering eller subtrahering av talet sju. Faktum är att åldrarna som anges innan floden följer detta mönster, dock inte så efter floden även om samma mönster förekommer för viktiga generationer efter floden samt patriarkerna och andra nyckelpersoner. Givetvis finns en möjlighet att åldrarna av en händelse eller genom gudomlig plan blev som de presenteras i 1 Mosebok.

Vad gäller totalantalet år blir frågetecknen större, men siffrorna är ändå ett faktum. Endera är de en slump eller så ligger en medveten tanke bakom.

Man bör dock notera att mönstret inte fortsätter utan undantag efter floden, vilket jag synliggör med nedanstående tabell. Genealogin för generationerna efter floden ges i 1 Mos 11:10–26 och för Teras del kommer de sista uppgifterna från Teras toledot i 1 Mos 11:32.

Shem	100	500	600
Arpaksad	35	403	438
Sela	30	403	433
Eber	34	430	464
Peleg	30	209	239
Reu	32	207	239
Serug	30	200	230
Nahor	29	119	148
Tera	70	135	205

Som kan konstateras är det endast Shem, Serug och Tera som följer det tidigare mönstret fullt ut. Det är knappast en slump att det är just dessa tre generationer som följer detta mönster. Shem och Tera inleder och avslutar listan och Serug är generation nummer sju i Shems genealogi.

Vad gäller listan i övrigt så följer sex av nio generationer mönstret vad gäller ålder när följande ättling i listan föds. Vad gäller livstiden efter att ättingen föds följer sju av nio mönstret, om man beaktar att talet sju även kan subtraheras. För den slutliga åldern är det bara fyra av nio generationer som följer mönstret.

Som jag tidigare redovisat finns det tidsangivelser och åldrar som följer samma mönster vad gäller patriarkernas och Mose åldrar även om dessa inte ges i form av en genealogi.

Redan med tanke på den *telescoping* jag diskuterat i kapitel 2.1 anser jag att man bör utesluta tanken att syftet med släktlistorna är att kalkylera tiden efter Adams skapelse. Huruvida man justerat dessa åldersangivelser för att passa ett önskat mönster eller ej är en öppen fråga. Som jag redan nämnt är en annan möjlighet att de av en slump eller i enlighet med gudomlig plan levde enligt de år som anges. Men menar man inte att Gud ansåg att de ska leva i enlighet med multipler av *lustrum* så är den andra möjligheten att man avrundade åldrar eller justerade dem enligt ett önskat mönster.

Det finns mycket som tyder på att urhistoriens bakgrund finns i trakten av Eufrat och Tigris. Abrahams familj utvandrade småningom från det Kaldeiska Ur vid norra Persiska viken. Det sexagesimala systemet dominerade där och finner man spår av det i urhistorien och första Mosebok är det naturligt. Det förvånade mig att talet sex eller multipler av det förekommer mycket sparsamt i urhistorien och första Mosebok. Är dessa 60 månaders perioder, med eller utan justeringar av sju år, något som verkligen ligger bakom de åldrar som anges i första Mosebok är detta något som passar väl in om man menar att källorna till första Mosebok är mycket gamla och den historieskrivning som finns där har något med verkligheten att göra.

Ett par olikheter behöver ytterligare omnämnas listorna emellan. Den sumeriska kungalistan handlar enbart om kungar och deras regeringstider. De bibliska släktlistorna handlar om vanliga människor och deras livstid, samt vilken ålder de får sitt barn som fortsätter

släktlistan. I den sumeriska listan ingår gudar och halvgudar medan det endast är vanliga människor som ingår i GT:s listor.

Mot bakgrund av den sumeriska kungalistan framträder en del av uppgifterna i de genealogier som presenteras i urhistorien i en annan dager.

Det första som kan ses i ett annat perspektiv är de åldrar som presenteras. De sju 900–åringarna före floden blir anmärkningsvärt kortlivade i jämförelse med de astronomiska regeringstider på tiotusentals år som anges i den sumeriska kungalistan. I jämförelse med dessa är de bibliska åldrarna modesta och jämförelsevis realistiska.<sup>306</sup>

Det andra som framträder mycket tydligare är att de bibliska listorna endast rapporterar om vanliga människor av kött och blod. Det är Kains ättlingar som lär sig metallarbete, musik och boskapsskötsel utan hjälp av gudar eller halvgudar. Desto längre man går bakåt i den sumeriska kungalistan desto vagare blir skillnaden mellan gudar och människor. Där kan man läsa om ”Mes-kiag-gasher, sonen till solguden Utu som blir såväl överstepräst som kung... guden Lugalbanda, en herde, regerade i 1200 år; guden Dumuzi...regerade 100 år; den gudomlige Gilgamesh...regerade i 126 år”. Kontrasten med den sumeriska kungalistan framhäver det strikt mänskliga och amytopologiska innehållet i urhistoriens genealogier. Det är inga kungligheter eller gudar som presenteras i urhistorien, det är vanliga människor.<sup>307</sup>

Sammanfattningsvis kan konstateras att även om det finns yttre likheter så dominerar olikheterna. Jag håller med Westermann i hans analys där han konstaterar att ju mer kunskap och empiri forskarna får tag i desto mindre belägg finns det för att den ena listan är lånad eller bearbetad utifrån den andra. Westermann konstaterar att man för gott får utesluta möjligheten att den sumeriska kungalistan fungerat som utgångspunkt för 1 Mos 5. Två intressanta analogier kvarstår ändå. För det första att de levnads- eller regeringstider som anges innan floden är mycket längre än efter den och för det andra att det överhuvudtaget talas om en sådan flod som innebar en paus så att kungadömet på nytt måste sänkas ner från himmelen efter floden. Menar man att urhistorien beskriver en historisk verklighet och att floden är en del av denna vore det märkligt om inte minnen av en sådan unik katastrof traderats vidare av andra än det lilla hebreiska folket i dess skrifter.

---

<sup>306</sup> Hamilton 1990, 253.

<sup>307</sup> Hamilton 1990, 253; Cassuto 1998, 263.

## 7 Sammanfattande diskussion

Inledningsvis diskuterar jag resultaten med avseende på arbetets syfte varefter jag sammanfattar mina resultat och blickar framåt mot fortsatt forskning.

Innan jag diskuterar mina resultat rekapitulerar jag syftet med arbetet som jag presenterade i kapitel 1.3.

Syftet med arbetet var till en del att fungera som en kommentar som kan belysa svårförstådda detaljer i toledoten. Men det huvudsakliga syftet var att genom analys synliggöra hur människans toledot är strukturerad och komponerad för att därigenom om möjligt kunna förkasta eller bekräfta olika teorier jag beskrev i kapitel 1.3 och som ledde till följande sex forskningsfrågor:

1. Har författaren till 1 Mos 5 ett dåligt sinne för det hebreiska språket och även en förkärlek för monotona upprepningar?
2. Är 1 Mos 5 en direkt fortsättning på skapelseberättelsen? Har 1 Mos 5 egentligen ingenting att göra med himmelens och jordens toledot, alltså 1 Mos 2:4–4:26?
3. Saknar 1 Mos 6:1–8 inre harmoni? Är 1 Mos 6:1–4 en enhet som inte naturligt hör ihop med 1 Mos 6:5–8? Verkar det som om att delarna är skrivna av olika oberoende författare?
4. Saknar 1 Mos 6:1–8 relevanta kännetecken för att fungera som en avslutning av människans toledot?
5. Saknar 1 Mos 6:1–8 sammankoppling till skapelseberättelsen, himmelens och jordens toledot och 1 Mos 5 och är i huvudsak en prolog till flodberättelsen?
6. Är 1 Mos 6:1–4 en mytologisk rest som beskriver blandäktenskap mellan gudaväsen och människor vilket även är orsaken till floden?

Jag anser att jag i arbetet kunnat presentera fungerande tolkningsmodeller för de svårförstådda verser jag behandlat. Vad gäller forskningsfrågorna är resultatet som följer:

Fråga ett kan besvaras negativt. Jag har presenterat många exempel på språklig briljans och Adams genealogi är rikt varierad där monoton upprepning kontrasteras med rik variation gällande generationer författaren vill accentuera.

Fråga två är mer komplicerad. Inledningen sammanlänkar direkt till skapelsens sjätte dag. Men vad gäller de två första generationerna är sammanlänkningen lika tydlig till avslutningen av himmelens och jordens toledot. Därför måste svaret på fråga två även det bli negativt.

Som jag demonstrerat i kapitel fyra har 1 Mos 6:1–4 inre harmoni och utgör tillsammans med 1 Mos 6:5–8 en välfungerande avslutning av människans toledot. Delarna kompletterar varandra och är skrivna med liknande struktur. Svaret på fråga tre och fyra är därför negativt.



Svaret på fråga fem är även det negativt. I kapitel 4.4.1 och 4.4.2 presenterade jag hur väl 1 Mos 6:1–8 är sammanlänkad med alla enheter som föregår.

Vad gäller fråga sex visar min forskning att det vanliga sättet i GT att förstå uttryck som ”söner eller döttrar till någon gud” är att det handlar om vanliga människor av kött och blod. I 1 Mos 6:5 anges orsaken till floden som människornas ondska, inte blandäktenskap mellan gudar och människor. Därför blir svaret på fråga sju även det negativt.

På basis av det ovan presenterade kan människans toledot anses vara en välkomponerad helhet som avslutar historien före floden samtidigt som den stora katastrofen introduceras. Den består av en tio generationer lång linjär genealogi som avslutas av en elfte segmenterad generationen varefter toledoten avslutas i berättelseform. Berättelsen i 1 Mos 6:1–8 sammankopplar med de bägge helheter som föregår människans toledot, alltså skapelseberättelsen och himmelens och jordens toledot.

Man kan notera att himmelens och jordens toledot inleds med Eden- och Kain-Abelberättelsen som beskriver hur ondskan fick inträde och växer till i skapelsen och avslutas med Kains genealogi. Människans toledot tar vid där den tidigare slutar, med en genealogi. Sedan avslutas den i berättelseform då den ondska som fick sin början i himmelens och jordens toledot nu genomsyrar allt mänskligt liv, med ett undantag.

Jag tycker det är anmärkningsvärt att de verser som orsakat så mycket förvirring, alltså 1 Mos 6:1–8, efter en systematisk analys baserat på empirin visar sig utgöra en välkomponerad helhet. Därutöver en helhet som passar mycket väl just där den är placerad, i övergången av tiden före floden och floden. 1 Mos 6:1–8 kan förstås väl och verserna är i harmoni med vad som i övrigt berättas i urhistorien och i GT som helhet.

Jag hoppas snart kunna fortsätta mitt arbete med följande toledot som är Noachs toledot vilken omfattar 1 Mos 6:9–9:29. Det ska bli intressant att analysera den helheten bl.a. med avsikt att utröna på vilka eventuella sätt Noachs toledot är sammanlänkad med de tre helheter som föregår den: skapelseberättelsen, himmelens och jordens toledot samt människans toledot.

Med detta är det här arbetet avslutat. Sist presenterar jag ännu min översättning av människans toledot som en helhet.

# Översättning av människans toledot som helhet

*Detta är skriften om den fortsatta historien om människan*

*Den dag Gud var att skapa människan  
Till Guds likhet gjorde han henne, man och kvinna skapade han dem  
Och han välsignade dem  
Och han kallade deras namn människa den dag de skapades*

*Och Adam levde 30 och 100 år  
Och han avlade en till sin likhet, som sin avbild  
Och han kallade hans namn Shet*

*Och var Adams dagar efter att ha avlat Shet 800 år  
Och han avlade söner och döttrar  
Och var alla Adams dagar som han levde 900 år och 30 år  
Och han dog*

*Och Shet levde 5 år och 100 år  
Och han avlade Enosh*

*Och levde Shet efter att han avlat Enosh 7 år och 800 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Shets dagar 12 år och 900 år  
Och han dog*

*Och levde Enosh 90 år  
Och han avlade Kenan*

*Och levde Enosh efter att han avlat Kenan 15 år och 800 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Enoshs dagar 5 år och 900 år  
Och han dog*

*Och levde Kenan 70 år  
Och han avlade Mahalalel*

*Och levde Kenan efter att han avlat Mahalalel 40 år och 800 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Kenans dagar 10 år och 900 år  
Och han dog*

*Och levde Mahalalel 5 år och 60 år  
Och han avlade Jered*

*Och levde Mahalalel efter att han avlat Jered 40 år och 800 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Mahalalels dagar 5 och 90 år och 800 år  
Och han dog*

*Och levde Jered 2 och 60 år och 100 år  
Och han avlade Chanoch.*

*Och levde Jered efter att han avlat Chanoch 800 år  
Och han avlade söner och döttrar.*

*Och var alla Jereds dagar 2 och 60 år och 900 år  
Och han dog*

*Och levde Chanoch 5 och 60 år  
Och han avlade Metushelach*

*Och vandrade Chanoch med Gud efter att han avlat Metushelach 300 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Chanochs dagar 5 och 60 år och 300 år  
Och vandrade Chanoch med Gud och var inte mer, för tog honom Gud*

*Och levde Metushelach 7 och 80 år och 100 år  
Och han avlade Lemech*

*Och levde Metushelach efter att han avlat Lemech 2 och 80 år och 700 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Metushelachs dagar 9 och 60 år och 900 år  
Och han dog*

*Och levde Lemech 2 och 80 år och 100 år  
Och han avlade en son*

*Och han kallade hans namn Noach sägande: Denna ska ge oss lättnad från vårt arbete, ja från våra händers möda med den mark som HERREN förbannat*

*Och levde Lemech efter att han avlat Noach 5 och 90 år och 500 år  
Och han avlade söner och döttrar*

*Och var alla Lemechs dagar 7 och 70 år och 700 år  
Och han dog*

*Och var Noachs ålder 500 år*

*Och avlade Noach Shem, Cham och Jafet*

*Ja det blev så att sannerligen började människan förökas på markens ansikte och döttrar föddes åt dem*

*Och betraktade sönerna till Gud döttrarna till människan: sannerligen, ljuvliga var de!  
Och de tog åt sig hustrur av dem alla - som de själva valde*

*Men HERREN sade:*

*Inte ska förbli min ande med människan för alltid, för hon är också kött  
Och hennes dagar ska bli 100 och 20 år*

*Nefilimerna fanns på jorden i dessa dagar liksom efteråt när sönerna till Gud gick in till döttrarna till människan och de födde åt dem*

*Dessa är de väldiga som är från forntiden, ryktbara män*

*Och betraktade HERREN: Sannerligen, överflödande var människans ondska på jorden,  
Ja, varje form av hennes hjärtas tankar - bara onda, varje dag  
Då ångrade HERREN verkligen att han gjort människan på jorden  
Ja, han sörjde i sitt hjärta*

*Och HERREN sade:*

*Jag ska utplåna människan som jag skapade från markens ansikte  
Från människa till boskapsdjur, till kräldjur och till himmelens flygande  
varelser*

*Sannerligen, jag ångrar att jag har gjort dem*

*Men Noach hade funnit nåd i HERRENS ögon*

# Litteraturlista

Alter, R.

1981 *The Art of Biblical Narrative*. Basic Books. USA.

2004 *The Five Books of Moses. A Translation with Commentary*. W. W. Norton & Company. New York/London.

Alter, R. & Kermode, F. (eds.)

1990 *The Literary Guide to the Bible*. The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge.

Amit, Y.

2001 *Reading Biblical Narratives. Literary Criticism and the Hebrew Bible*. Fortress Press. Minneapolis.

Bar-Efrat, S.

2008 *Narrative Art in the Bible*. T & T Clark International. London/New York.

Bauer, D. R. & Traina, R. A.

2011 *Inductive Bible Study: A Comprehensive Guide to the Practice of Hermeneutics*. Baker Academic. Grand Rapids.

Berlin, A.

1985 *The Dynamics of Biblical Parallelism*. William B. Eerdmans Publishing Company. Grand Rapids/Cambridge.

1994 *Poetics and Interpretation of Biblical Narrative*. Eisenbrauns. Winona Lake.

Brueggemann, W.

2010 *Genesis. Interpretation. A Bible Commentary for Teaching and Preaching*. Westminster John Knox Press. Louisville.

Cassuto, U.

1998 *A Commentary on the Book of Genesis. Part One. From Adam to Noah*. The Magnes Press. Jerusalem.

2008 *The Documentary Hypothesis and the Composition of the Pentateuch*. Shalem Press. Jerusalem/New York.

Charpin, D.

2010 *Reading and writing in Babylon*. Harvard University Press. London.

Dorsey, D. A.

1999 *The Literary Structure of the Old Testament. A Commentary on Genesis-Malachi*. Baker Academic. Grand Rapids.

Fokkelman, J. P.

1990 "Genesis". *The Literary Guide to the Bible*. R. Alter & F. Kermode (eds.). The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge, 36–55.

1991 *Narrative Art in Genesis. Specimens of Stylistic and Structural Analysis*. The Biblical Seminar 12. Wipf & Stock Publishers. Eugene.

Gunkel, H.

1997 *Genesis*. Translated by Mark E. Biddle. Mercer University Press. Macon.

Hamilton, V. P.

1990 *The Book of Genesis. Chapters 1–17*. New International Commentary of the Old Testament. Eerdmans. Grand Rapids.

Harris, R. L. et al. (eds.)

1981 *Theological Wordbook of the Old Testament, Volumes 1 & 2*. Moody Press. Chicago.

Heller, R. L.

2004 *Narrative Structure and Discourse Constellations. An Analysis of Clause Function in Biblical Hebrew Prose. Harvard Semitic Studies 55*. Eisenbrauns. Winona Lake.

Holladay, W. L.

2000 *A concise Hebrew and Aramaic Lexicon*. (12<sup>th</sup> corrected impression published 1991, reprinted 2000). Köln.

Jungerstam, T.

2013 *I Mosebok 1:1–2:3 och det babyloniska eposet Enuma Elish. En analys av det gemensamma i kosmogonin och av texternas syfte*. Pro gradu avhandling. Teologiska Fakulteten, Åbo Akademi. Kan läsas via [www.torejungerstam.com](http://www.torejungerstam.com) eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via Tore Jungerstam som kan nås via [tore.jungerstam@gmail.com](mailto:tore.jungerstam@gmail.com)

- 2015 *Hur förhåller sig Edenberättelsen till skapelseberättelsen. En analys av struktur och innehåll.* Kan läsas via [www.torejungerstam.com](http://www.torejungerstam.com) eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via Tore Jungerstam som kan nås via [tore.jungerstam@gmail.com](mailto:tore.jungerstam@gmail.com)
- 2016 *Historien om Kain och Abel. En analys och kommentar av 1 Mos 4.* Kan läsas via [www.torejungerstam.com](http://www.torejungerstam.com) eller köpas via SLEF:s förlag eller direkt via Tore Jungerstam som kan nås via [tore.jungerstam@gmail.com](mailto:tore.jungerstam@gmail.com)
- Kitchen, K. A.
- 1966 *Ancient Orient and Old Testament.* InterVarsity Press. Illinois.
- Kugel, J. L.
- 1981 *The Idea of Biblical Poetry. Parallelism and its History.* The John Hopkins University Press. Baltimore and London.
- Licht, J.
- 1986 *Storytelling in the Bible.* The Magnes Press The Hebrew University. Jerusalem.
- Mettinger, T. N. D.
- 2007 *The Eden Narrative. A Literary and Religio-historical Study of Genesis 2–3.* Eisenbrauns. Winona Lake.
- Sailhamer, J. H.
- 1992 *The Pentateuch as Narrative. A Biblical Theological Narrative.* Zondervan Publishing House. Grand Rapids.
- Sarna, N. M.
- 1966 *Understanding Genesis.* Schocken Books. New York.
- Skinner, J.
- 2012 *A Critical and Exegetical Commentary on Genesis.* Forgotten Books. Middletown.
- Sternberg, M.
- 1987 *The Poetics of Biblical Narrative. Ideological Literature and the Drama of Reading.* Indiana University Press. Bloomington.
- Van de Mieroop, M.
- 2007 *A History of the Ancient Near East.* Blackwell Publishing. Oxford.

Walsh, J. T.

2001 *Style and Structure in Biblical Hebrew Narrative*. The Liturgical Press. Collegeville.

2009 *Old Testament Narrative. A Guide to Interpretation*. Westminster John Knox Press. Louisville, Kentucky.

Waltke, B. K.

2001 *Genesis. A Commentary*. Zondervan. Grand Rapids.

Wenham, G. J.

1987 *Genesis 1–15*. Word Biblical Commentary. Thomas Nelson. Dallas.

Wente, E.

1990 *Letters from Ancient Egypt*. Scholars Press. Atlanta.

Westermann, C.

1994 *Genesis 1–11. A Continental Commentary*. Translated by J.J. Scullion. Fortress Press. Minneapolis.

Wikander, O.

2005 *Enuma Elish. Det babyloniska skapelseepoet*. Wahlström & Widstrands klassikerserie.

Wilson, R. R.

1977 *Genealogy and History in the Biblical World*. Yale University Press. New Haven and London.







